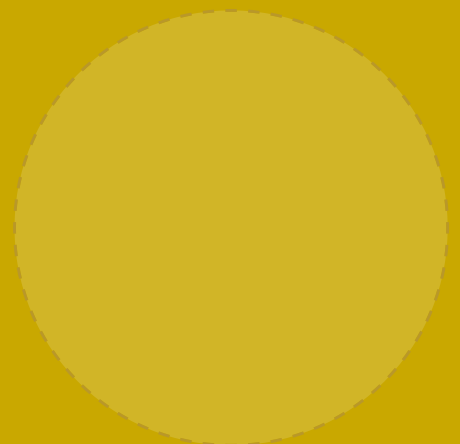

expertisecentrum
dementie

Vlaanderen

jaarverslag 2009

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Voorwoord.....	3
Organisatie Expertisecentra Dementie Vlaanderen	4
Missie en visie	4
Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant.....	6
Regionale Expertisecentra Dementie.....	15
brOes	16
Contact	21
Foton.....	27
Meander.....	33
Memo.....	38
Orion	43
Paradox.....	50
Sophia.....	55
Tandem	60

Voorwoord

De mens met dementie centraal stellen

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen heeft er samen met de regionale expertisecentra alweer een jaar op zitten. We kunnen met enige trots terugblikken op 2009, afgaande op de activiteiten die werden gerealiseerd. We namen een grote stap met de start van de online webapplicatie die vandaag dagelijks meer dan 40 bezoekers over de virtuele vloer krijgt. We bleven trouw aan onze visie en trachtten in onze werking het perspectief van de mens met dementie centraal te stellen. Professor dr. Jos Schols (bijzonder hoogleraar verpleeghuisgeneeskunde aan de Universiteit Maastricht) geeft aan dat het een uitdaging moet zijn om 'de eigenheid van mensen met dementie te kennen en te erkennen en vervolgens ook niet meer te vergeten'.

We mogen dus niet enkel kijken naar welke hulp mensen met dementie nodig hebben gezien hun beperkingen, maar ook met hen in gesprek gaan over hun wensen en behoeften. Dementia Care Mapping een plek geven, werken vanuit de persoon zelf, afstemmen van hulp- en zorgverlening op de persoon en zijn mantelzorgers, de start van gespreksgroepen van en voor mensen met dementie zelf: het zijn allemaal elementen die kunnen bijdragen tot een verdere emancipatie van de doelgroep. De expertisecentra trachtten in 2009 innovatieve projecten te realiseren om deze empowerment-gedachte in de praktijk mogelijk te maken. Hierin moeten nog vele stappen worden gezet omdat de omslag naar een emanciperende zorgverlening langzaam verloopt.

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw en de regionale expertisecentra presenteren je hierbij graag de hogerge-schetste puzzelstukjes van het jaarverslag 2009. We wensen je veel leesgenot.

© Jan Locus

Jurn Verschraegen
coördinator

Wino Baeckelandt
wnd. voorzitter

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8 – B-2018 Antwerpen
t/f 070 224 777 – info@dementie.be
Rekeningnummer: 735-0189977-39

www.dementie.be

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw werd vanuit een reeds bestaande feitelijke structuur opgericht op 17 december 2007 en onderschrijft samen met de regionale expertisecentra dementie volgende visie en missie.

Missie en visie

De Expertisecentra Dementie Vlaanderen (ECD's) willen door het samenbrengen en uitbouwen van expertise dementie in de samenleving op de agenda plaatsen, in samenwerking met andere actoren in het werkveld om de kwaliteit van leven van personen met dementie en hun omgeving te behouden en te verbeteren.

- > De ECD's willen op vraag, **personen met dementie en hun omgeving** een aanspreekpunt bieden dat de vraag met kennis van zaken erkent, beantwoordt of zorgt dat ze op de juiste plek terecht komt, dit vanuit een tweedelijnsfunctie.
- > De ECD's willen voor personen met dementie en hun omgeving mogelijkheden bieden tot uitwisseling van informatie en ervaringen of dit faciliteren.
- > De ECD's willen deskundigheid rond dementie verhogen door deze te inventariseren en te verspreiden naar de **zorgsector** om de kwaliteit van de zorg- en de hulpverlening te optimaliseren. Finaal beogen we dat de zorgsector elke hulpvraag deskundig kan beantwoorden.
- > De ECD's willen actief op zoek gaan naar nationale en internationale **deskundigen** en hen informeren over de rol en overtuigen van het belang van de ECD's in de zorgsector opdat zij op onze vraag hiaten in de expertise opvullen en we wederzijdse expertise kunnen delen.
- > De ECD's willen alle relevante **beleidsmakers** (ook internationaal) blijvend overtuigen van de impact van dementie op de samenleving en onze rol hierin opdat zij gepaste acties en maatregelen nemen die de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening optimaliseert.
- > De ECD's willen gelijkaardige organisaties en initiatieven in kaart brengen, communiceren over onze visie en werking en hen overtuigen dat samenwerking een wederzijdse meerwaarde inhoudt en leidt tot een meerwaarde in de hulp en zorg voor personen met dementie en hun omgeving.

In 2009 werd er gewerkt met een convenant die de Vlaamse overheid afsloot met de regionale expertisecentra en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw tot 31 december 2011. Dit zorgde voor de nodige stabiliteit en vooral, er kon verder gewerkt worden op de in 2008 uitgetekende organisatiestructuur. Zo werd er een urencontingent opgemaakt ten behoeve van de werkzaamheden van de regionale expertisecentra dementie in relatie tot het Vlaamse centrum en in functie van de loyaliteitsverbintenis tussen de centra onderling.

Einde 2009 werd Martine Van Looy geëngageerd als vrijwilligster ter ondersteuning van de projecten van het expertisecentrum.

De leden van de Raad van Bestuur van de vzw zijn:

- > Wino Baeckelandt
- > Rudiger De Belie
- > Bart Deltour
- > Dirk Dhondt
- > Erik Huyghe
- > Julien Mertens
- > Felix Vanbel
(vervangen door Stefaan Voet op 17 december 2009)
- > Bernadette Van den Heuvel
- > Julienne Wyns

De Algemene Vergadering bestaat uit de leden van de Raad van Bestuur aangevuld met de heer Alex Moens. Het voorzitterschap wordt waargenomen door de heer Wino Baeckelandt.

De voorzitter van de vzw staat in nauw contact met de coördinator. Onderstaande formele overlegmomenten staan in functie van afstemming en voorbereiding van de Raad van Bestuur door het dagelijks bestuur van de vzw.

a) Bureau

22 januari, 8.30 - 10.30 u., Gent
3 september, 14.30 - 16.30 u., Gent
3 december, 7.00 - 8.30 u., Rijsel

b) Kabinet

24 september, Brussel, Kabinet

c) Wallonië

19 juni, 23 oktober en 1 december: Namen
12 mei: kennismaking met het ministerie van de Duitstalige Gemeenschap te Kortrijk

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw is gelegen aan de Lokkaardstraat 8 in Antwerpen.

Volgende medewerkers behoren tot de staf van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw:

Jurn Verschraegen, sociaal verpleegkundige, coördinator

Patrick Verhaest, psycholoog, wetenschappelijk medewerker

Els Peeters, assistent in de psychologie, administratief medewerker

Martine Van Looy, vrijwilligster

Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant

De projecten van 2008 werden verder gezet in 2009 en tal van nieuwe projecten zagen het licht. Dit had vooral te maken met de ontplooiing van de activiteiten van de wetenschappelijk medewerker die, vanuit een brede verkenning diepgaander kon verder werken op een aantal thema's. Ook de actualiteit werd in 2009 goed gevolgd waardoor we adequaat konden inspelen op belangrijke thema's inzake zorg en begeleiding voor personen met dementie.

1. Afstemming met de regionale expertisecentra dementie

Aangezien de leden van de Raad van Bestuur op hun beurt de directiefunctie waarnemen binnen het regionale expertisecentrum verliep de afstemming vlot. Vier keer kwamen de medewerkers van alle regionale expertisecentra samen en overlegden er hun regionale actieplannen waardoor de communicatie tussen de verschillende partners optimaal verliep. De coördinator was steeds bereid tot coachen of ondersteuning bij vragen van de regionale expertisecentra. Dit gebeurde regelmatig naar aanleiding van regionale projecten of dossiers. Doordat het Vlaamse expertisecentrum contacten onderhoudt met bovenlokale organisaties en structuren helpt dit in de informatiedoorstroming en het faciliteren van regionale projecten, dit om doublures in de werking te vermijden. Op één van de vier overlegmomenten met de regionale medewerkers organiseerde het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen een interne vorming voor hen, op hun vraag, rond het thema presentie. Hiervoor werd beroep gedaan op mevrouw Elly Beurskens van Stichting Presentie in Nederland.

Tenslotte werden de eerste stappen gezet om te komen tot een virtueel kantoor waarbij de communicatie tussen de diverse regionale centra kan gefaciliteerd worden.

2. Ontwikkeling en verspreiding van wetenschappelijke expertise en innovatie

Voor wat de werking van het expertisecentrum betreft, blijven wij opteren vanuit onze convenantopdracht om wetenschappelijke kennis toegankelijk te maken en waar mogelijk deze te vertalen naar de werkvloer.

Binnen de brede verkenning en opvolging van het onderzoeksveld situeren we het opvolgen van de literatuur, het volgen van studiedagen, nationale en internationale congressen en het opvolgen van Vlaams onderzoek vanuit een externe adviesfunctie. Bovenop de brede verkenning worden enkele specifieke thema's meer gericht opgevolgd in functie van de lopende projecten.

In het kader van de brede verkenning, namen we deel aan volgende studiedagen en congressen:

- > Studienamiddag Painvision in WZC De Wingerd, Leuven (13 februari)
- > Vorming "Energize!" omtrent verluchtende oefeningen en werkvormen in het kader van vorming door Inspinatie te Leuven (14 februari)
- > Denkbeeldcongres "Dementie, een samenspel" te Utrecht (16 april)
- > Congres Alzheimer Europe "Stars for Help" te Brussel (29-30 mei)
- > Studienamiddag omtrent CADO (Collectieve Autonome Dagopvang) in organisatie van Vonk3 te Vosselaar (11 september)
- > Congres "Facing the Future" in organisatie van Dementia Services Development Centre van de University of Stirling, York (14-16 september)
- > "De strijd tegen stigma en discriminatie". Lezing door Prof. dr. Graham Thornicroft (16 september)

Verder werden contacten opgebouwd met universitaire centra zoals de VUB (vakgroep zorg rond het levenseinde (End of Life Care)), i.v.m. de participatie in de begeleidingscommissie van een nieuw onderzoek. Ook met LUCAS (centrum voor zorgonderzoek en consultancy) werden afspraken gemaakt om te komen tot een formelere samenwerking. Beiden zullen hun verdere beloop kennen in 2010, maar het geeft aan dat de noodzakelijke linken met wetenschappelijke instituten worden gelegd. Aan Franstalige kant werd ingegaan op een vraag van de UCL en de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen om een debat voor te bereiden betreffende euthanasie en dementie waarbij een panel van 40 Vlaamse en 40 Waalse deskundigen zullen deelnemen en dat voorzien wordt in de eerste maand van 2010.

Met de deelname aan de externe stuurgroep van VONK3 is het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen ook actief binnen onderzoek op hogeschoolniveau. Vonk3 wil zich ontwikkelen tot een toonaangevend onderzoeks- en kenniscentrum betreffende de derde leeftijd. Daartoe ontwikkelt het een eigen onderzoeksprogramma met specifieke onderzoekslijnen. Het wil als kwaliteitsvol kenniscentrum een plaats verwerven ondermeer via het aanbieden van vorming en dienstverlening. De stuurgroep van VONK3 kwam samen op 27 januari, 10 maart, 12 mei, 29 september en 10 november. Op 22 oktober werd er een studiedag georganiseerd met als thema "Mag ik ook wat zeggen? Over

het empoweren van ouderen in een woon- en zorgcentrum.” We voorzagen in een voorafgaandelijke lezing van het gelijknamige boek.

Er werden ook nauwe contacten onderhouden met buitenlandse experts, o.m. via de deelname van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen aan de werkzaamheden van de North Sea Dementia Group. Dit informeel Europees samenwerkingsverband komt jaarlijks bijeen om uit te wisselen over research, studies en ervaringen in de zorg en begeleiding van personen met dementie. De meeting werd voorbereid door een Duits team waarbij men beroep deed op de expertise van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen die in Aken mee voorbereidde op 30 januari. De meeting zelf vond plaats in Keulen, in goede banen geleid door het regionale expertisecentrum dementie van Keulen en het Rijnland van 23 tot 25 april. Op 25 april werd afgesloten met een plaatsbezoek aan een psychogeriatrisch centrum met dagverzorging, een kleinschalige woonvoorziening en een algemeen (geriatrisch) dagziekenhuis.

Op 29 en 30 mei werd deelgenomen aan het internationale congres van Alzheimer Europe dat plaats vond in Brussel. We verzorgden een postersessie omtrent het project Vermist@Hekla. In Kortrijk werd aan de lokale politiezone en aan de welzijnswerkers op 23 juni toelichting gegeven over dit project.

Op 15 januari werd er uitgewisseld met de medewerker van het Dementie-ondersteunings- en trainingscentrum (DOT) en met de programmamedewerkster van de Stichting ZET uit Tilburg. Deze organisaties waren in Nederland pionier bij de start van het werken met dementieconsulenten en evalueerden deze werking op positieve wijze. De contacten worden terug met hen opgenomen in 2010 in een breder perspectief.

De medewerkers en de bestuurders brachten op 2 december samen een studiebezoek aan Rijsel waar een dementienetwerk werd bezocht en waar kennis werd gemaakt met de uitvoering in de praktijk van het dementieplan van President Sarkozy.

Thematische activiteiten:

Jongdementie

De in 2008 pas opgerichte open en informele werkgroep jongdementie kwam drie keer bijeen: 16 maart, 1 juli en 13 november. De werkgroep koos ervoor om in haar midden een aantal families op te nemen. Dit leidde tot een betere behoeften-detectie en bijgevolg werd een goede praktijk in Eeklo bezocht en werd contact gezocht met het Nederlandse Alzheimercentrum in Maastricht waar de NeedYD studie wordt geleid door drs. D. van Vliet. Op vraag van het Euregionaal samenwerkingsinitiatief in Limburg werd het Expertisecentrum Dementie gevraagd om de beleidsmatige invulling te verzorgen op 25 november tijdens het congres 'Jong en Dement'. Rock Zulte organiseerde in juni een benefiet voor het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen ter ondersteuning van de werking jongdementie.

Downsyndroom en dementie

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen zat de werkgroep voor rond het thema mentale handicap en dementie. Vanuit de praktijk werd aangegeven dat de toenemende veroudering in de gehandicaptenzorg vragen met zich meebrengt: waar dienen deze personen te wonen? Wat met het onderscheid tussen wonen en werken? Dit leidde uiteindelijk tot het aanvoelen van de noodzaak om een congres rond dit thema te organiseren. Dit congres zal in 2010 doorgaan. Er werd in het najaar overigens ook gestart met de vertaling van het boek 'Understanding Learning Disability and Dementia - Developing Effective Interventions' door Ben Van Humbeeck, in samenwerking met Steunpunt Expertisenetwerken, Vilans, Novartis en provincie Antwerpen.

In het kader van dit thema namen we deel aan het BSL-congres "Veroudering en dementie bij mensen met een verstandelijke handicap" te Utrecht (26 november).

Tevens verzorgden we voor Handicum het onderdeel 'dementie' binnen hun cursus Kraaienpootjes (in open aanbod op 11 september en in opdracht van een voorziening voor personen met een handicap op 16 oktober).

Architectuur

Er werd een wetenschappelijke literatuurstudie afgewerkt met de focus op de invloed van de materiële omgeving op het welzijn van de persoon met dementie en het hulpverlenend team. Op basis van deze studie zal auteur Erik Stroobants sterke punten op vlak van architectuur en inrichting van de woonomgeving voor personen met dementie in Vlaamse zorgvoorzieningen toelichten. De wetenschappelijk medewerker nam deel aan twee 'kwaliteitskamers' (2 en 26 oktober) van het architectenbureau OSAR. OSAR haalde deskundig en wetenschappelijk advies in functie van de bouw van een innoverend woonzorgcentrum voor personen met dementie in Limburg en won uiteindelijk de wedstrijd van de Vlaamse Bouwmeester. Op 19 januari ging het Expertisecentrum Dementie op bezoek bij de Vlaamse Bouwmeester om de contouren van het project toe te lichten.

In het kader van dit thema werden volgende initiatieven bijgewoond:

- > Studiedag rond de opening van het moderne woonzorghuis Ten Kerselaere in Heist-op-den-Berg.
- > Workshop voor stakeholders rond wonen en zorg, georganiseerd in het Vlaams parlement (7 januari)
- > Symposium: Spreken(de) muren? Architectuur voor de zorg, zorg voor de architectuur in PZ Bethaniënhuis Zoersel (30 januari).
- > Gradmann Kolloquium 'Bau, Natur, Technik' in organisatie van Demenz Support Stuttgart te Stuttgart (20-21 november)

Veerkracht

Het Expertisecentrum Dementie vindt het belangrijk dat men blijft inzetten op empowerment: het verstevigen van de competenties van personen met dementie en hun omgeving. In die zin werd op regelmatige basis gezocht naar studies en inzichten. Een open brief in De Morgen en De Standaard naar aanleiding van het rapport 'dementie' van het Federale Kenniscentrum ging hierop in. Verder werd ondersteuning gegeven aan de ontwikkeling van een zorgpad dementie in de regio Malle - Zoersel, samen met thuiszorgdienst Familiehulp. Op 6 mei, 9 september en 4 december werd vergaderd over het zorgpad. Specifiek was er ook nog een vergadering over de relatie tussen het zorgpad en voorafgaande zorgplanning en de mogelijke implementatie van het concept hierbij (19 augustus).

Bij het regionaal expertisecentrum Paradox in Gent werden alle initiatiefnemers rond 'zorgpaden dementie' uit Vlaanderen bijeengebracht op 19 mei en 13 oktober om er van gedachten te wisselen en vooral hun ervaringen bij de ontwikkeling van vroegtijdige interventies te delen. Op 24 juni voerde de coördinator het woord op de persconferentie bij de afronding van het 'niet pluus gevoel' - project in Eeklo.

Ter gelegenheid van het 100 jaar bestaan van de thuiszorgorganisatie Familiehulp woonde de coördinator de studiemiddag bij over presentie op 24 november.

FTD-expertgroep

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen neemt deel aan de FTD-expertgroep (www.pick.nl/ftdexpertgroep). Deze groep van experts, ontstaan in de schoot van Alzheimer Nederland, heeft tot doel:

- > te functioneren als laagdrempelige vraagbaak voor professionals die te maken hebben met patiënten met FTD en hun naasten
- > persoonlijk advies te geven aan hulpverleners met betrekking tot individuele casussen
- > verwijzingsmogelijkheden te bieden aan hulpverleners in individuele gevallen
- > de algemene kennis over FTD onder hulpverleners te vergroten door middel van Nederlandstalige publicaties
- > de maatschappelijke bewustwording te vergroten door middel van publiciteit
- > best practices op gebied van diagnostiek en begeleiding uit te dragen

Het expertisecentrum staat zelf mee in voor de communicatieve doelstellingen en zocht experts aan binnen de Vlaamse gezondheidszorg voor de klinische doelstellingen. Prof. dr. Mathieu Vandenbulcke (neuroloog UZ Leuven), dhr. Luc Van de Ven (gerontopsycholoog UZ Leuven) en Prof. dr. Patrick Cras (neuroloog UZA) werden hiertoe bereid gevonden.

Dementia Care Mapping

Dementia Care Mapping is een methodiek ontwikkeld door de Engelse professor Tom Kitwood met als doel: het evalueren en verbeteren van een kwaliteitsvolle zorg voor personen met dementie. Kitwood omschreef DCM als: "a serious attempt to take the standpoint of the person with dementia, using a combination of empathy and observational skill". De methode kijkt vooral naar het effect van het handelen van de zorgverlener op de persoon met dementie. Tom Kitwood was één van de medestichters van de Bradford Dementia Group. Na zijn dood werd deze methodiek verder ontwikkeld aan de Bradford University. De toepassing van DCM is inmiddels wereldwijd verspreid. Sinds februari 2007 is ook België toegetreden tot de internationale groep van gebruikers van Dementia Care Mapping. Het Expertisecentrum Dementie is lid van de stuurgroep DCM. Deze kwam samen op 14 april en 24 november. Een voorbereidend overleg voor de toetreding tot de stuurgroep vond plaats op 2 februari. Op 20 november werd een vormingsactiviteit 'impuls dementie' georganiseerd rond DCM voor professionele medewerkers.

Preventie en dementie

Op vraag van enkele regionale expertisecentra werd een literatuurstudie gevoerd rond preventie in relatie tot dementie. Dit zal in een werkbaar vorm aan hen ter beschikking gesteld worden.

Verdere projecten

Verder werden nog enkele projecten gevolgd waaronder 'Muziek en dementie', een project rond luistersessies olv. Hanne Deneire (6 januari).

Het Expertisecentrum Dementie werd gevraagd om de tevredenheid te meten bij familieleden van bewoners en bewoners zelf in twee woonzorgcentra. In de provincie Vlaams-Brabant werden we op 2 april geassisteerd door de regionale collega's van het steunpunt van Memo in Heikruis.

We voorzagen in een kritische lezing, voorafgaand aan de publicatie van volgend boek:

Abrahams Johan (2009). Respectvol omgaan met personen met dementie: een praktijkgids voor de zorgsector', Leuven: Acco.

Daarnaast werden enkele studenten begeleid bij de uitwerking van hun thesis, waaronder dat van Hester Blok, studente master Medische Antropologie en Sociologie aan de Universiteit van Amsterdam die in Vlaanderen een onderzoek kwam verrichten.

3. Informatie- en adviesverspreiding

Aangezien de website www.dementie.be aan vernieuwing toe was, werd een werkgroep website opgestart die inzichten diende te verschaffen naar de vernieuwing van de website. Op 22 juni en 22 september werd de vernieuwing besproken en in gang gezet. Verdere ontwikkelingen krijgen hun beloop in 2010. Met de vernieuwde website willen we vooral wetenschappelijke expertise delen via een virtueel kennisbouwwerk.

Evolutie bezoek

	Evolutie bezoekers	Unieke bezoekers
2002	39 800	12 722
2003	80 668	30 565
2004	74 318	41 066
2005	84 069	49 959
2006	307 491	54 269
2007	201 710	59 696
2008	68 815	42 471
2009	61 453	40 239

De webstek trok 40 239 bezoekers. Door een technisch defect was de site enkele dagen onbereikbaar waardoor er geen bezoek kon gemeten worden. Bijkomend werd midden september de website omgaanmetdementie.be geopend die gemiddeld dagelijks een twintigtal unieke bezoekers noteert. Elke donderdagavond is er nog steeds chatmogelijkheid met vrijwillige chatmoderatoren.

Zes keer per jaar verscheen de elektronische dementienieuwsbrief. Eind 2009 verstuurdde we de nieuwsbrief naar 2200 abonnees, een stijging met 10% in vergelijking met het vorige werkjaar.

Met Ziekenzorg CM werd samengewerkt voor de realisatie van een up to date A4-document over dementie voor de Ziekenzorgleden.

4. Documentatiecentrum

De Raad van Bestuur van de vzw besloot tot de uitbouw van een eigen documentatiecentrum dementie maar intussen wel beroep te doen op de collectie van het Brugse documentatiecentrum. De keuze werd gemaakt om vooral aanvullend te werken op bestaande collecties. Men is er overigens in het bezit van werken en aanwinsten in 2009 die ook steeds via de digitale nieuwsbrief worden gecommuniceerd. Intussen werden enkele abonnementen genomen op buitenlandse tijdschriften, waaronder enkele peer reviewed wetenschappelijke tijdschriften. De aanpak van een specialistisch documentatiecentrum zal eveneens online plaatsvinden.

	nieuw 2009	in catalogus eind 2009
Boeken	23	536
Artikels	132	1943
Cursussen	5	63
Documenten en testmateriaal	0	34
Eindwerken, onderzoeksrapporten,	31	138
Folders, gidsen en brochures	22	258
Getuigenissen in boekvorm	7	66
Romans (fictie)	6	31
Jaarverslagen		4
Kinder- en jeugdboeken	2	43
Multimedia, vormingsmateriaal	5	32
Poëzie, kunstboeken	3	42
Tijdschriften (abbonementen, themanummers)	1	12
Video's, dvd's	9	100
Wetgeving, beleid	5	25
totaal	251	3327

Aantal ontleners: 151,
 waarvan aantal nieuwe ontleners: 91
 Aantal ontleenbeurten: 326
 Aantal werken ontleend: 767

De cijfers zijn licht gedaald en komen tussen die van 2007 en 2008 in

profiel ontleners:	
Vrijwilliger	6
Mantelzorger	23
Hulpverlener	83
Student	34
Onbekend	5
totaal	151

regio ontleners:	
West-Vlaanderen	108
Oost-Vlaanderen	16
Vlaams-Brabant; BHV	8
Antwerpen	10
Limburg	9
totaal	151

5. Sensibilisering

Sensibilisering blijft één van de belangrijke pijlers in de werking van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Er werd meegewerkt aan verschillende acties. Een opsomming:

- > concerten Te Gek, bijlage ook over dementie in De Standaard
- > deelname aan Expo 60+ beurs (7, 8 en 9 oktober) met twee lezingen
- > deelname aan opname van een sensibiliserend filmfragment voor www.tijdwinnenopalzheimer.be rond het belang van tijdige diagnose en opvolging na de diagnosestelling (april)
- > diverse interviews in de pers - er werd een verzameling van persartikels aangemaakt
- > aanwezigheid met een stand op Psychart (Lundbeck, Brussel - 11-14 juni)

Verder werd in het najaar een inspanning gedaan om op vraag van diverse woonzorgcentra een posterreeks te ontwikkelen waarin dementie centraal staat. Aan de hand van enkele gevoelige gedichten van de hand van Rosemie Mels, zelf mantelzorger geweest van iemand met dementie, werden zes sensibiliserende posters én boekenleggers ontwikkeld. Via de nieuwsbrief en op diverse andere gelegenheden werd dit initiatief bekend gemaakt.

De Koning Boudewijnstichting (KBS) werkte ook in 2009 rond een positievere beeldvorming over personen met dementie. Het Expertisecentrum Dementie werd op verschillende momenten betrokken bij de diverse werkgroepen (14 mei, 29 juni, 25 september en 14 december). Op 7 maart nam de coördinator deel als spreker aan het colloquium rond een 'dementievriendelijke samenleving' dat de KBS in Brussel organiseerde.

Tenslotte hielpen we bij de opmaak van een brochure met vooroordelen over mensen met dementie en hoe deze aan te pakken.

Op de Werelddag dementie nam het Expertisecentrum Dementie deel aan een colloquium met een voordracht over het politieproject van de HEKLA-politiezone. De Werelddag werd georganiseerd door Alzheimer Belgique aan de ULB op 17 september.

Webapplicatie moet dementie dichter bij de mensen brengen.

Het Expertisecentrum Dementie ontwikkelde samen met de regionale collega's van Leuven, Wilrijk en Dendermonde de webapplicatie op www.omgaanmetdementie.be. Deze activiteit was echter niet realiseerbaar zonder expliciete steun van de Koning Boudewijnstichting en de farmaceutische bedrijven Janssen-Cilag, Pfizer, Novartis en Lundbeck. Er werden twee opnamedagen gerealiseerd met mantelzorgers en het geheel werd voorgesteld in aanwezigheid van Prinses Lea van België. Op dat moment werden overigens ook nieuwe prevalentiecijfers voorgesteld op een persconferentie. Er werd ook getracht te komen tot een samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga, die ondanks de bewezen meerwaarde, liever niet wenste in te gaan op het aanbod. Alzheimer Belgique daarentegen participeerde wel, net als de Algemeen Farmaceutische Bond. Er werden een 100 000 kaartjes ontwikkeld ter verdere verspreiding aan familieleden, apothekers, artsen enz.

'Omgaan met dementie' op het web

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen heeft, naast de bestaande website www.dementie.be, een website opgestart voor én met personen met dementie en hun familieleden. De site bevat videogetuigenissen, een forse hoeveelheid praktische omgangstips en achtergrondinformatie. Professor huisartsgeneeskunde Jan De Lepeleire is een opvallende videoboodschapper op de site.

Herkenbaarheid en laagdrempeligheid staan centraal op de website www.omgaanmetdementie.be, het nieuwe informatiemedium van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. De website kenmerkt zich door een veelheid aan toegankelijke omgangstips en op maat gesneden informatie voor patiënten met dementie en hun omgeving. In de eerste plaats getuigen familieleden en – bijzonder – personen met dementie zelf. Maar ook professionele hulpverleners geven hun kijk op de ziekte, met bijdragen van de huisartsen Jan De Lepeleire en Jean Michel Thomas, en neuroloog Kurt Segers.

De website is netjes onderverdeeld in zes modules, vanaf het ogenblik dat 'er iets niet pluis is' tot en met 'gedeelde zorg'. Alleen de eerste drie modules zijn op dit ogenblik online, de andere volgen in de loop van 2010.

De webapplicatie werkt volgens het senseo-principe: drie knoppen, makkelijk te bedienen voor de oudere bezoeker die amper met het internet vertrouwd is. Bijkomend wordt de website ook in het Frans aangeboden, mede dankzij een samenwerking met Alzheimer Belgique ASBL. Hiermee wil het Expertisecentrum Dementie aangeven dat dementie een taalgrensoverschrijdend probleem is dat een gezamenlijke aanpak vergt. Eén op de drie Belgen wordt vandaag immers op een of andere manier met de problematiek geconfronteerd.

Peter Raeymaekers - bron: Artsenkrant

6. Deskundigheidsbevordering

De opleiding tot Referentiepersoon Dementie vond in 2009 op 5 locaties plaats. 106 professionele hulpverleners, werkzaam in diverse sectoren namen eraan deel.

Opnieuw verscheen een zeer mooi verzorgde vormingsbrochure die door de VTO-werkgroep werd samengesteld. Deze werd op 5000 exemplaren aan de sector bezorgd. Het feit dat het RIZIV besliste om vorming rond dementie binnen woonzorgcentra te vergoeden zorgden ervoor dat wij opnieuw bijzonder veel inschrijvingen noteerden.

Er waren 8 vormingen ‘impuls dementie’. Dit betekent praktijkgericht, geconcentreerd en intensief bezig zijn met een thema gedurende één namiddag. Nadruk wordt vooral gelegd op de transfer van theorie naar praktijk. We noemen deze vormingen impulsen omdat ze professionals een impuls meegeven om ermee aan de slag te gaan.

Thema's die behandeld werden:

Aromatherapie: meer dan een geur	Halle	12/02/2009
Belevingsgericht omgaan met personen met dementie	Berchem	14/01/2009
Casuïstiek ethiek	Brugge	12/05/2009
Mensen met dementie en zinvolle activiteiten	Roeselare	28/05/2009
Introductie in persoonsgerichte zorg en DCM	Malle	20/11/2009
Workshop - omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag	Dendermonde	27/11/2009
Omgaan met familie: een babylonische spraakverwarring	Sint-Pieters-Leeuw	8/12/2009
Zorgen voor jezelf	Hasselt	10/12/2009

Binnen het VTO-beleid is er voldoende aandacht voor evaluatie en bijsturing waardoor telkens opnieuw de kwaliteit gegarandeerd blijft. Tegelijk worden steeds noden in kaart gebracht waardoor een nieuw aanbod kan aansluiten bij de verwachtingen.

In samenwerking met de regionale expertisecentra dementie organiseerden wij vier keer de eendagsmodule “onderdompeling in de wereld van dementie”. Deze wil reeds opgedane kennis opfrissen. Hierbij werd stilgestaan bij eigen motivatie, draagkracht en werkpunten:

Antwerpen	12/03/2009
Roeselare	23/04/2009
Hasselt	28/05/2009
Dendermonde	12/11/2009

In het voorjaar vond een workshop plaats voor coördinerend en raadgevend artsen in woonzorgcentra rondom farmacologische en niet-farmacologische aanpak van gedragsmatige en psychologische symptomen van dementie (BPSD).

Verder werd er intervisie verzorgd door de regionale expertisecentra in coördinatie van het Vlaamse centrum in Gent en Brugge.

Een interne bijscholing op 15 juni voor de medewerkers die betrokken zijn bij het intervisieproject werd verzorgd door Johan Bastiaensen van de InteractieAcademie. Een voorbereidende vergadering met alle intervisoren vond plaats op 30 maart.

Er werd ook een vormingspakket ontwikkeld bij de basisvorming dementie (2008) van de hand van de wetenschappelijk medewerker.

Op 19 februari werd feedback gegeven op een vraag over de zinvolheid van de organisatie van een BANABA-opleiding psychosociale gerontologie.

Aan de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen werd vorming verzorgd aan verpleegkundigen en studenten in opleiding rond de thema's omgaan met familie en over de persoon met dementie in het ziekenhuis.

Competenties van verpleegkundigen en verzorgenden in de zorg en begeleiding van personen met dementie

Zowel binnen het werkveld als binnen het onderwijs gingen er stemmen op dat er onvoldoende afstemming is tussen beide sectoren voor wat betreft de competenties die wenselijk zijn in de begeleiding en zorg voor personen met dementie. Om hierop een antwoord te bieden, nam men vanuit het regionaal expertisecentrum dementie Tandem in samenwerking met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen het initiatief om een competentieonderzoek uit te voeren. Ze werden hierbij ondersteund door het onderzoeks- en kenniscentrum omtrent de derde leeftijd Vonk3 van de Katholieke Hogeschool Kempen en het Departement Verplegingswetenschap van de Universiteit Gent. Het onderzoek beoogde een betere afstemming tussen onderwijs en werkveld tot stand te brengen. Kernvragen hierbij waren welke competenties wenselijk zijn in de dagelijkse begeleiding en zorg voor personen met dementie en waar deze dan best verworven worden. Bij dit onderzoek werd beroep gedaan op de inzichten van het werkveld. Men volgde de aanbevelingen van de SERV inzake validering van competentieprofielen. Zij geven namelijk aan dat het onderwijs competentieprofielen kan en moet ontwikkelen (het liefst in overleg met het arbeidsveld), maar wel dat deze aan het werkveld dienen getoetst te worden en deze de norm bepaalt. Aan het onderzoek dat bijna drie jaar liep en afgerond werd in het voorjaar, namen 213 verpleegkundigen en 172 verzorgenden (thuiszorg, ziekenhuizen, woonzorgcentra en docenten) deel. Dit resulteerde in een competentieprofiel voor verzorgenden en verpleegkundigen werkzaam binnen zorgorganisaties. Het gaat om een lijst van 29 competenties die van belang zijn in de zorg voor personen met dementie. Het onderzoek maakte duidelijk welke competenties in basisopleidingen, respectievelijk voortgezette opleidingen en vorming dienen verworven te worden. Daarmee wil het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen komen tot een afstemming van basis- en vervolgopleidingen verpleegkunde/verzorgende. Tevens informeerde het expertisecentrum de overheid over de noodzaak aan een eenduidig competentieprofiel in de zorg aan personen met dementie.

Met dit onderzoek kan het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen een concreet instrument aanbieden waar zorg- en onderwijsinstellingen mee aan de slag kunnen. Hoe dit in de praktijk kan, werd geïllustreerd op de studiedag "Competent in zorg voor personen met dementie" op 21 april in het Vlaams Parlement. 200 medewerkers uit zorgvoorzieningen en onderwijs namen hieraan deel.

Mandaatverwerving van de referentiepersoon dementie

Er bereikten ons verschillende signalen dat referentiepersonen dementie hun referentie functie binnen teams vaak onvoldoende (kunnen) opnemen. Dit wordt verwoord door zowel referentiepersonen zelf, hun direct leidinggevenden als hun directies. Het gaat er dan om dat de referentiepersoon zich onvoldoende engageert in de begeleiding en zorg voor personen met dementie en hun omgeving, wat niet wil zeggen dat ze zelf onvoldoende competent zouden zijn in deze begeleiding en zorg.

Het vermoeden is dat deze problematiek verband houdt met zowel randvoorwaarden binnen de organisatie (mandaat vanuit het beleid, geconcretiseerd in tijd, middelen en structuren) als met persoonlijke eigenschappen van de referentiepersoon (competenties om vakinhoudelijk leiderschap op te nemen en het verwerven van mandaat binnen team en organisatie).

Om concreter inzicht te verkrijgen in deze factoren, werden in samenwerking met de regionale expertisecentra dementie Tandem, Sophia en Foton gedurende enkele maanden vijf focusgroepen opgezet.

Meer concreet beoogden we inzicht te krijgen in:

- > sterktes en zwaktes in de huidige werking van de referentiepersonen dementie
- > de voorwaarden opdat de referentiepersoon dementie ten volle zijn mandaat kan uitoefenen binnen de teamwerking (op vlak van persoonlijke kenmerken van de referentiepersoon, opleiding referentiepersoon en organisatie)
- > mogelijke verbeteringsscenario's op het niveau van de persoon, opleiding en organisatie

We stelden enkele krachtlijnen uit het voorlopige rapport voor in een workshop "Netwerken rond dementie in je eigen organisatie" ter gelegenheid van de viering van 5 jaar Meander op 19 november. De inbreng vanuit de werkvloer in de focusgroepen fungeerde als trigger om na te denken over concrete strategieën om het mandaat van de referentiepersoon te versterken.

Met deze inzichten zal in 2010 verder gewerkt worden en zullen ook de koepelorganisaties betrokken worden opdat de mandaatverwerving mede door hen beleidsmatig kan worden ondersteund.

7. Signaalfunctie

- > Naar aanleiding van de regionale verkiezingen op 7 juni werd een omvattend **memorandum** dementie opgesteld dat naar alle politieke families werd gezonden.
- > Binnen het **RIZIV** vonden verschillende vergaderingen plaats binnen de cel chronische zorg, de overeenkomstencommissie RVT-ROB-CDV en binnen een ad hoc werkgroep dementie. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen werd op voordracht van Zorgnet Vlaanderen en het VVSG als expert uitgenodigd op 3 juli, 22 september, 18 november en 9 december. Dit leidde o.m. tot een diepgaande discussie over de referentiepersoon dementie en de toelatingscriteria voor personen met een dementie in de centra voor dagverzorging.
- > Er werd als lid van de stuurgroep meegewerkt c.q. geadviseerd aan een studie mbt. de stuurgroep '**gelaagd inspectie-model**' op vraag van de Vlaamse Regering. Het einde van dit onderzoek wordt voorzien in 2010. In het kader hiervan bezochten we op 22 oktober De Beukenhof van de Stichting Inovum in Nederland bij wie we ons informeerden over het 'groene lintje', een label dat Alzheimer Nederland via auditbureau Perspekt toekent aan een organisatie die op een kwaliteitsvolle wijze zorg en begeleiding biedt aan personen met dementie.
- > Op vraag van het Kenniscentrum WVG werd deelgenomen aan een studie over de **oudere zorgvrager met een handicap**. Het einde van dit onderzoek wordt voorzien voor 2010.
- > Met het ouderenoverlegcomité (OOK) en de Vlaamse Ouderenraad werd meegewerkt aan een **visietekst** over de zorg van mensen met dementie die verspreid werd naar aanleiding van de regionale verkiezingen.
- > Het federaal **Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg** nam de coördinator op in een bijeenkomst op 23 februari, samen met enkele vertegenwoordigers van de Belgian Dementia Council vzw rond een studie over farmacologische en niet-farmacologische interventies bij dementie. Naar aanleiding van het verschijnen van deze studie schreef de coördinator een open brief naar de pers die gepubliceerd werd in De Morgen en De Standaard op 6 juli.
- > Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen signaleerde de problemen rond **jongdementie** en had hiertoe, mede naar aanleiding van het opgestelde memorandum, contact met de voorzitter van de commissie Welzijn van het Vlaams Parlement, de heer Tom Dehaene, met professor Christine Van Broeckhoven en met politica en arts mevrouw Yolande Avontroodt.
- > Op vraag van de **Strategische Adviesraad Vlaanderen** gaf het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen twee keer advies o.m. over de beleidsnota welzijn.
- > Voor de voorbereiding van een Europese stakeholdersmeeting in 2010 naar aanleiding van het **Belgisch voorzitterschap** werd de coördinator gevraagd deel uit te maken van deze Europese task force. Het voorzitterschap ervan ligt bij oud federaal minister van Volksgezondheid mevrouw Magda Aelvoet. De vergadering wordt voorgezeten door Leen Meulenbergs (vroegere voorzitter Alzheimer Liga).
- > In **Wallonië** werden de eerste stappen gezet naar de realisatie van een Waals expertisecentrum dementie naar Vlaams model (zelfde doelstellingen en missie). De statuten van de toekomstige vzw werden opgemaakt en voorgelegd aan regionale stakeholders.
- > De coördinator was ook in 2009 betrokken bij de raad van bestuur van **Baluchon Alzheimer** (Brussel).

Regionale
expertisecentra dementie

brOes

Expertisecentrum Dementie Brussel

Roger Vandendriessschelaan 11 – 1150 Brussel

t 02 778 01 70

f 02 771 72 00

broes@dementie.be

Inleiding

Het Expertisecentrum dementie brOes heeft in 2009 de aandacht voor het psychosociaal welbevinden van de persoon met dementie en zijn mantelzorger verder uitgewerkt. Ook het thema van preventie van depressie stond in de kijker. Het project Coming Home werd getoetst naar werkbaarheid en geoptimaliseerd. En daarnaast werd het project S.A.M.E.N ontwikkeld dat de beleving van de mantelzorger centraal stelt vanuit de therapeutische methode van de 'gesimuleerde aanwezigheid'.

Medewerkers

Hans Baert, psycholoog en preventiewerker
Marie-Christine Adriaensen, gerontoloog

Stuurgroep

De dagelijkse werking wordt ondersteund door een stuurgroep. De stuurgroep is samengesteld uit diverse vertegenwoordigers uit het zorglandschap in Brussel:

- > Greta De Geest, studiedienst Vlaamse materies Landsbond Onafhankelijke Ziekenfondsen
- > Sigrid De Geyter, directeur bewonerszorg, RVT Sint Monika
- > Kris De Smet, directeur Seniorencentrum Brussel
- > Jan Hertecant, onderdirecteur CAW Mozaïek en Voorzitter Nationale Alzheimer Liga
- > Sin Vanderheyden, directeur Ter Kamen
- > Jaklien Vandermeulen, directeur Home-Info
- > Ellen Meersman, stafmedewerker zorg- en dienstverlening Familiehulp Brussel-Halle-Vilvoorde
- > Dokter Verlinde, huisarts en directeur van Het gezondheidshuis in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- > Bea Vercruysse, coördinator CGGZ-Brussel - deelwerking Brussel-Oost, lid directiecomité CGG-Brussel

De stuurgroep is een belangrijke denktank voor brOes. Op de vergaderingen worden niet alleen de dagelijkse werking en de voortgang van de projecten besproken, maar delen we samen een inhoudelijk thema over dementie. Hierdoor worden we als hulpverlener continu bevraagd hoe we zelf als mens kijken naar dementie in het algemeen en naar de dementieproblematiek in Brussel in het bijzonder. De stuurgroep vergaderde op 19 januari, 2 maart en 19 oktober 2009.

Resultaatgebieden

1. Informatieverstrekking

Het blijft een aandachtspunt om het bestaan en de functie van het Expertisecentrum dementie brOes aan het grote publiek kenbaar te maken. Er komen steeds meer familieleden en mantelzorgers bij die geconfronteerd worden met de dementieproblematiek. En we merken dat er steeds meer mensen de weg naar brOes vinden. De informatie evolueert naargelang het dementieproces vordert. Het gaat steeds over informatie op maat. En veel familieleden komen regelmatig terug al naargelang de toestand van de persoon met dementie evolueert.

De thema's waarop we dit jaar hebben gewerkt zijn vooral preventief-curatief in de behandeling van depressie bij mantelzorgers en de personen met dementie.

We werkten mee aan de TV reeks 'Linking Generations' die op TV Brussel werd uitgezonden.

We gaven uiteenzettingen over onze werking in het Seniorencentrum voor de voorzitters van de seniorenclubs, de lokale dienstencentra en FEDOS, de Federatie voor Onafhankelijke Senioren.

Documentatie

De regionale bibliotheek bestaat uit een beperkt aanbod van boeken en gespecialiseerde artikels uit vaktijdschriften. Jaarlijks wordt de bibliotheek aangevuld met pas verschenen boeken. In 2009 hebben we onze focus gelegd in de aankoop van boeken rond levensverhalen, het maken van levensboeken en de narratieve zorg bij dementie.

Ook verwijzen we regelmatig door naar Foton, de bibliotheek van ECD-Vlaanderen.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Met het RVT Nazareth werd een samenwerkingsverband ontwikkeld om een volledige screening te doen van de noden en behoeften van de verschillende doelgroepen in functie van de dementieproblematiek. Er werden in 2009 gesprekken gevoerd met de directie, de diensthoofden en de mantelzorgers. In 2010 zal er een globaal plan van aanpak uitgevoerd worden om de zorg voor de personen met dementie te optimaliseren met als doel het creëren van een respectvolle sfeer naar de personen met dementie en hun omgeving. Voor het personeel voorzien we een vorming in vaardigheden en attitudevorming, training-on-the-floor, het leren werken met de gedragsobservatieschaal voor de Intramurale Psychogeriatric, leren werken met het levensverhaal en intervisie voor de diensthoofden. Voor de familie zullen we psycho-educatieve momenten organiseren, praatgroepen opzetten, voorlichting geven en opnamebegeleiding. En voor de bewoners zullen er praatgroepen aangeboden worden.

Op vraag van een stagiair in De Wingerd in Leuven die werkt rond levensboeken hebben wij hem voor een stuk begeleid in het concept van werken met levensboeken bij personen met dementie in het kader van zijn eindwerk.

Complexe zorg- en begeleidingssituaties

In 2009 werd brOes door verschillende huisartsen gevraagd om hen bij te staan in complexe situaties. Het ging vooral om families te helpen om terug met elkaar te communiceren en de zorg samen te delen.

Verschillende vragen kregen we van lokale dienstencentra en CAW's om vereenzaamde ouderen met een vermoeden van beginnende dementie die een gevaar vormen voor zichzelf en hun omgeving te benaderen.

Er werd meermaals doorverwezen naar het multidisciplinaire ouderenteam van CGG Brussel voor opvolging van de dossiers.

3. Sensibiliseren

Project S.A.M.E.N. (Sensibilisering Actie voor Mantelzorgers En Hun Naasten)

Met de slogan 'Wat kan je de persoon met dementie nog cadeau doen?' willen we mantelzorgers ertoe brengen een persoonlijk cadeau te maken dat verbonden is met het leven van de persoon met dementie. Dit idee is gebaseerd op het therapeutische principe van de 'gesimuleerde aanwezigheid' waarbij een bekende voor de persoon met de-

mentie zich 'aanwezig stelt' via visuele of auditieve prikkels. De beleving van de mantelzorger is er ook sterk bij betrokken. Het is vanuit zijn beleving van het dementeringsproces of het omgaan met de persoon met dementie dat hij een doorleefd cadeau kan maken zodat hij zich gesimuleerd aanwezig stelt. In 2009 legde brOes zich toe op het sensibiliseren van de mantelzorgers door verspreiding van folders en affiches. In de lokale dienstencentra en de rust- en verzorgingscentra organiseerden wij psycho-educatieve momenten over het omgaan met de persoon met dementie en deze methodiek.

Samenwerking met Alzheimer Belgique

Naar aanleiding van de projectoproep 'Dementievriendelijke gemeente' van de Koning Boudewijnstichting zal brOes in samenwerking met Alzheimer Belgique veertig stewards van de gemeente Koekelberg opleiden in het leren zien van signalen, symptomen van dementie. Het is een sensibiliseringscampagne om veldwerkers meer sensitief te maken voor de problematiek van dementie.

Project Nachtzorg

brOes is partner van Familiehulp voor het project Nachtzorg. Op vraag van Familiehulp biedt brOes ondersteuning aan de hulpverlening in verband met dementieproblemen.

4. Deskundigheidsbevordering

Personen met een beginnende dementie

Project COMING HOME

Uit onderzoek blijkt dat vele personen in de eerste fase van hun dementie een groot risico lopen om een depressie te ontwikkelen, zeker als deze personen ook dan nog eens van omgeving moeten veranderen en verhuizen naar een woon- en zorgcentrum.

Het doel van dit project is met kleine groepen van nieuwe bewoners in gesprek te gaan. We proberen ten eerste de beleving van de beginnende dementie bespreekbaar te maken: de angsten, het verdriet, de kwaadheid, ... die de groepsleden voelen. Ten tweede proberen we een life review op te maken a.d.h.v. levensthema's van de deelnemers. Bij het begin van de praatgroep wordt door de psycholoog van het rusthuis de Cornell Schaal ingevuld en ook op het einde van de tien sessies. We merken een duidelijke verbetering op de Cornell Schaal en ervaren, naarmate de sessies vorderen, een versterkte identiteit en een gevoel van eigenwaarde. In 2009 hebben we in RVT Nazareth twee groepen begeleid.

Naar aanleiding van dit project heeft brOes een levensthema's ganzenbord ontwikkeld. Hiervoor werd in 2009 een eerste aanzet gegeven om een handleiding te schrijven voor hulpverleners die graag hun zorg beter willen afstemmen op het leven van de persoon met dementie.

Het 'Levensthema's Ganzenbord': instrument ter preventie van depressie. Een impressie.

"Wat doe ik hier? Wie zijn die mensen?" riep Henriette uit in het begin van de eerste sessie van de praatgroep 'Coming Home'. De psycholoog van het RVT had Henriette, samen met drie nieuwe bewoners, uitgenodigd om deel te nemen aan die praatgroep. Henriette woont sinds een paar maanden in het RVT. Zij is vanuit het ziekenhuis, waar ze enkele maanden was opgenomen, rechtstreeks in het RVT komen wonen.

Henriette 'toont' haar psychisch lijden, vraagt altijd weer om naar huis te gaan en het personeel klaagt over haar gedrag.

Alvorens de sessies starten heeft de psycholoog bij ieder van de deelnemers de Cornell-schaal afgenomen. Henriette scoorde hier slecht, de andere deelnemers matig tot ernstig.

"Oh, kijk, le jeu d'oie! Ik speelde dit altijd met mijn broer tijdens onze rustpauzes van onze melkrondes. Mijn vader was melker... En ik had altijd de rode eend! ... Hoe dikwijls ben ik niet verzeild geraakt in de put!" ...

"Eén, twee, drie." Yvette roept: "Ons huis! Ons huis! Ons huis! Ik woonde op de Place Helmet. Mijn vader had daar een café. Café de la Poste " En Henriette schiet ook in actie: "Place Helmet - Café de la Poste - Gérard Samen met mijne Roger hadden wij een poularderie "Oh, wij hebben hard gewerkt. Mijn Roger stond elke dag om 4 uur op. En ik kuiste elke avond na 8 uur nog de winkel. Daar stond ik op. Alles moest proper zijn voor de volgende dag". En Yvette gaat verder: "Gérard, de postbode, dat was mijne kozijn". Het gesprek tussen Yvette en Henriette gaat maar door en de twee andere deelnemers beginnen zich ook in het gesprek te mengen. Ook zij herkennen dingen uit de verhalen.

We spelen verder. De dobbelsteen valt op zes. Yvette verplaatst haar pion tot plaatje zes. De deelnemers roepen unaniem "Oh, lief, die kinderen". Yvette vertelt over haar dochters. Hoe blij ze is dat ze alleen maar meisjes heeft en hoe goed ze voor haar zorgen. Ze straalt van geluk. En iedereen heeft wel een verhaal over zijn kinderen Maar Henriette gaat achterover zitten. Ze is plots afwezig en stil. Het gesprek stukt. Henriette zegt dan heel zacht: "Ik heb geen kinderen. Ik mis dat zóó! Ik mocht van mijne de dokter geen kinderen krijgen door mijn zwakke gezondheid. Roger en ik hebben zich daarbij neergelegd".

De volgende week spelen we voort. Iedereen is weer op post. Sommigen vragen wel wat ze hier komen doen, anderen begroeten me vriendelijk en warm. Ze herken-

nen mijn stem, maar kunnen mij wel niet meteen 'plaatsen'. We beginnen te spelen. De sfeer zit er al snel in. We vallen terug op de huizen. En iedereen vertelt terug zijn verhaal van thuis, hun moeder, hun vader, broers en zussen. De voormiddag is zo voorbij.

In de derde sessie valt de teerling van Henriette terug op de kindjes. Iedereen vertelt honderduit over zijn kindergeluk... En Henriette begint stilletjes te wenen, ze heeft het over haar verdriet, haar gemis, haar eenzaamheid... De hele groep luistert stil als Henriette vertelt. Het was een bijzondere sessie voor ons allen.

Werken met het 'Levensthema Ganzenbord' zorgt voor de repetitieve reminiscentie bij personen met een beginnende dementie. Thema's die uit het leven zijn gegrepen komen herhaaldelijk aan bod. De gebeurtenissen, de gevoelens, de gewaarwordingen komen soms kort, soms uitgebreid naar boven. En ze mogen herhaald worden, niemand vindt dit erg. De deelnemers krijgen de kans om vrij te associëren, beklijvende verhalen van vroeger te vertellen, of wat hen in het hier en nu bezighoudt: ze mogen vrijelijk hun gevoelens tonen.

Het spelelement heeft niet als doel om te winnen maar om het gesprek, op een laagdrempelige manier, samen aan te gaan.

Gaandeweg, gedurende de tien bijeenkomsten, voelen we de groepssfeer warmer en intiemer worden. De beleving van de deelnemers wordt intenser. Door te vertellen kunnen de deelnemers terug voelen dat ze iemand zijn en dat ze ook iets kunnen betekenen voor de anderen. Op het einde van de tien sessies toonde de Cornell-schaal duidelijke verbeteringen van de depressieve stemmingen.

Henriette toonde zich achteraf minder agressief naar de verzorgenden toe, ze zeurde minder om naar huis te gaan en was opgewekter in de omgang.

Om te eindigen gebruik ik graag de woorden van Simonne tijdens de laatste sessie: "Dat doet deugd als er iemand naar u luistert!"

En ook wij hebben dat nu en dan allemaal wel nodig!

Marie-Christine Adriaensen

ECD brOes

Familieleden van personen met dementie

Praatgroep Scheutbos

Maandelijks organiseren wij, in samenwerking met de Alzheimer Liga, een praatgroep voor mantelzorgers. Deze praatgroep heeft twee doelen: ten eerste psycho-educatie en ten tweede de verwerkingsproblemen, veroorzaakt door de dementie te verwoorden en samen te verwerken.

Externe vorming

Niet professionals

Voor de ouders, die we vooral bereiken via de dienstencentra en OKRA-groepen hebben we lezingen georganiseerd rond thema's als 'vergeetachtigheid', 'symptomen van dementie (h)erkennen, ... Voor de mantelzorgers blijft het thema rond het leren omgaan met het continu verlies een vast punt op onze agenda.

Professionals

brOes biedt voornamelijk vorming op maat. De inhoudelijke thema's die over het algemeen gevraagd werden zijn 'Wat is dementie?', 'Tips voor de verzorging in de dagelijkse omgang met personen met dementie', 'Omgaan met probleemgedrag', 'Verschil tussen depressie en dementie', 'Contact maken met een persoon met dementie', 'Familiebegeleiding' en 'Het levensverhaal in de zorg voor een persoon met dementie'.

Intervisie

Samen met de andere Expertisecentra in Vlaanderen organiseerde brOes intervisie voor de referentiepersonen dementie. De groep bestaat uit negen deelnemers zowel vanuit de residentiële sector als vanuit de thuiszorg. Dit biedt een meerwaarde aan de groep en zorgt dat het denkproces vanuit verschillende invalshoeken kan bekeken worden.

De groep kwam samen in 2009 op woensdagvoormiddag 11 februari, 23 september, 25 november 2009.

Eigen vormingen

Marie-Christine Adriaenssen vervulde in 2009 het vierde jaar van de opleiding 'Relatie- en Gezinstherapie' bij Kern te Sint-Niklaas. Deze opleiding heeft tot doel om vanuit een systeemgerichte visie het relationele aspect tussen mantelzorgers, familieleden en de persoon met dementie op een professionele manier op te vangen en waar nodig therapeutisch in te grijpen.

Hans Baert vatte in 2009 zijn tweede jaar Gedragstherapie aan aan de KULeuven. In deze visie wordt er vertrokken vanuit het concrete gedrag van de persoon met dementie, mantelzorger en/of familielid. Dit concrete gedrag vormt de ingangspoort om de problematiek ruimer te kunnen bekijken. Mantelzorgers hebben vaak ook vragen rond hun omgaan met dementerenden. Zij kunnen via een gedragsmatige begeleiding op korte termijn anders leren omgaan met de persoon met dementie.

5. Concept en methodiekstudie

Signaleren van lacunes

De belangrijke lacunes van 2008 in de zorg voor de dementerende persoon blijven in 2009 nog steeds een aandachtspunt.

- > Het bereik van de allochtone ouderen met dementie.
- > De nood aan activiteitennamiddagen voor dementerende personen. Voor sommige dementerende ouderen is het verblijf in een dagverzorgingscentrum te vermoeiend. Meermaals werd brOes gecontacteerd door mantelzorgers met deze vraag.
- > De vraag naar inloophuizen (cfr. De Vlaamse Liga tegen Kanker) waar zowel de beginnende dementerende als de mantelzorger terecht kunnen bij iemand die naar hen kan luisteren.

Prijs Santkin

brOes heeft het project 'Levensthema's Ganzenbord' ingediend voor de prijs Santkin van de Alzheimer Liga. Het project heeft het weliswaar niet gehaald.

Geschreven artikels

Publicaties

Van het concert des levens krijgt niemand een programma". Waarom maken mensen een levensbalans op naar het levenseinde, CMD, Antenne, september 2009.

6. Signaalfunctie

Op vraag van minister Smet en minister Uyttebroeck nam brOes een voortrekkersrol om een platform te creëren om

gespecialiseerde mensen rond de tafel te brengen en de noden van de Brusselse personen met dementie en van de professionele hulpverleners te inventariseren. Een eerste Ronde Tafel is doorgegaan op het kabinet van minister Uyttebroeck op 11 maart 2009. Een tweede bijeenkomst werd geleid door de kabinetsmedewerker van minister Grouwels op 8 december 2009. Verdere uitwerking van knelpunten en ontwikkelingen is voorzien in 2010.

De tweetaligheid in Brussel speelt ons soms parten bij de aanvragen voor vorming. Om deze lacune te overbruggen heeft brOes samen met Franstalige instellingen, onder impuls van en met de subsidies van minister Smet en minister Uyttebroeck, de vzw Conectar opgericht. Deze vzw biedt een ruim aanbod van vormingen voor ouderen in de twee talen. brOes begeleidt de vormingen over dementie.

7. Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Werkgroep VTO

Marie-Christine Adriaensen is lid van de werkgroep VTO.

Medewerkeroverleg

In de mate van het mogelijke proberen wij aanwezig zijn op het medewerkersoverleg. Op 11 februari was Marie-Christine aanwezig en op 26 juni was Hans aanwezig.

In de toekomst zullen er hier inspanningen gedaan worden om de aanwezigheid te vergroten zodat de verbinding en afstemming met de andere expertisecentra en met ECD Vlaanderen beter gerealiseerd wordt.

Projecten in wording voor 2010

Narratieve zorg

Omdat het levensverhaal de constructie is van interpretaties van gebeurtenissen in belangrijke levensdomeinen, laat het toe betekenis te geven aan ervaringen en geeft het samenhang aan het leven. In 2010 willen we extra aandacht geven aan het belang van het levensverhaal bij dementie. In het begin van het dementeringsproces willen we samen met de persoon met dementie stilstaan bij belangrijke levensgebeurtenissen en levensfasen met als doel een psychisch-existentieel welbevinden tot stand te brengen. Want door op verhaal te kunnen en te mogen komen ontstaat bij de persoon met dementie een sterker gevoel van identiteit.

Marie-Christine Adriaensen - Hans Baert

Contact

Expertisecentrum Dementie Limburg

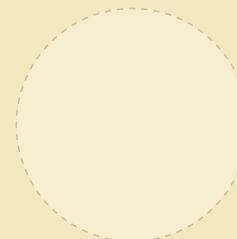
Welzijnsampus

A. Rodenbachstraat 29 bus 9 - 3500 Hasselt

t 011 30 88 51 - f 011 30 87 08

ecd.contact@ocmwhasselt.be

Elke maandag bereikbaar van 13.30 tot 16.30 u.

Medewerkers

Directie: Julien Mertens, directeur Rust- en Verzorgingshuis Zonnestraal, OCMW Hasselt

Co-partner: Johan Abrahams, algemeen directeur Woon- en zorgcentra vzw Bejaardenzorg Grauwzusters Limburg

Grauwels Chantal: ergotherapeute, halftijds werkzaam als consulente binnen ECD Contact, halftijds werkzaam in het woon- en zorgcentrum Zonnestraal te Hasselt

Janssens Anneleen: klinisch neuropsychologe, halftijds werkzaam als consulente en coördinatrice binnen ECD Contact, halftijds werkzaam in de geheugenkliniek van het Jessaziekenhuis te Hasselt

Mekers Greta: maatschappelijk werkster, halftijds werkzaam als consulente binnen ECD Contact

Interne overlegmomenten

Op regelmatige tijdstippen vinden overlegmomenten plaats in de vorm van teamvergaderingen, tussentijds overleg met de directeur en kernvergaderingen. Tijdens het teamoverleg bespreken de medewerkers van ECD Contact alle aanvragen en wordt nagegaan of deze vragen passen binnen de visie en de doelstellingen van het regionale expertisecentrum, wie deze vragen kan opnemen, tijdsbesteding, praktische organisatie en interne werking. De agenda van elk volgend tussentijds overleg met de directeur en de kernvergadering wordt hier ook voorbereid. Tijdens tussentijdse overlegmomenten wordt de praktische werking van het centrum besproken. In de kernvergaderingen, waar naast de medewerkers en directeur van het centrum ook de co-partner aanwezig is, staat de verdere uitbouw en sturing van de lokale werking van ECD Contact centraal.

Voorstelling ECD Contact

Naam "Contact"

Ondanks de schaduwzijden die dementie met zich meebrengt, blijft er altijd contact mogelijk met de persoon met dementie gedurende de ganse evolutie van het dementieproces.

Het Expertisecentrum Dementie heeft contact met de familieleden van dementerende personen en komt tevens in contact met professionele hulpverleners van de eerste, tweede en derde lijn.

Daarnaast ijvert het centrum ook voor een TACTvolle en respectvolle omgang met de dementerende persoon en zijn of haar familie.

Resultaatgebieden

1. Informatieverstrekking

Informatie en documentatie

ECD Contact beschikt over een beperkte bibliotheek:

- > 100-tal boeken kunnen worden uitgeleend
- > 50-tal video's/DVD's idem
- > artikels, gerangschikt volgens thema
- > flyers, folders, brochures
- > te koop aangeboden infoboeken

Personen met gerichte literatuurvragen (o.a. studenten) worden doorverwezen naar de Provinciale Bibliotheek voor het ontlenen van bepaalde video's of boeken. We verwijzen eveneens door naar de bibliotheek van ECD Foton. We beschikken zelf over de literatuur- en videolijsten van beide diensten, zodat we onze cliënten gerichter kunnen doorverwijzen.

Dienstvoorstellingen en informatiestand ECD Contact

In 2009 heeft ECD Contact één dienstvoorstelling gedaan voor de ergotherapeuten, logopediste en sociaal werkers van de geriatrie afdeling van het ziekenhuis Salvator te Hasselt. Tijdens deze voorstelling lichtte een ECD-consulente de werkzaamheden en de opdrachten van het regionale centrum toe.

ECD Contact was ook eenmalig met een informatiestand aanwezig op de studiedag 'Pijnmeting bij personen met dementie', georganiseerd door Netwerk Palliatieve Zorg Limburg vzw.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties in strikt uitzonderlijke gevallen

In 2009 bereikten heel wat hulpvragen van mantelzorgers van personen met dementie ECD Contact. Deze hulpvragen houden voornamelijk vragen in naar informatie over het ziektebeeld, omgangsvormen, thuiszorg, opvangmogelijkheden enz. De consultants van het centrum trachten in eerste instantie zelf de mantelzorgers zo goed en volledig mogelijk te woord te staan en hen in tweede instantie door te verwijzen naar eerstelijnsorganisaties zoals het plaatselijke OCMW, de mutualiteiten, CAW, CGG, . De hulpvragers worden ook steeds geïnformeerd over de plaatselijke initiatieven rond dementie zoals het aanbod aan praatcafés dementie binnen Limburg, de informatie- en gespreksgroepen van CM Limburg en de samenwerking tussen, CM Limburg, het Mantelzorghuis Jongdementie en ECD Contact rond jongdementie.

Bij vragen over diagnosestelling wordt steeds naar een geheugenkliniek doorverwezen. Daarnaast worden mantelzorgers op het expertisecentrum uitgenodigd om meer informatie over dementie te verkrijgen via (gratis, uit te lenen of aan te kopen) brochures, folders, boeken, en videomateriaal.

Ook aan hulpverleners uit eerstelijnsorganisaties, die zich niet in staat achtten een goed antwoord te bieden op vragen van mantelzorgers, werd vanuit ECD Contact informatie en advies geboden.

3. Sensibilisering

Praatcafés dementie

ECD Contact organiseerde in 2009 te Hasselt en Tongeren vier Praatcafés met de volgende thema's:

- > communiceren met personen met dementie – liaison-verpleegkundigen ZOL Genk Leen Pollaris en Inneke Kerremans
- > voorstelling : "Mist", mijn moeder en ik – Leen Persijn
- > "Jouw zorg ... mijn zorg!" – Lies Swerts CM Limburg
- > "Het levensverhaal", gereedschapskist voor de zorg aan personen met dementie - José Franssen, andragoge, auteur en mantelzorgster uit Maastricht

Daarnaast was ECD Contact éénmalig ondersteunend aanwezig tijdens de praatcafés in de andere Limburgse regio's.

De data, thema's en sprekers van de diverse regionale praatcafés werden steeds bekend gemaakt via de website www.dementie.be.

Uitgave van een algemene Brochure "Dementie, je staat er niet alleen voor ..."

In navolging van een aantal andere Vlaamse provincies werkte ECD Contact in samenwerking met de provincie Limburg en een aantal Limburgse geheugenklinieken deze gebruiksvriendelijke handleiding uit. De brochure probeert enerzijds mantelzorgers en hulpverleners van personen met dementie een overzicht te geven van de provinciale dienstverlening aan personen met dementie en anderzijds ook beknopte antwoorden en tips op veelgestelde vragen te formuleren.

Filmvoorstelling

ECD Contact organiseerde een voorstelling van de film 'The Savages', een film over de twijfels en moeilijkheden die kinderen ervaren tijdens het dementeringsproces van hun vader. Bij deze vertoning bereikten we 200 mensen uit verschillende doelgroepen (professionele hulpverleners uit de intramurale en extramurale sector, mantelzorgers, studenten en geïnteresseerden in deze problematiek).

4. Deskundigheidsbevordering

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal vormingen, het aantal uren en het aantal aanwezigen (opgesplitst naar professionele en niet professionelen) van de vormingen die door het regionale centrum werden uitgewerkt en gegeven in 2009. De vormingen/studiedagen die vanuit ECD Vlaanderen in Limburg werden georganiseerd zijn niet opgenomen in de tabel. (zie tabel 1)

Tabel 1 – Vormingen ECD Vlaanderen in Limburg

	Aantal vormingen	Aantal uren	Aantal aanwezigen	Professionelen	Niet-professionelen
2009	31	126	573	458	115

Vormingen binnen de residentiële sector

In de loop van 2009 werd door het ECD Contact i.s.m. ECOL (Expertise Centrum Ouderenzorg Limburg) een aantal vormingsmomenten verzorgd binnen de residentiële voorzieningen.

ECOL kwam ook tussen in de kostprijs van de vormingen. Zij betaalden 2/3 terug aan de organisatie die de vormingsaanvraag deed.

Toegelichte thema's :

- > het belevingsgericht omgaan met personen met dementie
- > het zorgmaieutisch concept
- > hoe omgaan met kritische familie?

De samenwerking van ECD Contact met ECOL liep tot en met augustus 2009.

Spijtig genoeg waren er vanaf september 2009 geen financiële tegemoetkomingen meer voor handen en is ECOL op non-actief gezet.

Vervolg opleiding "aanspreekpersoon dementie" voor verzorgenden uit de thuiszorg

Thuishulp Limburg wil aan de hand van deze praktijkgerichte opleiding in elke thuiszorgregio één aanspreekpersoon dementie opleiden om collega's te ondersteunen in de zorgverlening bij personen met dementie en dit integreren in hun wijkwerking. In 2008 gingen reeds 3 dagen door.

In 2009 werden nog 6 halve dagen verzorgd door consultants van ECD Contact. Volgende thema's kwamen aan bod en werden vanuit de praktijk belicht: "De beleving van de verzorgende en de persoon met dementie", "De beleving van de familie", "Verschillende benaderingswijzen", "Omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag", "Veiligheid en zinvolle activiteiten", "Communicatie met personen met dementie", "Praktijkgerichte oefeningen aan de hand van (eigen) casussen".

Basisvorming over dementie aan verzorgenden van Familiehulp

Een 60-tal verzorgenden van Familiehulp Limburg, verdeeld over drie groepen, volgden gedurende 2 halve dagen een praktijkgerichte basisvorming dementie aangeboden door ECD Contact. Voornamelijk het luik 'hoe omgaan en com-

municeren met thuiswonende ouderen met dementie?' werd belicht.

Studiedag: Palliatieve zorg bij personen met dementie

Omwille van de grote vraag heeft het ECD in samenwerking met het Netwerk Palliatieve Zorg Limburg vzw een laatste studiedag georganiseerd op 12/05/2009 voor 30 hulpverleners vanuit diverse zorgsectoren.

Twee medewerkers van het Netwerk Palliatieve Zorg, Irene Henderickx en Suzy Van Ende, werkten dit thema uit: Wanneer is een persoon met dementie palliatief? Wie is betrokken in de palliatieve zorg? Een uitdaging voor de hulpverleners: de familie betrekken als volwaardige partner in de zorg. De rol van Pallion en NPZL. Medisch begeleid sterven – ethische overwegingen.

Intervisie

In navolging van 2008 zijn er in 2009 nog vier intervisiebijeenkomsten doorgegaan en werden nieuwe methodieken aangereikt en uitgetoetst. Zeven professionelen namen deel aan deze intervisie. Enkele reacties van de deelnemers: 'Ik ben tot andere inzichten gekomen i.v.m. met eigen functioneren en de impact hiervan op mijn organisatie', 'Binnen de werkgroep dementie in mijn instelling gebruiken we de methodieken om casussen te bespreken'.

Opleiding referentiepersoon dementie

In 2009 is er opnieuw een opleiding referentiepersoon dementie doorgegaan in Hasselt met 28 cursisten.

Dankzij onze samenwerkingsovereenkomst met ECOL konden de werknemers van een erkend WZC in Limburg genieten van een korting van 50% op het inschrijvingsgeld.

Met de keuzedag die doorging op 29/10/2009 met als thema 'Jongdementie', verzorgd door Annemie Janssens, consulente van ECD Memo, bereikten we een 18-tal deelnemers.

Impuls 'Zorgen voor jezelf'

In Limburg werd op 10/12/2009 een impuls aangeboden en door ECD Contact omkaderd. Katja Van Goethem, consulente van ECD Orion, verzorgde de studie- en doedag 'Zorgen voor jezelf' voor 25 professionele hulpverleners. Deze dag werd door de deelnemers onthaald als een zeer

verhelderende dag om zich als hulpverlener te behoeden voor moeilijke situaties en dagelijkse emotionele belasting op het werk.

Basisvorming 'Onderdompeling in de wereld van dementie'

Deze vorming ging door op 28/05/2009 en werd verzorgd door Ils Mattheussen, consulente van ECD Contact. 20 professionals namen deel aan deze vorming.

Vrije Vormingsmedewerkers

ECD Contact onthaalde in 2009 drie nieuwe vrije vormingsmedewerkers. De vier vrije vormingsmedewerkers waarover Contact beschikt, werden enkele malen ingeschakeld om als opgeleide referentiepersonen dementie basisvormingen over dementie te verzorgen in organisaties verspreid over de provincie.

Dementieflash

De nieuwsbrief of 'dementieflash' die in 2008 uitgewerkt werd, werd in 2009 eenmaal uitgebracht. Deze dementieflash heeft voornamelijk tot doel om de deskundigheid van professionele hulpverleners die werken met personen met dementie te bevorderen. Deze nieuwsbrief wil een middel zijn tot communicatie omtrent goede praktijken in de zorg met betrekking tot dementie. Mekaar laten delen in de vele ervaringen kan voor nieuwe prikkels zorgen, om de eigen zorgverlening ten aanzien van personen met dementie en hun omgeving, te blijven herbronnen en inspireren. In deze uitgave kwamen de volgende thema's aan bod: interessante en leuke weetjes, de belangrijkste verschillen

tussen goedaardige vergeetachtigheid, Mild Cognitive Impairment, dementie en delier, intervisie voor referentiepersonen dementie, werken met levensverhalen, een positieve ervaring in de zorg voor personen met dementie.

5. Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

Vorming consulenten regionaal ECD

In 2009 werden er regelmatig vormingen/opleidingen gevolgd door de medewerkers van ECD Contact. Zie onderstaande tabel: (zie tabel 2)

Begeleiding eindwerk

Een consulente van ECD Contact begeleidde, samen met een medewerkster van LISTEL vzw (de Limburgse koepelvereniging rond thuiszorg), een laatstejaars maatschappelijk werker met haar eindwerk 'Het leven als een verhaal, neergeschreven in een levensboek'. Dit eindwerk werd goed bevonden en wordt verder als hulpmiddel gehanteerd om het levensverhaal te introduceren binnen de thuiszorg.

Indiening project Koning Boudewijnstichting 'Dementievriendelijke gemeente'

ECD Contact diende het project "(H)Eerlijk op stap met personen met dementie in Hasselt en Zonhoven" in bij de Koning Boudewijnstichting. Samen met de toeristische diensten van voornoemde stad en gemeente werden de nodige voorbereidingen gedaan en het dossier ingediend.

Tabel 2 – Eigen vormingen 2009

Aard vorming	Organisatie - Instelling
"Krak in je vak"	Expertise Centrum Ouderenzorg Limburg
"Levensecht contact"	Expertise Centrum Ouderenzorg Limburg
"Dementie en beslissingen bij het levenseinde"	LEIF
"Mensen met dementie en zinvolle activiteiten"	Impuls ECD Vlaanderen
"Pijnmeting bij personen met dementie"	Netwerk Palliatieve Zorg Limburg vzw
Opleiding intervisie	ECD Vlaanderen
"Geheugen en dementie"	Praatcafé Meeuwen
"Jongdementie"	Keuzedag ECD Vlaanderen
Symposium Jongdementie	Euregionaal Platform Jongdementie
"Zorgen voor jezelf"	Impuls ECD Vlaanderen
"Presentie in de zorg"	Studiedag ECD Vlaanderen

6. Signaalfunctie

Vanuit de werkgroep 'zorgpad dementie' Maasmechelen werd in het najaar gestart met een eerste bespreking aan de hand van de 3 Bordenmethode. Deze methodiek verduidelijkt knelpunten, doelstellingen en activiteiten. Bij elke stap in het zorgpad wordt stilgestaan bij de ervaringen van de vertegenwoordigers van de diverse thuiszorgorganisaties en ECD Contact en worden de hiaten in kaart gebracht.

Na het bundelen van deze gegevens zal in 2010 een planning volgen van mogelijke acties.

Om een antwoord te bieden op de te beperkte inlichting, begeleiding en doorverwijzing van personen met dementie en hun naasten vlak na de diagnosemededeling bracht ECD Contact de Limburgse geheugenklinieken (waarvan drie zo officieel benoemd) samen. In het najaar van 2009 vond een eerste overleg plaats. In 2010 wordt dit initiatief voortgezet en organiseert het ECD tweemaandelijks bijeenkomsten. Naast het uitwisselen van informatie wordt voornamelijk getracht te komen tot samenwerkingsinitiatieven om de Limburgse bewoners, die pas de diagnose dementie kregen, zo volledig en gelijkmatig mogelijk in te lichten en hen vanaf het prille begin adequaat door te verwijzen.

7. Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

Medewerkeroverleg ECD's

Contact was aanwezig op de vergaderingen die doorgingen op 29/01/2009, 18/06/2009 en 26/11/2009.

Raad van Bestuur van Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Mertens Julien vertegenwoordigt Contact op dit overleg.

Werkgroep Website ECD Vlaanderen (www.dementie.be)

ECD Contact participeerde afgelopen werkjaar ook in de "Werkgroep Website" binnen ECD Vlaanderen vzw, om de site te restylen en gebruiksvriendelijker te maken voor mantelzorgers en professionals.

Werkgroep Vorming-Training-Onderwijs (VTO)

Een consulente van ECD Contact neemt deel aan de VTO-werkgroep. Deze werkgroep maakt het vormingsaanbod op van ECD Vlaanderen. Jaarlijks wordt er een vormingsbrochure van ECD Vlaanderen uitgebracht en wordt een

vormingsprogramma uitgewerkt. Binnen deze werkgroep werden 2 bijeenkomsten georganiseerd voor de begeleiders van de intervisie: een follow-up vergadering en een opleiding gegeven door Johan Bastiaens van de Interactie-academie van Antwerpen.

8. Activiteiten die diverse resultaatsgebieden overschrijden

Initiatief rond jongdementie

Expertisecentrum dementie Contact, de Christelijke Mutualiteit Limburg en het Mantelzorghuis Jongdementie sloegen de handen in elkaar om een initiatief rond jongdementie uit te werken in de provincie Limburg. Het doel is om aan de hand van informatieve praatcafés, gespreksgroepen en informele lotgenotencontacten ontmoetingen tussen jonge personen met dementie en hun mantelzorgers mogelijk te maken. Dit aanbod zal van start gaan in februari 2010.

Samenwerking Provinciale Dienst voor Ouderen

In het voorjaar werkte een consulente van ECD Contact samen met de Dienst voor Ouderen van de provincie Limburg om de sociale kaart uit te werken voor de brochure

"Dementie, je staat er niet alleen voor...". Vanaf einde mei 2009 was deze brochure gratis te verkrijgen op ECD Contact.

Samenwerking met LISTEL vzw, de Limburgse koepelvereniging rond thuiszorg

Een overlegcoördinator van SIT Zonhoven deed beroep op een ECD-consulente om deel te nemen aan een multidisciplinair overleg.

Binnen de SIT Maasmechelen werd een werkgroep 'Zorgpad dementie' opgericht met hulpverleners vanuit diverse thuiszorgorganisaties. Een consulente van ECD Contact participeert in deze werkgroep.

De observatiestudie 'Vroegopsporing dementie' aan de hand van het observatieformulier 'Observatie van gedragsveranderingen bij cliënten in de thuiszorg' werd opgestart. Aan de huisartsen van Maasmechelen werd gevraagd om na te gaan hoe ze omgaan met de signalen uit de thuiszorg als er een mogelijk cognitief probleem is bij een patiënt. Huishoudhulpverleners, verzorgenden, thuisverpleegkundigen van diverse thuisorganisaties en hulpverleners van het seniorencentrum vulden meer dan 400 observatieformulieren van cliënten in.

De betrokken huisartsen ontvangen het observatieformulier van een medewerker van het Medisch Centrum van Maasmechelen, als er mogelijk cognitief iets mis is. Gedurende 5 maanden worden de deelnemende huisartsen gevraagd

welke diagnostische en therapeutische acties ze hebben ondernomen en welke problemen ze hierbij hebben ondervonden. Een medewerkster van LISTEL zal de observatiegegevens verwerken.

Een vervolg op de oproep in 2008 bij de overlegcoördinatoren om het levensverhaal te introduceren binnen thuiszorg was de begeleiding van een stagiaire maatschappelijk werk met haar eindwerk 'Het leven als een verhaal, neergeschreven in een levensboek' door een medewerkster van LISTEL en ECD Contact i.s.m. SIT Herk-de-Stad.

Een overlegcoördinator van SIT Zonhoven deed beroep op een ECD-consulent om deel te nemen aan een multidisciplinair overleg.

Werkgroep dementie Limburg

De Werkgroep Dementie Limburg, in 2005 in het leven geroepen door ECD Contact, functioneert met volgende partners: het Expertisecentrum Dementie Contact, CM Limburg, Wit-Gele Kruis Limburg, 't Geheugensteuntje Genk, CGG Maaseik, OCMW Leopoldsburg en OCMW's van Bree, Bocholt, Meeuwen-Gruitrode en diverse plaatselijke organisaties.

Binnen Limburg vonden er in 2009 op 5 verschillende locaties praatcafés plaats, namelijk in Hasselt, Tongeren, Bree-Bocholt-Meeuwen-Gruitrode en Leopoldsburg.

Tijdens de bijeenkomsten van de Werkgroep Dementie Limburg (2x/jaar) werden de verschillende data, thema's en sprekers onder elkaar uitgewisseld en op elkaar afgestemd, zodat de mantelzorger een ruim aanbod kreeg aangeboden binnen Limburg.

Binnen de Werkgroep Dementie Limburg trad ECD Contact raadgevend, ondersteunend en coördinerend op.

Foton

Expertisecentrum Dementie West-Vlaanderen (Brugge)

Ontmoetingshuis en Documentatiecentrum

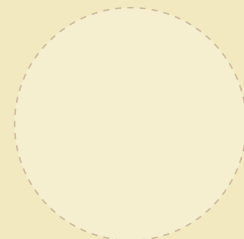
Biskajersplein 2
8000 Brugge
t 050 44 67 93

fotondoc@dementie.be

Administratief adres

Biskajersplein 3
8000 Brugge
t 050 33 02 70

foton@dementie.be

Medewerkers

Provinciaal Coördinator

Bart Deltour, sociaal pedagoog

Fotonconsulenten

Claire Meire, maatschappelijk werker. Is lid van de VTO-cel van de expertisecentra

Hilde Delameillieure, gegradueerde verpleegkundige.

Focus op thuisbegeleiding

Verantwoordelijke voor het documentatiecentrum

Lieve Vermeulen, bibliothecaris en documentalist
Stagiair Arteveldehogeschool, 2de jaar mtsch. werk
(08/12/2008 – 05/02/2009)

Vrijwilliger - ondersteuning consultfunctie en coördinatie vrijwilligers:

Marleen Desmet

Vrijwilligers – permanentie ontmoetingshuis:

Marleen D., Bernard G., Marika V., Marie-Jeanne G., Agnes D., Danielle L., Henriette S., Elise B., Kathy W., Cécile D.

Vrijwilligers - bibliotheek

Agnes V.

Intern overleg

Teamoverleg	9 keer en één denkdag
Consulterenoverleg	4 keer
Overleg ontmoetingsgroep	4 keer
Overleg stagiaire	4 keer
Bijeenkomsten met vrijwilligers	4 keer

ECD-overleg (18 keer)

Raad van bestuur	6 keer
Werkgroep VTO	5 keer
Andere ECDwerkgroepen	6 keer
Medewerkersoverleg	2 keer

Samenwerking met zorgpartners

Overleg en externe contacten

Er was overleg en samenwerking met de geheugencentra, dagverzorgingscentra, ziekenhuizen, huisartsen, diensten gezinszorg, diensten thuisverpleging, woon - en zorgcentra, praatcafé's dementie, de overlegplatforms dementie Roeselare-Izegem en Brugge-Oostkust, de Koning Boudevijnstichting en de verschillende groepen van de Alzheimer Liga in West-Vlaanderen.

Er waren naast het ECD-overleg nog 12 overleg-momenten op Vlaams niveau, 3 op provinciaal niveau en 26 op regionaal niveau. We lichten er hier enkele uit.

Overlegplatform dementie Brugge – Oostkust

Het overlegplatform dementie Noord-West-Vlaanderen kwam 5 keer samen.

Er werd onder meer gewerkt aan een dementiewijzer*, een memorandum voor de West-Vlaamse politici en een vormingsdag: Emoties in de zorg. In de ontmoeting met de ander, ontmoet je jezelf!

2 okt., 9u – 16.30u, Brugge, Provinciehuis Boeverbos

*De dementiewijzer is een toegankelijk en laagdrempelig gadget waarin de sociale kaart van dementie is opgenomen en heel eenvoudige tips zijn opgenomen. Het is te vergelijken met een kleurenkaart voor verven.

Overlegplatform dementie Roeselare – Izegem

Het overlegplatform dementie Roeselare-Izegem kwam 6 keer samen.

Er werd onder meer een vormingsavond georganiseerd: De mens gezien in woord en waarheid/daad, 1 dec., 20u – 22u, Rumbeke, De Kleine Stoorringhe

Vorbereidende vergaderingen en/of contacten met zorgpartners omtrent protocol 3 – projecten

- > WZC Regina Coeli (Brugge, Sint-Andries): Ontwikkelen van een integraal aanbod voor mensen met jongdementie in de regio Brugge
- > OCMW Brugge: project dagverzorgingscentra
- > OCMW Roeselare: project dagverzorgingscentra
- > Zorggroep OLV 7 Weeën

- > Project Oeselgem
- > Sectoroverschrijdende samenwerking en ontwikkeling van een integraal zorgaanbod voor kwetsbare ouderen met een fysieke en/of verstandelijke beperking.

Medewerking aan het Labyrint, praatcafé dementie Brugge

Actieve participatie aan werkgroep en stuurgroep van het praatcafé dementie het Labyrint te Brugge. Actieve medewerking op avond zelf + bekendmaking fotonactiviteiten. (5 avonden)

Alzheimergroepen West-Vlaanderen

Foton was samen met Sophia een stuwende kracht achter de opstart van vier nieuwe Familiegroepen van de Alzheimerliga in West-Vlaanderen. Er zijn nu nieuwe groepen in Oostende, Brugge, Kortrijk en Ingelmunster. Foton volgt en ondersteunt van nabij of dichtbij deze familiegroepen. Foton biedt onderdak aan de groep van Brugge en Tielt. Ook het documentatiecentrum levert informatie aan.

Vorming – en deskundigheidsbevordering

In 2009 werden 513 uren vorming gegeven aan 1.662 personen in 89 sessies (5305 vormingsuren).

Overzicht vorming en deskundigheidsbevordering (2009) (zie tabel onderaan)

Twee vrije vormingsmedewerkers gaven daarnaast op zeven verschillende locaties 12 vormingen aan 360 personen, hoofdzakelijk familieleden en vrijwilligers.

Overzicht vorming en deskundigheidsbevordering (2009)

Doelgroep	Aantal vormingen	Aantal personen	Aantal uren	Aantal vormingsuren
Personen met dementie		113	37:00	273:00
Familie		94	10:30	252:00
Vrijwilligers		87	115:00	201:00
Hulpverleners Opl ECD		246	72:00	1248:00
	Andere	249	43:00	801:30
Studenten	Opleiding FZ	289	184:00	1132:30
	Andere	133	25:30	468:30
Heterogeen		451	26:00	928:30
Totaal	89	1162	513:00	5305:00

Focus op enkele van onze vormingen

We kunnen onmogelijk alle vormingen toelichten maar willen er wel enkel uitlichten om de diversiteit van de verschillende doelgroepen en thema's te illustreren.

Introductiedagen voor begeleiders van een ontmoetingsgroep voor mensen met dementie

Voorwaarden tot het volgen van de groep:

- > het opnemen van een engagement om zelf een groep op te starten
- > kennis hebben van de basisprincipes van belevingsgerichte zorg
- > actieve deelname in interactie met de groep
- > het lezen van het boek 'Een steen in je hand'. Dit wordt op voorhand aan de deelnemer bezorgd

Inhoud van de introductiedagen:

Dag 1:

Kennismaking en duiding

Beeldvorming dementie en ritueel: Bart Deltour

Bespreekbaarheid van de ziekte en waarheidsmededeling: Dr. Lieve Lemey

Algemeen concept van de groep, principes, groepsdynamiek en vaardigheden: Claire Meire

Relaxatie: Heidi Huys en Karl Devreese

Dag 2:

Het mee volgen en observeren van een groepssessie met mensen met dementie

Reflectie en dialoog over de groepssessie van de ochtend

Organisatorische aspecten

Voor wie?

Voor hulpverleners uit de thuis- en ambulante zorg en de residentiële sector, die de intentie hebben om dergelijke groep op te starten. Het aantal deelnemers is beperkt tot 15 personen.

Data en lestijden:

Data: vrijdag 25/09/2009 en dinsdag 20/10/2009
Telkens van 9u30 tot 16u30

Locatie:

Regionaal Expertisecentrum Dementie Foton,
Biskajersplein, 2, 8000 Brugge

Begeleiden van intervisiegroepen referentiepersonen dementie

Er werden twee intervisiegroepen van referentiepersonen begeleid die gedurende twee jaar regelmatig samenkwamen. Een eerste groep kwam nog 4 maal samen. Een tweede groep startte op met 6 samenkomsten. Deze groepen bestaan uit een 9-tal deelnemers.

Contextuele kijk op familiedynamieken voor studenten

Foton werkt vanuit en heeft deskundigheid opgebouwd omtrent het contextueel denkkader. Deze kennis en deskundigheid wordt ook doorgegeven aan studenten.

- > brugopleiding verpleegkundigen. HIVB Roeselare. 28 april 2009
- > postgraduaat opleiding geriatrie; KATHO Roeselare. 5 mei 2009
- > herintreders psychiatrische verpleegkundigen. HBOV Brugge. 7 december 2009

Deskundigheidbevordering Camino

Een gespecialiseerde vrijwilligersdienst voor oppashulp bij personen met dementie. 160 vrijwilligers bieden oppas aan 180 gezinnen. Foton geeft vorming aan de vrijwilligers en coacht de coördinatoren mbt de dementieproblematiek in hun ondersteunende opdracht naar de vrijwilligers.

Ontmoetingsgroep personen met dementie

De groep kende in het voorbije jaar een sterke deelnemerswissel. 5 personen verlieten de groep en 5 kwamen bij.

Basisvorming voor families

In het ziekenhuis in het kader van samenwerking AZ Dami-aan Oostende - Foton, 9 maart en 9 juni 2009

Informatie, advies en ondersteuning

Documentatiecentrum

Het documentatiecentrum van Foton fungeert als documentatiecentrum van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. De collectiegegevens zijn terug te vinden in dat deel van het jaarverslag. De informatiebemiddeling vanuit het documentatiecentrum werd mee geregistreerd onder de dienstverlening door Foton. (zie 5.)

Interventies informatie, advies en ondersteuning

De medewerkers van Foton verrichtten 1728 interventies, ten aanzien van 479 verschillende aanmelders.

456 eerste aanmeldingen, 946 opvolgingen, en 326 ontleenbeurten. Hierin zijn de cijfergegevens van de thuisbegeleiding vervat.

Een opsplitsing van thuisbegeleiding en expertisecentrum toont 1002 interventies thuisbegeleiding en 726 interventies expertisecentrum (400 interventies + 326 ontleenbeurten)

Bij de thuisbegeleiding registreren we 767 interventies met aanmeldingen door een familielid, zijn er 26 interventies waarbij de persoon met dementie zelf de hulpvraag aanbrengt en zijn er 197 interventies ten aanzien van een professionele hulpverlener.

Bij het luik expertisecentrum betreft een meerderheid van de contacten, deze met professionele hulpverleners (229), zijn er 63 contacten met studenten, 19 met leerkrachten/docenten, 17 met vrijwilligers, 14 met vormingswerkers, 13 met media, en 17 met overige.

In het geheel van de contacten met familie, 'overheersen' de interventies met dochters (322) en de vrouwelijke partners (194). Bij de contacten met professionele hulpverleners zijn er 105 contacten met personen uit residentiële voorzieningen, 169 uit thuiszorgdiensten, thuiszorgondersteunende diensten en SIT, 70 met geheugenkliniek, specialist of huisarts.

Daar waar gegevens bekend zijn over de persoon met dementie (154), registreren we 15 personen met jongdementie.

Bij de aanmeldingscontacten zijn de voornaamste vragen (in die volgorde): vragen over dementie algemeen; vragen naar vorming en naar documentatie om vorming te stoffen; naar communicatie en omgang; naar het aanbod van een expertisecentrum dementie; informatie en advies over gedragsproblemen; zorgbelasting van de mantelzorger.

Bij de opvolgingen zijn de voornaamste vragen: ondersteuning op zich; informatie, advies en ondersteuning in complexe situaties; thuiszorgondersteunende voorzieningen; zorgbelasting van de mantelzorger; ontmoetingsgroep; communicatie en omgang; gedragsproblemen.

Ontmoetingshuis

Laagdrempelige activiteiten die kansen willen bieden tot ontmoeting. De vrijwilligers-ervaringsdeskundigen zorgen mee voor het onthaal en hebben er aandacht voor dat voldoende één-op-één-contact mogelijk is. Kinderen en jongeren worden mee betrokken: zij vertolken muziek, of zij bakken de pannenkoeken, een catechesegroepje bereidde mee de kerstviering voor.

Op het ritme van de seizoenen

Bij elke seizoenswissel een relaxerend moment (23 maart, 22 juni).

Literaire avonden, muzikaal omkaderd met chansons

Verleden wordt heden. Ik wil je vertellen hoe ik geniet. Een getuigenis van een jonge vrouw met dementie en haar partner (2 maart). Muzikaal omkaderd door Karen Vanseveren en groep.

Vragen en antwoorden over dementie. Hilde Delameillieure (25 mei).

Moeder is weg. Als alzheimer het leven verandert. Dirk Musschoot (5 okt). Muzikale omkadering door Folgazan o.l.v. Hein Vanhuyse.

Deze activiteiten maken we in ruime kring bekend, zodat we hiervoor een gemengd publiek hebben van lotgenoten, professionele hulpverleners, cultureel geïnteresseerden.

Ontmoetingsnamiddagen

Rondom de koffietafel elkaar ontmoeten. Ongedwongen vertellen, luisteren, (h)erkenning vinden, steun en geborgenheid ervaren. Zich gedragen en verbonden weten, zich een beetje minder alleen voelen (10 febr., 9 juni).

Foton: er zit muziek in!...

Muziek ontspant... verbindt mensen... Spreekt tot ons hart! Elke eerste woensdag van de maand vullen jonge (en minder jonge) muzikanten het Fotonhuis met wondere klanken. Bij een kopje koffie kunt u tot rust komen, genieten van de muziek, elkaar ontmoeten...

Elke eerste woensdag van de maand (uitgez. januari, aug.) Dit is één van onze populairste formules. Enkele bezoekers van een dagverzorgingscentrum, en van een woongroep psychogeriatric zijn ons als vaste gasten komen vervoegen.

Seizoensvieringen

paasviering (7 april), stil moment rond Allerzielen (27 okt.), kerstviering (23 dec.)

Sensibilisering

Bezoeken aan Fotonhuis en/of lezingen voor serviceclubs of scholen

Er waren meerdere bezoeken aan het Fotonhuis en/of lezingen voor serviceclubs of scholen, waaronder: Markant, Vrouw en Maatschappij, Inner Wheel, Ladies Circle, Zilveren Passer, 7^ojaars personenzorg Kortemark, studenten verpleegkunde van HBOV-Brugge en Vesalius Oostende, studenten.

Internationale contacten en lezingen

Het Congres Alzheimer Europe 25 mei 2009 opent met de Fotonvideo "Een steen in je hand". Posterpresentatie door Claire Meire over de ontmoetingsgroep Ontmoeting met Prinses Mathilde (door echtpaar met jong dementie vanuit Foton).

Bezoek van mevrouw Tinneke Kruk aan het Fotonhuis op 16 september. Deze Nederlandse dame is docent en auteur zorgkunde en is ook verbonden aan het Odensehuis in Amsterdam.

Media

Kranten en tijdschriften

Er verschenen een tiental artikelen in regionale en nationale kranten, met onder meer:

- > een uitgebreid artikel 'Elke dag voel je dat je verliest'. Bij Foton in Brugge kunnen partners ook praten over demantie. / Nathalie Carpentier. In De Morgen, 7 juli 2009, p. 17-18
- > dossier Leven met demantie. Met getuigenissen van Bernard Gabriëls (partner), Albert Bonneure (persoon met demantie) en Irena Hensen (partner) met verwijzing naar het ontmoetingshuis, en naar www.dementie.be In: Dag Allemaal, 14 juli 2009
- > ontmoetingsgroep voor personen met beginnende demantie. In Trefpunt Zelfhulp-krant, 2009, nr 3, p. 10 met verwijzing naar Foton, de Expertisecentra Demantie, de Alzheimer Liga

Televisie

Uitzending Koppen van 3 september 2009. Twee echtparen die geholpen worden door Foton worden gevolgd. Duiding rond thuisbegeleiding vanuit Foton. Zorgvuldige voorbereiding met Koppenredactie en tijdsintensieve begeleiding van de geïnterviewde families met oog op juiste beeldvorming.

Uitzending Focus WTV 21/09 nav Wereld Alzheimerdag. Interview met echtpaar en met de coördinator van Foton. Focus op Jong-demantie.

Website

Artikel over ontmoetingsgroep op www.info-alzheimer.be, 13 mei 2009.

La parole pour se soulager du poids de la maladie = Praten lucht op / Jonathan Barbier.

Vermelding van de ontmoetingsgroep als lotgenotencontact op www.zelfhulp.be.

Publicaties

Denkbeeld, tijdschrift voor psychogeriatric

"Mensen met demantie worden weggestoken. Dat kan ik niet verdragen". In gesprek met Albert Bonneure / Patrick Verhaest. In: Denkbeeld, april 2009.

Een steen in je hand. Een ontmoetingsgroep voor mensen met beginnende demantie / Claire Meire. In: Denkbeeld, aug 2009

Moed putten uit een zwaar vonnis. Een brochure voor mensen met beginnende demantie / Hilde Delameillieure. In: Denkbeeld, okt 2009

Recensie

Een steen in je hand. Demantie bespreekbaar maken / Bart Deltour, Claire Meire, Lieve Lemey, Karl Devreese, Heidi Huys. Garant, 2008 – In: Tijdschrift voor Psychiatrie en Verpleging.

Bekendmaking via briefacties en infostands

Briefacties

aanbod thuisbegeleiding bekend gemaakt bij huisartsen, apothekers en kinesisten van Noord-West-Vlaanderen. activiteiten ontmoetingshuis: via Exit, website Familiezorg W-Vl., website www.dementie.be.

Infostands

Beurs "Wegwijs in de thuiszorg" SIT Brugge: 13 en 14 februari 2009

Opening Lokaal Dienstencentrum 'Mirte', Beernem, 20 september 2009

AZ Sint-Jan, Open Bedrijvendag

Toneelvoorstellingen Mist / Leen Persijn – Oostende, 5 en 6 oktober

Aanbieden dvd Muziek-Theater rond KWETSBAARHEID. Overlegplatform demantie Roeselare-Izegem (dvd-opname vormingstheater 2008)

Open Monumentendag in de Familiezorghuizen van Diksmuide en Knokke. 12 en 13 september

Leven met demantie, mijn moeder en ik. Leen Persijn. SIT Oostkust. 11 juni 2009

Concept en methodiekontwikkeling

Rapport LUCAS

Thuisbegeleiding demantie Foton. Een eerste evaluatie. Dr. Nele Spruytte, Prof. Dr. Chantal Van Audenhove e.a., Leuven, oktober 2009

Wetenschappelijke ondersteuning en evaluatie van de specifieke thuisbegeleiding via de inzet van demantieconsulenten. De onderzoeksopdracht werd in drie onderdelen aangepakt.

- > omschrijving van het algemeen concept, de historiek en de visie op thuisbegeleiding bij demantie door Foton. Situeren van het concept in het praktijkveld en binnen de wetenschappelijke literatuur.
- > praktijkstudie met het oog op een evaluatie van de thuisbegeleiding via drie gegevensbronnen:
 - > registratie van Foton zelf
 - > registratie tijdsinvestering demantieconsulenten
 - > gestructureerde vragenlijst ontwikkeld door Lucas
- > formuleren van voorstellen voor een te ontwikkelen regelgeving

Het rapport is op het ogenblik van dit schrijven nog niet vrijgegeven.

Volgende conclusie willen we toch niet onthouden:

"De registratiegegevens tonen aan dat Foton met een kleine equipe erin slaagt een brede groep van familie-

leden van personen met dementie psychosociaal te ondersteunen. Om dit waardevolle werk verder te kunnen laten groeien, is het wenselijk dat ook de overheid deze dienstverlening honoreert. Personen met dementie en hun familieleden verdienen adequate en deskundige psychosociale begeleiding."

Rapport Lucas

Foton: analyse van de gespreksgroepen. Iris De Coster, Prof. Dr. Chantal van Audenhove, oktober 2008

Rapport met wetenschappelijke verwerking van het opgenomen audiomateriaal van de ontmoetingsgroepen van mensen met dementie. Zinvolle aanvulling op *"Een steen in je hand. Dementie bespreekbaar maken"*, de uitgave van Foton zelf omtrent de ontmoetingsgroep.

Jong dementie

Bevraging in de regio omtrent noden en behoeften mensen met jong dementie eind 2008 en verwerking begin 2009.

Deelname van Claire aan werkgroep Jong dementie.

Ontmoeting met mevrouw Joos, ervaringsdeskundige ifv van eindwerk bij het "Centrum voor de Studie van het Gezin" in Gent.

Focusgroep referentiepersonen

Voorbereiden, leiden van een focusgroep met 7 basisedewerkers omtrent het mandaat van de "referentiepersoon dementie" en hun noden en behoeften. Op initiatief van ECD-Vlaanderen en in samenwerking met ECD Sophia (focusgroep directie en leidingevenden). Deelname aan diverse overlegmomenten. Resultaten worden in 2010 voorgesteld.

8 Studie / eigen vorming

Er werden 19 vormingen gevolgd door de medewerkers van Foton. We lichten er hier enkele uit:

- > colloquium 'Naar een dementievriendelijke samenleving'. Koning Boudewijnstichting. Brussel, 7 maart 2009
- > ouderen aan onze zorg toevertrouwd. Congres van Zorgnet Vlaanderen. Blankenberge, 23 en 24 april
- > presentie. ECD Vlaanderen. Dendermonde, 11 december
- > psychotrauma en Context. Leren over leven. Berchem, 9 en 23 januari

Meander

Expertisecentrum Dementie
Oost-Vlaanderen

Kerkstraat 115
9200 Dendermonde
t 052 26 28 23
meander@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Erik Huyghe, waarnemend secretaris OCMW Dendermonde

Consulenten

Annemie Van Neck: ergotherapeute. Werkt 5/10 in ECD Meander en 1/10 als ergotherapeute in WZC Aymonshof, 2/10 in WZC Sint-Vincentius.

Tanja Everaert: verpleegkundige, contextueel hulpverlener. Is 5/10 tewerkgesteld in ECD Meander

Vrijwilligers

André Pauwels: helpt administratieve taken, houdt het documentatiecentrum up to date

Guido Everaert: logistiek ondersteuning

Stuurgroep

De stuurgroep heeft vaste vorm gekregen in de werking van ECD Meander. De inhoudelijke werking wordt er bevraagd en ondersteund. Het afbakenen van concrete acties, voornamelijk naar interpretatie en invulling van de nieuwe convenant, kwam ruim aan bod.

De intensiteit om 3x per jaar te vergaderen werd behouden.

Leden van de stuurgroep: Leden van de stuurgroep:

- > *Eric Huyghe*, waarnemend secretaris OCMW Dendermonde
- > *Dr. Van Wontergem*, internist-geriater A.Z. Sint Blasius Dendermonde
- > *Dr. Christine Buys*, huisarts Aalst
- > *Tom Van Daele*, Diensthoofd vzw OVOSIT
- > *Jan De Moor*, Directeur WZC "Ter Leen" OCMW Herzele, voorzitter VDOR
- > *Stephaan Schelfaut*, hoofdverpleegkundige centrum voor ouderenpsychiatrie PZ St-Hiëronymus, voorzitter A.L. Waasland, lid werkgroep Dementie Waasland
- > *Rita De Sutter*, stagecoördinator Sint Carolus instituut Sint Niklaas
- > *Marleen De Vos*, provinciaal coördinator mantelzorg ziekenzorg CM Oost-Vlaanderen
- > *Celine De Pauw*, halftijdse sector verantwoordelijke Lede-Erpe Mere/ halftijds lesgeefster, stage en studiebegeleidster Bond Moyson Oost Vlaanderen

Voorwoord

2009 was een werkjaar met veel verwachtingen. We zijn intussen vijf jaar actief als Expertisecentrum Dementie en dit wilden we niet onopgemerkt laten voorbij gaan.

De wens om ons meer dan ooit zichtbaar te maken in het zorglandschap, zorgde ervoor dat 2009 voor ons een fel gevuld werkjaar werd. Het was alvast de kans om extra sensibiliserende activiteiten te ontwikkelen.

Cliëntvragen bleven een niet te onderschatten inpakt hebben op onze dagdagelijkse werking. De behoefte aan advies, informatie en vooral mentale ondersteuning is bij

de mantelzorgers heel sterk aanwezig. Ook al is dit niet langer onze prioritaire opdracht, een luisterend oor, erkenning voor de draaglast en waardering van de draagkracht van de mantelzorger zijn taken die enerzijds tijd, en anderzijds een specifieke expertise in de context van dementie vragen. We kunnen en mogen ons hier dus niet verschuilen achter eindeloos doorverwijzen.

De vraag en invulling van vormingen steeg gestadig en nam een grote hap uit onze job-time.

In kader van deskundigheidsbevordering was het ook een

opdracht om elke individuele vraag van professionele hulpverleners een meerwaarde te geven zodat de vraagsteller de nodige ondersteuning kreeg om in de toekomst gelijkaardige problemen zelf op te lossen.

Samenwerking met ECD Vlaanderen, de andere lokale ECD's en meer bepaald met ECD Paradox werd meer en meer concreet gemaakt.

Er waren dus genoeg uitdagingen om 2009 zinvol in te vullen en plannen te maken voor de toekomst.

In het activiteitenverslag baseerden we ons op de resultaatgebieden zoals beschreven in de convenant. Sommige activiteiten zijn overlappend voor verschillende resultaatgebieden.

Resultaatsgebieden

1. Informatie verstrekking

Info-dag Dendermonde

Jaarlijks organiseert de stad Dendermonde i.s.m. A.Z. Sint-Blasius, een infodag voor de bevolking rond een gezondheidsthema. Men koos in 2009 voor het thema 'dementie'. De organisatoren nodigden ons uit om samen te werken, een uitnodiging die we met plezier aanvaardden. Deze samenwerking resulteerde in een infodag op 29 januari met als titel: 'dementie, begrijpen helpt'. Zowel op de namiddag als op de avondsessie waren er 150 deelnemers. Er werd een korte uiteenzetting gegeven door de huisarts, de neuroloog, geriater en neuropsychiater van het ziekenhuis. Naast een ruime stand van ECD Meander kregen we ook de kans om onze taak en werking uitgebreid toe te lichten. De regionale televisie maakte een reportage.

De reizende tentoonstelling 'dementie uit de mist'

in 2006 gemaakt in samenwerking met de werkgroep Aalst werd opgesteld op de gezondheidsbeurzen o.a. in Waasmunster, Sint-Niklaas, en op infodagen en andere activiteiten bv. in Waarschoot en Kortrijk.

Brochure 'dementie, je staat er niet alleen voor'

In 2007 maakten we samen met de werkgroep dementie Waasland en Dendermonde de brochure 'Dementie, je staat er niet alleen voor' met een verhaal parallel aan praktische gegevens van de diensten waarop men beroep kan doen. Deze brochure kreeg in 2009, wegens succes een tweede druk.

Praatcafé 's dementie

ECD Meander werkt samen met de praatcafés dementie in Aalst, Sint-Niklaas, Dendermonde, Wetteren. Een nieuwe werkgroep startte eind 2009 in Geraardsbergen. We geven de groepen logistieke ondersteuning, maar trachten ook regelmatig aanwezig te zijn op de praatcafé avonden, als spreker of als gespreksbegeleider.

Stadskrant

Documentatiecentrum

ECD Meander beschikt over een beperkte bibliotheek. Zo kunnen we onmiddellijk inspelen op themagebonden vragen van professionele hulpverleners en/of familieleden. Jaarlijks wordt de bibliotheek in beperkte mate aangevuld met nieuwe boeken die aansluiten bij eerder gekregen hulpvragen of vormingen.

De vrijwillige medewerker labelt, leest, vat samen en klasseert de boeken. Ook krantenartikels, publicaties uit tijdschriften, webartikels worden door hem in een classificatie systeem bewaard, zodat wij bij hulpvragen snel kunnen vinden wat we nodig hebben.

Voor meer gespecialiseerde lectuur en beeldmateriaal verwijzen wij door naar het aanbod van ECD Paradox en ECD Foton.

Info aan gebruikersverenigingen

In 2009 zijn we ingegaan op 16 vragen naar infoavonden of namiddagen van gebruikersverenigingen. We hebben hen in totaal 33 uur informatie gegeven over dementie.

Beurzen

In het voorbije jaar namen we deel aan 2 welzijnsbeurzen.

In Waasmunster richtte de gemeente voor het eerst een gezondheidsbeurs in. De stand van ECD Meander stond 3 dagen ter beschikking, zelf waren we 1 namiddag actief aanwezig.

In het najaar deden we samen met ECD Paradox permanentie op de gezondheidsbeurs van het Waasland. Vertegenwoordigers van mantelzorgverenigingen, residentiële voorzieningen, thuiszorgdiensten, ziekenhuizen en scholen bezochten deze beurs.

Nieuwe folder

Na 5 jaar was onze folder aan vernieuwing toe. Vooral een aanpassing aan de nieuwe convenant drong zich op.

De nieuwe folder werd via verschillende kanalen verspreid.

Viering 5 jaar ECD Meander

2. Sensibilisering

Opsomming van activiteiten

- > infodag stad Dendermonde
- > opvolgen webapplicatie
- > tentoonstelling
- > beurzen
- > 5 jaar ECD Meander

Grotendeels zijn de sensibiliserende activiteiten overlapend met het resultaatgebied informatie. Vooral onze zichtbare aanwezigheid op beurzen, praatavonden, het verspreiden van de folders beschouwen we als sensibiliserende acties naast hun informatieve aspect.

ECD Meander is één van de regionale medewerkers in de ontwikkeling van de webapplicatie www.omgaanmetdementie.be

Najaar 2009 vierde ECD Meander zijn **vijfjarig bestaan**.

In overleg met onze stuurgroep wilden we in 2009 extra aandacht geven aan meer emancipatorisch werken: Niet het antwoord geven op de vraag, maar mensen stimuleren om zelf de mogelijke oplossing te vinden. Met deze gedachte als uitgangspunt zijn we in overleg gegaan met

zorgorganisaties, om te peilen naar hun noden en verwachtingen. We zijn samen met hen gaan kijken op welke manier wij als ECD hier een bijdrage aan konden leveren. Dit overleg resulteerde in een studienamiddag op 19 november 2009 onder de titel 'PRIKKELS' rond 'uitdagingen in de zorg voor dementie'. Doelpubliek waren professionals. We gaven hen de prikkel om binnen hun eigen organisatie extra aandacht te hebben voor de specifieke noden en samen te zoeken naar mogelijke oplossingen. Er waren 125 aanwezigen. Thema's die in de vorm van workshops aan bod kwamen:

- > netwerken rond dementie in je eigen organisatie
- > je inleven in de complexe belevingswereld van iemand met dementie, kan je dat leren?
- > scherp staan voor signalen.

3. Adviesverstrekking

We ontvingen de meeste hulpvragen telefonisch of via mail. De beide consulentes zorgen afwisselend voor een 5 daagse telefoonpermanentie.

De adviesverlening omvat vooral

- > thuiszorgondersteunende voorzieningen
- > jong dementie met specificaties tot opvangmogelijkheden, erfelijkheid, ethiek, gedragsproblemen, juridische aspecten en zorgbelasting
- > communicatie en omgang
- > zorgbelasting partner
- > seksuele ontremming
- > residentiële voorzieningen
- > juridische aspecten

1/5 van de hulpvragen resulteerde in een individueel gesprek waarbij meerdere kernvragen in complexe situaties geuit werden.

Huisartsen, thuiszorgdiensten of residentiële voorzieningen sturen cliënten door omdat deze vooral nood hebben aan morele ondersteuning, begrip voor de complexiteit van de ziekte, omgaan met schuldgevoelens bij het delen van zorg en omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag.

Doorverwijzingen gebeurden vnl naar ziekenfondsen (CAW, thuiszorgcoördinator), geneesheerspecialist en juristen.

Ook professionelen wisten ons te vinden met individuele vragen. Dit ervaren we als een positieve trend welke uiteraard ook weerslag heeft op de deskundigheid van de zorggever. In het overleg kan hij/zij nieuwe inzichten krijgen welke op hun beurt bruikbaar zijn in latere vergelijkbare situaties.

4. Deskundigheidsbevordering

In 2009 hebben we in totaal 315 uur vorming gegeven waarvan 38 uur aan niet professionelen en 277u aan professionele hulpverleners.

Er was vooral veel vraag naar langdurige themagerichte opleiding zoals communicatie en dementie.

Basisvorming dementie was dan weer een thema dat vooral bij mantelzorgorganisaties aan bod kwam.

Overige thema's:

- > zinvolle activiteiten (in de thuiszorg)
- > snoezelen en muziek
- > moeilijk hanteerbaar gedrag
- > werking van het geheugen
- > afscheid nemen

De 2 opgestarte **intervisiegroepen** liepen eind 2009 ten einde.

De deelnemers gaven allemaal een positieve evaluatie. We hoopten dat ze op eigen initiatief de intervisie zouden verder zetten. Niemand was echter bereid om dit initiatief te trekken. De meeste deelnemers zullen wel de intervisie als methodiek binnen hun eigen organisatie gebruiken. Ze gaven wel aan graag te worden uitgenodigd voor verdere intervisie.

De 6 daagse opleiding: '**de stem als sleutel in een beleavingsgericht contact**' die samen met de collega van ECD Paradox werd gegeven werd positief onthaald. De vorming is een concept van Marianne Hartmann. Na vooropleiding bij haar en duidelijke afspraken, konden wij als ECD medewerkers de opleiding zelf invullen. We baseerden ons hierbij op het raamwerk zoals Marianne het samenstelde, maar gaven invulling met een eigen dosis creativiteit en oefeningen. Het was een zeer aangename ervaring om deze cursus te kunnen geven en positieve respons van de deelnemers te mogen ondervinden.

(interactie met elkaar, actief luisteren, muziek, echt contact.)

De cursus geeft motivatie en moed om verder te gaan om her te beginnen. Je weet je gedragen; een hart onder de riem. Warme en positieve materie in tegenstelling tot droge theorie.

We mochten 26 personen verwelkomen voor de **referentieopleiding dementie** die doorging in Dendermonde.

Op 17 december werd er een terugkomdag georganiseerd. 11 cursisten schreven zich in.

Omwille van de weersomstandigheden werd deze echter verplaatst naar 28-01-2010.

5. Concept en methodiekstudie

We merken tijdens gesprekken met mantelzorgers en professionele hulpverleners dat er toch nog steeds lacunes zijn in de opvang van personen met dementie. Regelmatig krijgen we vragen omtrent gepaste dagopvang. De reeds bestaande opvang kent een wachtlijst en het aanbod is niet altijd afgestemd op het specifieke probleem dat de persoon stelt. Vanuit deze lacune hebben we ons mee geëngageerd in de project oproep van de Koning Boudewijnstichting: 'dementievriendelijke gemeente'. Samen met de dienstencentra van OCMW Dendermonde werd volgend project ingediend en goedgekeurd: 'niet verboden te storen'. Dit project bevordert de integratie van personen met dementie binnen het aanbod van de lokale dienstencentra. Dit project zal concreet worden uitgewerkt in 2010.

De consulenten volgden in 2009 opnieuw verschillende bijscholingen om eigen kennis binnen verschillende thema's te verruimen.

zoeken naar zin en eindig verlangen (door Prof. Koen Raes)

- > ethische en juridische aspecten in de geriatrische zorg
- > competenties in de zorg
- > intervisie (vervolgopleidingdag)
- > uitdagingen in de zorgsector
- > zorg voor de zorgverlener
- > opstart en begeleiden van gespreksgroepen voor personen met dementie
- > rouw en zingeving (bij ZorgSaam)
- > presentie (georganiseerd door ECD Vlaanderen)

In 2008 ontwikkelden we in samenwerking met de thuiszorgdienst van OCMW Sin-Niklaas 't Punt, een meetinstrument in functie van vroegtijdige detectie: 'Observatie van gedragsverandering bij cliënten in de thuiszorg'. Dit jaar raakte de medewerkers meer en meer vertrouwd met het gebruik van het instrument. Er waren regelmatig opvolgssessies, gekoppeld aan vormingsmomenten, om de effectiviteit en de bruikbaarheid te evalueren. Vanuit verschillende andere organisaties was er interesse om dit meetinstrument in gebruik te nemen.

6. Signaalfunctie

Ook in 2009 was er een overleg op provinciaal niveau van de verschillende praatcafés dementie.

De werking, de noden en verwachtingen van de verschillende groepen wordt op dit moment ook gecommuniceerd met de provinciale overheid.

Werkgroep vroegdiagnostiek kwam tweemaal samen en in 2010 zal de werking van deze werkgroep meer concreet worden.

7. Loyauteit en samenwerking tussen de 9 regionale ECD's en ECD Vlaanderen vzw

Raad van bestuur wordt opgevolgd door onze beleidsverantwoordelijke Erik Huyghe.

Annemie werkt mee aan de webapplicatie www.omgaan-metdementie.be.

Tanja neemt deel aan de vto-werkgroep.

Driemaandelijks plannen we een overleg met de collega's van ECD Paradox om de werking op mekaar af te stemmen. Heel concreet werd dit bv. in het samenwerken rond de opleiding 'de stem als sleutel in belevingsgerichte zorg'. Dit was voor de medewerkers van beide centra een zeer positieve ervaring omdat we op zo een moment ook echt veel van mekaar leren.

Beide consulenten nemen ook, indien mogelijk, deel aan het medewerkersoverleg en de jaarlijkse studiedag.

Besluit

Een aantal activiteiten, zoals bv. het gebruik van het meetinstrument, zien we op langere termijn gewoon verder doorgaan. We zouden liever zien dat samenwerkingsinitiatieven zoals bv. de praatcafés iets meer zelfstandig gaan werken en niet zozeer afhankelijk zijn van de input die wij geven. Dit is zeker een werkpunt voor de komende jaren.

De vormingen verschuiven meer en meer naar trajectbegeleidingen.

We zijn creatieve mensen, dus we kunnen het niet laten om steeds weer nieuwe plannen te maken. In functie van het opstarten van een gespreksgroep met mensen met een beginnende dementie willen we in 2010 extra aandacht geven aan de communicatie met de huisartsen en geheugencentra. Zij zijn immers het eerste aanspreekpunt als het gaat over diagnosestelling en diagnosemededeling.

Werken aan beter zorg voor mensen met dementie is een voortdurende uitdaging. We hopen dan ook met veel enthousiasme verder te kunnen bouwen op het elan van de voorbije vijf jaar.

Memo

Expertisecentrum Dementie Vlaams-Brabant

Wingerdstraat 14 – 3000 Leuven
t 016 50 29 06 – f 016 20 44 45
memo@dementie.be

Steunpunt van Memo voor de regio Halle-Vilvoorde

Molenhofstraat 31 – 1670 Heikruis
t 02 398 00 18 – f 02 398 00 16
memo2@dementie.be

Medewerkers

Directie: Rudiger De Belie

Medewerkers:

> Regio Leuven

Annemie Janssens, halftijds consulente, psychologe
Stien Claus, halftime consulente, maatschappelijk werker

> Steunpunt Halle-Vilvoorde

Jasmijn Driegelinck: 4/5de jobtime, psychologe
Veerle Derijcke: 1/5de jobtime, maatschappelijk werker

Interne overlegmomenten

Er vonden op regelmatige tijdstippen vergaderingen plaats met de directie van Memo, namelijk op 14/01, 05/03, 30/04, 23/06, 10/09, 15/10 en 15/12/09. Aansluitend hadden de werknemers telkens een intern werkoverleg.

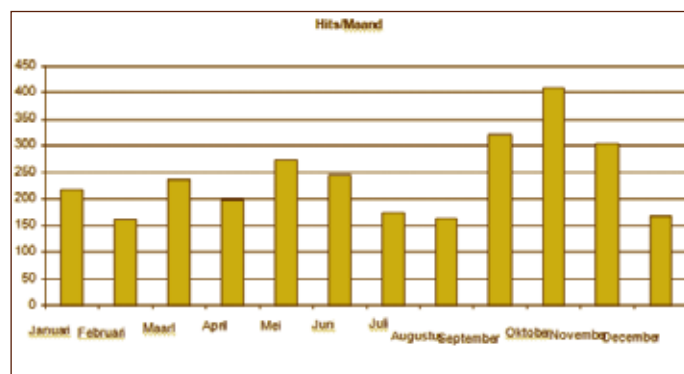
Informatieverstrekking

Memonews Nieuwsflits

Memo verzond in 2009 5 elektronische nieuwsbrieven: in januari, maart, mei, september en oktober. Op die manier informeren we alle professionelen en geïnteresseerden in de provincie blijvend over onze activiteiten. Er schrijven zich steeds meer mensen spontaan in op deze nieuwsbrief.

Website ecdmemo.be

Om de werking van ons centrum nog meer bekend te maken, kozen we ervoor om een eigen website op te zetten. Op www.ecdmemo.be kan iedereen vanaf eind juni 2008 onze werking vernemen, onze lokale vormingen en praatcafés opzoeken, online ons boeken- en DVD bestand raadplegen.

Hierboven vindt u het aantal hits in het jaar 2009, tot 11 december.

- > In 2009 beantwoordde Memo 959 vragen naar informatie, advies en ondersteuning over diverse aspecten van dementie.
- > Documentatiecentrum: In het documentatiecentrum in Leuven kochten we 12 nieuwe boeken aan in 2009. In totaal kan men nu 193 boeken ontlelen. Ook in het steunpunt van Memo te Heikruis werd werk gemaakt van een documentatiecentrum. In 2009 werden er 7 nieuwe boeken aangekocht. Naast een 40-tal boeken kunnen er een aantal tijdschriften en een 18-tal DVD's of video's ontleend worden. In totaal werden er in 2009 bij Memo 111 boeken, DVD's of video's ontleend.

- > Samenwerking met andere initiatieven m.b.t. dementie:
 - > 10/02/09: vergadering in lokaal van Netwerk Palliatieve Zorg Brussel-Halle-Vilvoorde met Paul Destrooper en vormingsverantwoordelijken van WZC's regio Halle-Vilvoorde rond vormingsaanbod in Wemmel
 - > 02/06/09: overleg met VWM Cyriel Conings i.v.m. remiscentie-initiatief in OCMW voorzieningen
 - > 04/06/09: overleg Memo met Pieter Vaes, UPC Kortenberg, Dr. Persoons (Kortenberg) en Anne Roekens (Cgg Vlaams-Brabant Oost) rond samenwerking project DEMO-IT in Leuven
 - > 11/06/09: overleg met Stefan Soenen, psycholoog UPC Kortenberg
 - > 06/08/09: overleg met Demo-it en Ondersteuning Vlaamse Alzheimerliga ivm bekendmaking van de projecten
 - > 02/09/09: overlegtafel thuiszorg provincie Vlaams-Brabant
 - > 08/10/09: GOAL (gezondheidsoverleg Arrondissement Leuven) rond deelname aan algemene vergadering
 - > 19/10/09: overleg Ouderenzorg Regio Leuven
 - > 20/10/09: overleg met CDV/CKV/ LDC van De Wingerd over afstemming en bekendmaking activiteiten
 - > 22/11/09: permanentie telefoonlijn na een eucharistieviering De Wingerd
 - > samenwerking met thuiszorgorganisatie Landelijke thuiszorg in kader van het project Nachtzorg. Op 09/02/09 vond een overleg plaats met de coördinator regio Halle-Vilvoorde, Mevr. Ha-Na-Lee Gysen, rond samenwerking. Op 17/09/09 ging een overleg door met beide coördinatoren rond het opzetten van vorming dementie voor de verzorgenden in het voorjaar van 2010
 - > samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga rond de lokale familiegroep in Pepingen
 - > werkgroep dementie Heikruis: tweemaandelijks vergadering rond project belevingsgerichte zorg in het WZC Mater Dei, Heikruis
 - > lokaal sociaal beleid Halle: Memo neemt deel aan de overleggroep 'senioren' van het lokaal sociaal beleidsplan van de stad Halle. Deze overleggroep kwam samen op 10/02/09, 16/06/09 en 20/10/09
- > Praatcafés dementie: in 2009 ondersteunde Memo mee de oprichting van een nieuw praatcafé dementie in Wolvertem/Meise. Dit brengt het aantal locaties in onze provincie op 10, namelijk in Asse, Dilbeek, Diest, Grimbergen, Haacht, Heikruis, regio Leuven, Tienen, Wolvertem/Meise en Zaventem. Op deze manier vonden er in 2009 in totaal 46 praatcafés dementie plaats, die door Memo werden ondersteund. Telkens waren er tussen de 20 en 60 familieleden en geïnteresseerden aanwezig. Daarnaast organiseerde Memo opnieuw vijf praatcafés jongdementie in Leuven, speciaal gericht naar familieleden van personen met jongdementie. Ook een aantal personen met jongdementie zelf namen hier aan deel.

- > Huiskrant van WZC De Wingerd en WZC Mater Dei: Memo heeft een vaste rubriek in beide huiskranten.

Adviesverstrekking voor complexe situaties

Samenwerking Vlaamse Alzheimer Liga:

- > Leuven: op een overleg in mei met de Vlaamse Alzheimer Liga en CGG Vlaams-Brabant Oost werden de mogelijkheden verkend om na jaren, opnieuw in het Leuvense te starten met een familiegroep van de Vlaamse Alzheimer Liga. In juni werd op een praatcafé dementie in Leuven het initiatief voorgesteld. In 2010 zijn 4 bijeenkomsten gepland. Memo maakt inmiddels deel uit van de stuurgroep.
- > Heikruis: in 2009 vonden er zes bijeenkomsten plaats van de familiegroep. De familiegroep telt een twintigtal vaste leden. De bijeenkomsten gaan telkens over een bepaald thema ivm dementie en worden voorbereid door een kerngroep. Memo was steeds aanwezig op deze bijeenkomsten en begeleidt af en toe ook inhoudelijk een thema.
- > Asse: ook in Asse denkt men na over de opstart van een lokale familiegroep van de Vlaamse Alzheimer Liga. Op 26/01/09 ging er een kennismakingsgesprek door in Asse met Marleen Steps (verantwoordelijke dienst thuiszorg OCMW Asse), Lies Ghysels en Bie Van Waeyenberghe (Vlaamse Alzheimer Liga) en steunpunt Memo.

Sensibilisering

- > project 'Dementie in de kijker', in samenwerking met de bibliotheken van Vlaams-Brabant. Memo wil de lokale bevolking sensibiliseren rond de problematiek van dementie. Hiertoe startten we een samenwerking op met de bibliotheken, om een ruim publiek te kunnen bereiken. Het project 'Dementie in de kijker' bestond uit verschillende onderdelen:
 - > bibliotheken aansporen om hun collectie boeken rond het thema dementie aan te vullen en te actualiseren
 - > thema dementie extra in de kijker zetten in de week van de Werelddag dementie (september 2009) dmv boekenstand
- > eventueel een spreker/auteur uitnodigen om iets te vertellen over dementie
- > 18 bibliotheken schreven zich in op dit project.
- > project leeswijzers en posters met gedichten, i.s.m. ECD Vlaanderen
Memo krijgt af en toe de vraag van thuiszorgorganisaties en woonzorgcentra naar sensibiliserend materiaal.

Ook in het kader van het bibliotheekproject 'Dementie in de kijker' werd gezocht naar materiaal dat kan meegegeven worden aan het ruime publiek. Memo zocht contact met een dochter van een dementerende man, die over haar ervaringen en gevoelens een aantal gedichten geschreven heeft. We kregen haar toestemming om deze 6 gedichten te gebruiken om te laten afdrucken op een reeks affiches en leeswijzers. De leeswijzers kunnen gebruikt worden als materiaal om uit te delen tijdens beurzen, infostanden, de boekenstanden van de bibliotheken, de praatcafés, familiegroepen, .. Op de affiches en de leeswijzers worden de contactgegevens van het ECD vermeld. Memo zocht hiervoor samenwerking met ECD Vlaanderen, zodat andere regionale ECD's eveneens gebruik kunnen maken van dit materiaal.

- > Andere ondernomen acties:
 - > 26/03/09: infostand Memo op infoavond dementie van het centrum morele dienstverlening in Halle 80-tal aanwezigen
 - > september 2009: persbericht project ontmoetingsgroep voor personen met beginnende dementie
 - > 19/11/09: infostand Memo op seniorenbeurs in Roosdaal

Deskundigheidsbevordering

- > opleiding referentiepersoon dementie 2009: Memo begeleidde de keuzedag fixatie en gaf les op de keuzedag jongdementie
- > intervisie voor afgestudeerde referentiepersonen dementie: Memo wilde een intervisiereeks opstarten in het voorjaar van 2009, maar omwille van te weinig inschrijvingen, werd deze geannuleerd.

- > impuls dementie: Memo omkaderde de impulsen dementie rond 'omgaan met familie' in Sint-Pieters- Leeuw en rond 'aromatherapie' in Halle.
- > dialogen rond dementie: Voor het academiejaar 2008 - 2009 presenteerde Memo voor het eerst in Vlaanderen een nieuwe vormingsreeks, bestaande uit 4 vormingsmiddagen. Het gaat om een interactieve vorming voor professionals en laatstejaarsstudenten:
 - > reflectiemomenten in kleine groep met andere professionals en professionals in spé,
 - > thema's die aspecten van de relatie tussen professionele zorgverlener en zorgvrager belichten,
 - > praktijkgerichte infomomenten, met een korte theoretische inleiding, praktijkgetuigenissen en de kans om ervaringen en tips uit te wisselen met andere professionele zorgverleners.

Gezien de positieve evaluaties van het eerste werkjaar, werd dit project verlengd in 2009-2010. Memo hielp ook andere regionale ECD's die interesse toonden om deze nieuwe formule in andere provincies over te nemen.

- > vorming en opleiding gegeven door Memo: Naast een actieve rol in de organisatie van vormingsinitiatieven in samenwerking met ECD Vlaanderen, verzorgde Memo ook vorming op maat. In totaal gaf Memo 82.5 uren vorming aan 668 personen, waarvan 57.2% professionele hulpverleners en 42.8% familieleden.

Concept- en methodiekstudie, studie en onderzoek

- > project jongdementie: Bij Memo Leuven kwamen veel hulpvragen rond jongdementie, namelijk 48 in 2009. De praatcafés jongdementie blijven een belangrijke pijler bij de werking rond jongdementie. Een deel van onze acties rond jongdementie zijn opgenomen in samenwerking met het Expertisecentrum dementie Vlaanderen.

Ondernomen acties:

- > Er gingen in 2009 vijf praatcafés jongdementie door in Leuven, in samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga. Het aantal aanwezigen schommelde tussen 20 en 30.
- > 16/03/09, 13/11/09 en 10/12/09: werkgroep jongdementie, ism ECD Vlaanderen
- > 21/10/09: praatcafé dementie Brugge, thema jongdementie, spreker Annemie Janssens, consulente Memo.
- > 29/10/09: keuzedag opleiding referentiepersoon dementie, thema jongdementie, spreker Annemie Janssens, consulente Memo.
- > 15/12/09: praatcafé dementie Malle, thema jongdementie, spreker Annemie Janssens, consulente Memo.

- > project ontmoetingsgroepen voor personen met beginnende dementie, ism CGG PassAnt: in april kregen we steun toegezegd bij dit project door de Provincie Vlaams-Brabant. We kozen voor een reeks van 10 bijeenkomsten in Leuven en in Halle, startend in oktober. Iedere bijeenkomst duurt 2u30 en bestaat uit drie onderdelen: motorische en relaxatieoefeningen, informeel contact en groepstherapie onder begeleiding van twee gesprekstherapeuten. Tweemaal zullen de mantelzorgers ook uitgenodigd worden om deel te nemen aan de ontmoetingsgroep. Memo is partner bij de ontmoetingsgroep en treedt als facilitator op: hulp bij de bekendmaking, toeleiding en opvolging van het project. In Leuven waren eind 2009 5 deelnemers, in Halle waren er nog net onvoldoende inschrijvingen om de groep te starten.
- > project leefcirkels op maat van personen met dementie in een woon- en zorgcentrum: Project in september 2008 ingediend door WZC De Wingerd Leuven bij de Koning Boudewijnstichting ikv projectoproep beter omgaan met personen met dementie. Dit project werd reeds goedgekeurd. In dit project zal men personen met dementie, ondersteund door domotica bewegingsvrijheid geven en integreren in de buurt van een woon- en zorgcentrum. Memo was als partner betrokken en gaf tijdens een infomoment aan de buurtbewoners vorming over 'omgaan en communicatie met personen met dementie'.
- > project belevingsgerichte zorg: In het WZC Mater Dei Heikruis startte men in 2003 met de Werkgroep Dementie. Centraal in deze werkgroep staat de belevingsgerichte zorg naar de bewoner, familie en zorgverleners. Het steunpunt Memo is reeds vanaf de start van deze werkgroep betrokken bij het denkproces en het uitwerken van een aantal concrete aandachts- en werkpunten. Deze vergaderingen gingen 4 keer door. Verder nam het steunpunt van Memo deel aan 2 bewonersbesprekingen.
- > deelname aan onderzoek Daisy Sleenckx, studente Master in de Seksuologie, KuLeuven, 'Onderzoek naar de relatie- en seksualiteitsbeleving bij de partners van personen met dementie'. Contacteren van mogelijke deelnemers aan het onderzoek, nabespreking met studente.
- > project 'de ouderen met dementie, de hond en de vrijwilliger: een sociaal partnerschap binnen de lokale gemeenschap' ingediend door vzw Josta bij de Koning Boudewijnstichting. Josta wil met dit project activiteiten organiseren met de hulp van vrijwilligers en hun hond die het mogelijk maken dat:
 - > de levenskwaliteiten van de ouderen en hun omgeving door de ontmoeting met de vrijwilligers en hun hond kunnen blijven gerealiseerd worden
 - > de ouderen zolang als mogelijk 'thuis' kunnen blijven wonen
 - > zij zich hierin erkend en ondersteund voelen vanuit hun lokale gemeenschap.

Steunpunt Memo werd gevraagd om de opleiding dementie voor de vrijwilligers uit te werken.

- > Eigen vorming en opleiding:
 - > 8, 15, 22/01/09, 05/02/09, 13/02/09: Inleiding tot contextuele hulpverlening, Leren over Leven, Antwerpen. Basisopleiding tot contextuele hulpverlening, Leren over Leven, Antwerpen: 6 dagen, academiejahr 2009-2010
 - > 19/02/09: symposium painvision
 - > 31/03/09: Platform palliatieve zorg over vroegtijdige zorgplanning (Yves Peleman) in Halle.
 - > 21/04/09: Studienamiddag 'Competenties in de zorg voor personen met dementie' in Brussel
 - > 09/10/09: 'ik verlies elke dag', studiedag Zorgsaam, Wijgmaal
 - > tweedaagse opleiding 'Een steen in je hand' bij ECD Foton in Brugge: 25/09/09 en 20/10/09.
 - > 09/11/09: intervisie rusthuispsychologen Vlaanderen
 - > 24/11/09: 'Een glimlach in het voorbijgaan. Over maieutisch zorgconcept. In Heikruis.
 - > 11/12/09: Interne vormingsdag ECD's rond presentietheorie, in Dendermonde

Signaalfunctie

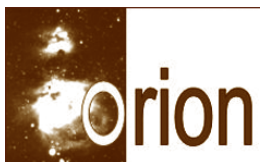
- > Een belangrijke doelstelling van Memo is samenwerkingsverbanden met verschillende diensten en organisaties in de regio verder uit te bouwen. Sinds 2005 is er daarom een adviesgroep Memo opgericht. In 2009 hebben we deze adviesraad ruimer opengesteld voor al onze samenwerkingspartners. De nieuwe 'open vergadering Memo' ging in 2009 éénmaal door in Heikruis en éénmaal in Leuven.
- > Lokaal sociaal beleid Halle: Het steunpunt van Memo nam deel aan de 3 vergaderingen van de overleggroep 'senioren' van het lokaal sociaal beleidsplan van de stad Halle. Deze overleggroep heeft tot doel de operationele doelstellingen van het beleidsplan te vertalen en mogelijke acties en een actieve sociale kaart op te bouwen. Het steunpunt Memo krijgt op deze manier de kans een signaalfunctie op te nemen.

Samenwerking met andere regionale Expertisecentra Dementie en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

- > medewerkersoverleg ECD's: Memo was aanwezig op de vergaderingen, die doorgingen op 29/01/09, 18/06/09, 26/11/09 en 11/12/09 (interne studiedag, in Dendermonde).
- > raad van bestuur van het expertisecentrum dementie Vlaanderen: Rudiger De Belie vertegenwoordigt Memo op dit overleg.
- > VTO-werkgroep: plannen en programmeren van het vormingsaanbod van ECD-Vlaanderen en alles wat met Vorming, Training en Opleiding te maken heeft. Stien Claus was tot juni 2008 voorzitter van deze werkgroep. Vanaf juli 2008 nam ECD-Vlaanderen deze taak over, maar Memo blijft actief meewerken in deze werkgroep.
- > webapplicatie dementie: dit is een project van het Vlaamse Expertisecentrum Dementie. De webapplicatie kwam tot stand in samenwerking met de regionale expertisecentra dementie, het produktiehuis The Wizard uit Mechelen, de Koning Boudewijnstichting, de patiëntenorganisaties en met de steun van 4 farmaceutische bedrijven.
Medewerkers van de regionale centra zijn betrokken bij de concrete uitwerking van dit project. Het steunpunt van Memo volgt dit mee op. Vergaderingen gingen door op 06/01/09, 21/01/09, 17/02/09, 09/03/09, 19/03/09 en 25/05/09.
De webapplicatie is in de eerste plaats gericht naar mantelzorgers.
 - > doelstelling: informatie en houvast in het omgaan met de persoon met dementie aanbieden aan de mantelzorger en de mantelzorger ondersteunen. Bieden van (h)erkenning en doorverwijzing.
 - > boodschap: zorgen voor iemand met dementie is zwaar, ik ben goed bezig, maar kan nog bijsturen/bijleren. Dementie biedt soms ook onverwachte mogelijkheden.
Deze nieuwe website werd via een persconferentie voorgesteld aan het publiek op 16 september 2009 en is sindsdien ook online. Er zijn gemiddeld 50 unieke bezoekers per dag. (cijfers ECD Vlaanderen).
- > dementie en mentale handicap: Vanuit Downsyndroom Vlaanderen werd contact gezocht met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw omtrent deze problematiek. Downsyndroom Vlaanderen richt zich tot kinderen en volwassenen met downsyndroom, hun familie en allen die met hen begaan zijn. Ook de Expertisecentra Dementie merken een stijgende vraag naar informatie over dementie en downsyndroom. Adequate informatie is er onvoldoende en de kennis en expertise met de doelgroep zit verspreid. Een eerste stap in de verkenning van noden en lacunes ten aanzien van de

doelgroep werd genomen door het ECD Vlaanderen, namelijk onder de vorm van de organisatie van een overleg- en discussieforum. Vergaderingen van dit discussieforum gingen door op 26/05/08 en 06/10/08 in het UZ Gent. Het steunpunt van Memo was aanwezig op deze vergaderingen. Doelstelling van deze vergadering was te komen tot het opzoeken van waar de expertise zit op het vlak van diagnose, omgang, benadering. Dit discussieforum werd aangepast naar een werkgroep dementie en mentale handicap, ter voorbereiding van een symposium rond het thema op 20 maart 2010, in Antwerpen.

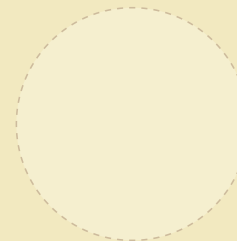
- > jongdementie: er werd samengewerkt met ECD Vlaanderen rond de opstart van een werkgroep jongdementie in Vlaanderen met alle mogelijke actoren rond jongdementie in Vlaanderen en rond persberichten in verband met dit thema (zie hoger).

Orion

Expertisecentrum Dementie
Antwerpen

Sint-Bavostraat 29 – 2610 Wilrijk
t 03 820 73 22
orion@dementie.be

Directie

Bernadette Van Den Heuvel: vertegenwoordiging van regionaal ECD Orion in de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen vzw.

Jules Van der Flaas: directeur van regionaal ECD Orion

Medewerkers

Hilde Vanderlinden: coördinator regionaal ECD Orion, werkt deeltijds (28u/38u).

Katja Van Goethem: consulent regionaal ECD Orion vanaf 16 september 2008, werkt halftijds (19u/38u).

Stuurgroep

Het regionaal ECD Orion wordt omkaderd door een stuurgroep. Deze bestond in 2008 reeds als volgt :

- > dhr. B. Schonenberg, directeur Cocoon, Antwerpen
- > dhr. D. Doucet, zorgmanager WZC Ten Kerselaere, Heist-op-den-Berg
- > mevr. V. De Schaepmeester, Federatie Onafhankelijke Seniorenzorg
- > dhr. H. Goedemé, thuiszorgcentrum Antwerpen vzw, Antwerpen
- > mevr. Cindy Strijkers, De Voorzorg, Antwerpen die in de loop van 2009 vervangen werd door Ilse Mares
- > mevr. Rika De Bens, ZNA Joostens, Zoersel
- > mevr. M. Verelst, zorgmanager A.Z. Sint-Augustinus, Wilrijk
- > dr. W. Van Horen, internist-geriater, A.Z. Sint-Augustinus, Wilrijk
- > prof. dr. E. Vermeire, docent vakgroep Huisartsgeriatrie en vakgroep Verpleegkunde en vroedkunde Universiteit Antwerpen en huisarts
- > mevr. B. Van Waeyenberghe, voorzitter Vlaamse Alzheimer Liga, Turnhout
- > mevr. K. Soenen, coördinator regionaal ECD Tandem, Turnhout, die in de loop van 2009 vervangen werd door Hilde Stroobants

- > dhr. H. Wauters, consulent Psycho Geriatrich Netwerk, Lier
- > dhr. J. Van der Flaas, directeur van WZC De Bijster in Essen en directeur van regionaal ECD Orion, Wilrijk
- > mevr. H. Vanderlinden, coördinator regionaal ECD Orion, Wilrijk
- > mevr. K. Van Goethem, consulent regionaal ECD Orion, Wilrijk

In 2009 werd deze stuurgroep uitgebreid naar de onderwijssector, CGGZ en thuiszorg. Volgende mensen werden daartoe uitgenodigd om deel uit te maken van de stuurgroep :

- > mevr. C. Daems, afdelingschef departement Thuis Wonen - Thuiszorg Coördinatie Algemeen, OCMW Antwerpen
- > mevr. L. Van Assche, doelgroepcoördinator volwassene en ouderen, CGG Andante, Berchem
- > dhr. D. Meeus, afdelingshoofd Volwassenen & Ouderenzorg, CGG VAGGA VZW, Antwerpen
- > mevr. I. Reynders, docent St-Norbertusinstituut voor Verpleegkunde - Antwerpen
- > dr. K. Herweyers, huisarts / CRA-arts van WZC St-Bavo, Wilrijk
- > mevr. S. Put, coördinator Dienstencentrum De Schakel, Lint

Orion zetelt op haar beurt in de stuurgroepen van:

- > Tandem
- > PGN (ook in de Algemene Vergadering)
- > Praatcafé Dementie Dwaallicht (regio Malle)
- > Praatcafé Dementie Noorderlicht (regio Essen)
- > het ouderenzorgoverleg van de provincie Antwerpen
- > HEKLA vermist project
- > Nachtzorg Antwerpen

Resultaatsgebieden

1. Informatieverstrekking

> Voordrachten in lokale dienstencentra (en seniorenorganisaties) over dementie, omgaan met en opvang voor personen met dementie en hun omgeving

Door de toenemende vergrijzing van de bevolking stijgt het aantal personen dat op een of andere manier te maken krijgt met dementie.

Wij merken dat er een grote nood is aan informatie en willen daar als Dementienetwerk Provincie Antwerpen graag op inspelen en dementie bespreekbaar maken.

Regionaal ECD Orion heeft ook in 2009 voordrachten gegeven in verschillende lokale dienstencentra, met als doel mensen te informeren zodat we dementie beter bekend maken en aldus proberen het taboe te doorbreken.

> Faciliteren van praatcafés door actieve deelname aan stuurgroepen

Regionaal ECD Orion was in 2009 actief betrokken bij praatcafé Noorderlicht voor de regio Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Kapellen, Stabroek en Brasschaat, en bij praatcafé Dwaallicht voor de regio Beerse, Brecht, Mal-le, Ranst, Schilde, Wuustwezel en Zoersel. en zal dit ook verder zetten in 2009.

Regionaal ECD Orion zat, samen met de respectievelijke coördinator, de stuurgroep van elk van deze praatcafés voor. Deze stuurgroepen vergaderen vier maal per jaar om de praatcafés te plannen en te evalueren.

Als dusdanig speelt regionaal ECD Orion een belangrijke rol in de voorbereiding van de praatcafés, met name: de bewaking van de inhoud en de methodiek, de jaarplanning, de keuze van de sprekers, de engagementen van de verschillende samenwerkende partijen, de financiering, de bekendmaking en dergelijke meer. Een zeldzame keer fungeert een medewerker van regionaal ECD Orion ook als interviewer of geïnterviewde.

Voor 2010 zal de bijdrage van het regionaal ECD Orion aan de stuurgroepen van Noorderlicht en Dwaallicht zich beperken tot medewerking aan de jaarplanning en het zoeken van mensen om te interviewen. De vrijgekomen tijd zal het regionaal ECD Orion besteden aan de opstart van nieuwe praatcafés in andere regio's van het arrondissement Antwerpen.

> Bereikbaarheid voor informatie aan en doorverwijzing van de omgeving van de persoon met dementie

Regionaal ECD Orion is telefonisch (bij afwezigheid is er een antwoordapparaat) en via e-mail bereikbaar voor professionals en mantelzorgers wanneer zij informatie nodig hebben i.v.m. dementie. Dit kan zijn onder de vorm van brochures, boeken, websites, maar ook doorverwijzing naar thuiszorgdiensten, dagopvang, kortverblijf, residentiële opvang, diagnostische centra, praatcafés, Alzheimerliga, mantelzorgverenigingen, enz...

Zie ook rubriek Inloophuis.

> Project 'Vermist@hekla.be'

De Ministeriële Richtlijn van 20 februari 2002 inzake Opsporing van Vermiste Personen maakte de politiezone HEKLA alert voor alle zwakke schakels in de veiligheidsketting wat betreft vermissing.

In de politiezone HEKLA hebben vele dossiers, met betrekking op een vermissing, te maken met verdwaling van minderjarige personen (geplaatst in kader van een opvoedkundige problematiek) of personen met een psychische stoornis of dementie. Deze laatste groep woont zelfstandig (al dan niet met begeleiding) thuis of in een voorziening/instelling. Vaak ging heel wat kostbare tijd verloren nog voor het opsporingsonderzoek kon worden gestart omdat de nodige informatie over de vermiste persoon niet beschikbaar was. Het aanreiken van deze informatie is, zowel voor de mantelzorger als voor de welzijnssector, een omslachtige maar noodzakelijke taak.

In 2003 werd de film "De Zaak Alzheimer" een succes en bracht de problematiek "dementie" onder de aandacht bij het grote publiek. Het regionaal ECD Orion nam contact op met de politiezones uit de provincie Antwerpen om de dienstverlening naar de kwetsbare doelgroep "personen met dementie" te verbeteren of lacunes in het omgaan met dementie te bespreken. Politiezone HEKLA had op 4 januari 2005 een eerste overleg met het regionaal ECD Orion waaruit een samenwerking groeide met andere vertegenwoordigers van instellingen en voorzieningen uit de politiezone. Het resultaat werd een draaiboek en protocol voor het terugbrengen van vermiste personen.

Het project "vermist@hekla" kende een proefperiode in 2006 en loopt tot op heden goed in woon- en zorgcentra, ziekenhuizen en jeugdinstituten. De potentiële "weglopers" zijn nu immers bekend en de nodige informatie is meestal voorhanden. In de thuiszorg en mantelzorg lag de situatie enigszins anders. Hier waren mensen nog niet op de hoogte van gemaakte afspraken of kenden ze het dwaalgedrag van hun familielid of cliënt nog niet.

Het project “vermist@hekla” moest uitgebreid worden naar deze nieuwe doelgroep toe om ook daar snel en adequaat te kunnen handelen, de eerste uren na een verdwijning. In samenwerking met het regionaal ECD Orion, Thuisgezondheidszorg vzw en Gezondheid- en eerstelijnsamenwerking GEZEL werd in 2009 een document opgemaakt dat op voorhand kan worden ingevuld en voorzien van een recente foto. Dit document kan, na een verdwijning, onmiddellijk doorgestuurd worden naar de politiezone HEKLA. Zo heeft de wachtofficier van de politie onmiddellijk zicht op het profiel van de vermiste persoon en kan een gerichte opsporing meteen starten. Om dit document bekenbaar te maken werd een folder ontworpen en verspreid in de politiezone. Via thuiszorgdiensten, thuiszorgwinkels, het regionaal ECD Orion, de geheugenkliniek in Reet, huisartsen, ... zal deze folder bij de doelgroep raken.

In 2009 werden tevens contacten gelegd met andere binnen- en buitenlandse politiezones die interesse vertonen om het draaiboek of protocol ook in hun regio te implementeren.

In 2010 zal actief worden samengewerkt met andere politiezones om het succes van het project “vermist@hekla” in Vlaanderen te laten uitstralen. In het late voorjaar wordt tevens een studiedag of infomoment georganiseerd waarop we huisartsen uit de politiezone HEKLA wijzen op het belang van het reeds op voorhand invullen van de nodige documenten inzake vermissing.

Meer informatie omtrent het draaiboek is terug te vinden op: www.hekla.be/zdiensten/vermissing/draaiboek.pdf

> **Deelname aan “Mantel-uit-dag” in Wilrijk**

Op 14 mei 2009 nam het regionaal ECD Orion deel aan de “Mantel-uit-dag”, een verwendag voor mantelzorgers uit Wilrijk en verzorgde er een informatiestand.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties in strikt uitzonderlijke gevallen

> **Advies en consult**

Via telefoon, e-mail of in persoonlijke gesprekken wil regionaal ECD Orion ondersteuning en strategieën aanbieden aan de zorgvrager zodat deze beter in staat is om zelf de zorg aan te pakken, te organiseren en het ook vol te houden.

In 2009 kreeg regionaal ECD Orion 114 oproepen en werd er ongeveer 180 uur besteed aan (hoofdzakelijk tweedelijns) adviesverstrekking aan personen met dementie en vooral hun mantelzorgers.

Ook vanuit professionele hoek krijgen we regelmatig de vraag voor advies of zelfs coaching. Deze vragen komen dikwijls uit de residentiële ouderenzorg, maar ook uit de thuiszorgdiensten, huisartsen, zelfstandige thuisverpleging, verpleeghuizen voor mensen met een beperking, palliatief netwerk, nachtzorg, enz..

Regionaal ECD zetelt ook in de stuurgroep van deze laatste organisatie (nachtzorg) en wordt af en toe gevraagd om te coachen bij moeilijke situaties.

Om aan de stijgende vraag van laagdrempelige advies- en informatieverstrekking tegemoet te komen besloot regionaal ECD Orion om met een (bescheiden) Inloophuis dementie te starten.

> **Inloophuis**

Sinds hun ontstaan behoort informatie- en adviesverstrekking tot de activiteiten van de ECD's en dus tot deze van het regionaal ECD Orion. Het regionaal ECD Orion heeft deze functie van in het begin ontplooid en gepromoot. Tot eind 2007 gebeurde dit vanop een nulde en eerste lijn. Met de nieuwe convenant van 2008 werd de adviesfunctie herleid tot begeleiding en opvolging van complexe situaties van op een tweede lijn. Ondanks deze afbakening stelt het regionaal ECD Orion vast dat de vraag en de complexiteit van de situaties blijft toenemen, waardoor het zich genoodzaakt ziet om deze vragen te kanaliseren en te structureren.

In de loop van 2009 lanceerde de Koning Boudewijnstichting een oproep om projecten in te dienen in het kader van ontwikkeling van dementievriendelijke gemeentes.

Deze oproep bracht het regionaal ECD Orion op het idee om een Inloophuis dementie op te starten in Wilrijk, dat ook toegankelijk is voor de andere gemeenten van het arrondissement Antwerpen.

Het Inloophuis moet een laagdrempelige ontmoetingsplaats worden voor mensen met dementie, hun mantelzorgers (familie, vrienden, kennissen) en hun brede omgeving.

Elke woensdagvoormiddag en vrijdagmiddag zal het regionaal ECD Orion zijn deuren openstellen.

Met dit Inloophuis heeft het regionaal ECD Orion volgende algemene doelstellingen voor ogen

> gerichte informatieverstrekking naar de personen met dementie en hun brede omgeving over alles wat met de zorg voor personen met dementie en hun omgeving te maken heeft via boeken, brochures, beeldmateriaal en brochures, maar ook online informatie op een computer

- > ontmoeting van andere personen met dementie en/of mantelzorgers op een informele manier, bij een kop koffie en een koekje
- > (professioneel) adviesverstrekking van een consulent over dementie, omgaan met dementie, aangepaste doorverwijzing naar andere algemene en specifiek ondersteunende voorzieningen en de zorgverlening

Begin februari 2010 zal het Inloophuis Dementie in Wilrijk zijn deuren openen.

3. Sensibilisering

- > **(Her)uitgave van een algemene brochure**
De geactualiseerde, gezamenlijke folder van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen, waarvan regionaal ECD Orion één van de partners is, naast regionaal ECD Tandem – Turnhout en het PsychoGeriatrisch Netwerk (PGN) in Lier, werd herdrukt en verspreid in de loop van 2009.

- > **Brochure voor Mantelzorgers Pluk de Dag – een docusoap over leven met dementie**

In 2009 werd de brochure voor mantelzorgers “Dementie, je staat er niet alleen voor” die gerealiseerd werd door het Dementienetwerk Provincie Antwerpen en het provinciebestuur van Antwerpen herwerkt en herdrukt. Deze brochure wordt gratis verspreid onder de geïnteresseerden.

- > **Deelname aan provinciale werkgroepen (ouderenzorgoverleg en ouderenmis(be)handeling)**

Regionaal ECD Orion is lid van twee provinciale werkgroepen, ouderenzorgoverleg en ouderenmis(be)handeling, waar projecten uitgewerkt worden samen met verschillende partners van het werkveld, in samenwerking met het provinciebestuur.

- > **Meewerken aan de ontwikkeling van webapplicatie www.omgaanmetdementie.be ter ondersteuning van de mantelzorger (Vlaams)**

In 2009 werden de eerste drie delen van de in totaal zesdelige webapplicatie voor mantelzorgers gelanceerd. Deze webapplicatie bevat zowel verhalen van mantelzorgers voor mantelzorgers, verhalen van personen met dementie, interviews met professionals en een container met informatie.

Het regionaal ECD Orion is één van de regionale partners in de ontwikkeling van de webapplicatie voor mantelzorgers. Tal van vergaderingen en voorbereidend werk hebben geleid tot de ontwikkeling van een stramien voor deze applicatie en tot een scenario voor het daarbij horend beeldmateriaal.

Eens het stramien en het scenario klaar waren, werden de taken verdeeld tussen ECD Vlaanderen vzw en enkele regionale ECD's.

Het regionaal ECD Orion nam het merendeel van de interviews met mantelzorgers, personen met dementie en professionals voor zijn rekening.

Daarnaast verzorgt het regionaal ECD Orion mede de onderhandelingen met de farmaceutische industrie, grootste sponsors van de applicatie, en de onderhandelingen en vergaderingen met het productiehuis.

In 2010 zal het regionaal ECD Orion dezelfde inspanningen leveren voor de volgende drie delen van de webapplicatie.

- > **Documentaire Klara Van Es**

Documentairemaakster Klara Van Es werkt aan een documentaire over “leven met dementie” die gedraaid wordt in WZC De Bijster in Essen.

Op 14 september 2010 zal deze film vertoond worden aan mantelzorgers én aan beleidsmakers over heel Vlaanderen.

Het regionaal ECD Orion en de partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen zijn, samen met het provinciebestuur van de provincie Antwerpen, het productiehuis en de KBS, reeds in 2009 begonnen aan de voorbereidingen van dit event.

- > **Pluk de Dag – een docusoap over leven met dementie**

Pluk de Dag is een project van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen i.s.m. RTV Kempen/Mechelen. Pluk de dag is een unieke en verrassende televisiereeks in de stijl van ‘Het leven zoals het is’! Zeven weken lang volgden we het lief en leed van een personen met dementie en hun verzorgers. Het ging om mensen die zowel thuis als in een woonzorgcentrum verblijven. Op een boeiende, soms grappige en soms ontroerende manier waren we getuige van het dagelijks leven van deze mensen en hun verzorgers. De reeks bood de kijker een ideale kans om meer zicht te krijgen op wat dementie nu precies inhoudt. We zagen wat het betekent om te leven mét dementie. De term ‘Pluk de Dag’ sluit aan bij dit leven. Personen met dementie en hun verzorgers leven meer en meer in het nu en plukken het moment.

Met deze docusoap wilde het Dementienetwerk Provincie Antwerpen een zo ruim mogelijk publiek sensibiliseren. Het voornaamste opzet was om personen met dementie niet langer als ‘vreemd’ te laten ervaren. Bovendien denken vele mensen over dementie als ‘enkel ondraaglijk lijden’, terug ‘kinds’ worden, of leven ‘als een plant’. De opeenvolgende afleveringen toonden echter dat naast de moeilijke gevolgen van de ziekte er ook ruimte is voor rustige en gelukkige momenten. Er zijn immers wel degelijk mooie, verrassende en verrijkende contacten mogelijk met personen met demen-

tie. Daarnaast leerde de kijker ook veel over hoe om te gaan met personen met dementie. We zagen hoe mantelzorgers en professionele zorgverleners elke dag opnieuw hun zorgtaak opnamen en nog steeds opnemen. En stilaan werden we deelgenoot van de vreugden en de lasten van deze zorg. Het 'Pluk de Dag-weekend' Aansluitend op de reeks zetten in de provincie Antwerpen verschillende organisaties die zorg dragen voor personen met dementie hun deuren open. Het ging hierbij om woon- en zorgcentra, thuiszorgdiensten, ziekenhuizen, thuiszorgwinkels. Tijdens het weekend van 21 en 22 november 2009 lieten ze het publiek kennismaken met hoe 'het leven met dementie' er bij hen uitziet. De bezoeker kon dan deelnemen aan allerlei activiteiten en happenings die op één of andere manier verwijzen naar dementie. De reeks startte op 7 oktober 2009 en werd uitgezonden op RTV Kempen/Mechelen. Buiten deze regio was het programma te bekijken via TV-theek van Telenet (digitale televisie).

Het project 'Pluk de Dag' werd mogelijk gemaakt dankzij de steun van: de Koning Boudewijnstichting, CM, Cera-foundation, de provincie Antwerpen en Oever vzw.

4. Deskundigheidsbevordering

Met deze vormingsactiviteiten beoogt men deskundigheidsbevordering (kennis, vaardigheden, attitude) van bepaalde doelgroepen omtrent de aandoening (oorzaken, symptomen, diagnosestelling en behandeling).

Intervisie 2009

Beide medewerkers van het regionaal ECD Orion konden in 2009 heel wat expertise opdoen als Intervisor. De nood aan een intervisiegroep voor Referentiepersonen Dementie binnen het arrondissement Antwerpen was blijkbaar zo groot dat deelnemers werden opgesplitst in 2 groepen die elk gedurende 10 dagdelen aan de slag gingen.

Ter opfrissing: Intervisie is:

- > een methode waarin je op gestructureerde wijze leert van moeilijke situaties en ervaringen
- > een van de meest effectieve instrumenten ter bevordering van persoonlijke kwaliteit, beter teamwerk, lerende houding, plezier in het werk en zingeving
- > intervisie is vooral geschikt voor professionals en leidinggevendenden die in hun werk steeds opnieuw unieke oplossingen moeten creëren voor de cliënt, de bewoner, diens familie of het team
- > intervisie vraagt weinig investering en aanpassing van de organisatie en levert direct na de start meerwaarde op in de vorm van kennisuitwisseling, visieontwikkeling en afstemming, betere onderlinge samenwerking en onderling support

De eerste groep, die werd begeleid met steun van een collega van het regionaal ECD Tandem, was een he-

terogene groep van 9 Referentiepersonen Dementie. Verpleegkundigen, ergotherapeuten en verzorgenden gingen samen aan de slag met de problemen die zich situeerden op hun werkvloer. Vooral het mandaat van een Referentiepersoon Dementie was een veel besproken thema. Aanvankelijk ging deze groep wat moeizaam van start, maar na extra aandacht voor kennisgeving, veiligheid en vertrouwen kwamen de tongen los. Door verhuis naar het buitenland en drukke werkomstandigheden telde de groep, op het einde van de reeks, nog 7 leden.

De tweede groep startte in het najaar van 2008 met 8 deelnemers in haar intervisiegroep. Hier werden hoofdverpleegkundigen of dienstverantwoordelijken samen rond de tafel gebracht. Het tempo van de intervisiesessies lag hoog en de gesprekken kenden diepgang. Door personeelstekort haakten 2 deelnemers met spijt af. De vraag naar een vervolgtraject maakt duidelijk dat leidinggevendenden echt nood hebben aan ondersteuning door en bij gelijkgezinden.

Voor het begeleiden van deze intervisiesessies kregen de medewerkers van het regionaal ECD Orion coaching en supervisie, aangeboden door ECD Vlaanderen.

Bijdrage aan VTO-beleid van ECD Vlaanderen vzw (VTO-cel, Opleiding Referentiepersoon Dementie, Onderdompeling, Impuls)

- > Op 20 januari 2009 begonnen 25 zorgkundigen uit de provincie Antwerpen aan een opleiding die hun denkwijze over dementie en hopelijk ook hun attitude helemaal zouden veranderen. De medewerkers van Orion begeleidten samen dag 1 (met extra ondersteuning van een collega uit Memo) en legden de klemtoon op kennisgeving, structuur en inhoud van de opleiding en verduidelijking van de praktijkopdracht. Onze collega van Psychogeriatrisch Netwerk Lier, was één van de deelnemers aan deze opleiding en nam al gauw de trekkersrol op zich. Voor copies, afspraken met lesgevers en het ontvangen van de andere deelnemers konden we op hem beroep doen. Hij is onze dankbaarheid waardig...
- > Dag 7 van de Opleiding Referentiepersoon stond in teken van de praktijkopdracht. Beide medewerkers van Regionaal ECD Orion haalden het onderste uit de kan om alle deelnemers te coachen bij de presentatie van hun praktijkopdracht, die op 9 juni zou leiden tot het behalen van hun getuigschrift.
- > Na de 7 basisdagen konden de deelnemers extra bagage opdoen tijdens 3 keuzedagen. Het regionaal ECD Orion verzorgde op 29 mei de keuzeday "Spreken voor Publiek" in Leuven.
- > De opleiding werd afgesloten op 24 november met een terugkomdag voor alle deelnemers.
- > De Opleiding "Onderdompeling in de wereld van dementie" ging door op 12 maart 2009 in het Provinciaal Vormingscentrum Malle. Een 20-tal deelnemers kreeg

een spoedcursus “inzicht krijgen in wat dementie is en wat het doet bij de persoon die er aan lijdt”, van een medewerkster van regionaal ECD Orion.

- > De Impulsen Dementie leggen de focus op de transfer van theorie naar praktijk. We weten allemaal de zorgverleners vaak geen goede “zelfzorgers” zijn. Op 10 december 2009 liet een medewerkster van het regionaal ECD Orion een 20-tal zorgverleners stilstaan bij zichzelf en gaf ze aanzet tot beter “Zorgen voor Jezelf”.
- > De leden van de VTO-cel kwamen 5x samen om zich te buigen over het aanbod, de kwaliteit en de inhoud van de opleidingen door ECD Vlaanderen, het updaten van kennis en expertise van regionale medewerkers, ontwerpen van een registratieprogramma, organisatie van studiedagen enz.

In totaal investeert het regionaal ECD Orion 82 uur in het VTO-beleid van ECD- Vlaanderen.

Aanbieden van allerlei vormen op maat voor RVT's, thuiszorgdiensten, scholen, enz.

In 2009 heeft het regionaal ECD Orion 138,5 uur regionale vorming gegeven, verdeeld over 44 sessies aan in het totaal 936 studenten, professionelen, bezoekers van lokale dienstencentra, familie en vrijwilligers.

Volgende thema's kwamen aan bod bij de professionelen: basisvorming dementie, communicatie en dementie, omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag, belevingsgerichte zorg, omgaan met personen met dementie, palliatie en dementie, zorgen voor je zelf, een aantal vormingstrajecten en nabesprekingen van een film.

Voor vrijwilligers, familie en studenten waren de thema's vooral infosessies en basisvormingen dementie. Ook de thema's omgaan met dementie, angst en agressie bij personen met dementie en een nabespreking van een film, kwamen aan bod.

Voordrachten in lokale dienstencentra

19 u van bovenstaand pakket voor 2009 waren vormen in lokale Dienstencentra, verdeeld over 11 sessies aan 189 deelnemers. (zie deel 1. sensibilisering). Thema's waren basisvorming dementie, omgaan met dementie, dementie en rouw en een infosessie over Praatcafés dementie.

Organisatie studiedagen Palliatie en Dementie samen met de Netwerken Palliatieve Zorg van de provincie

Ook in 2009 heeft het Regionaal ECD Orion samen met de partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen en de Netwerken Palliatieve zorg van de Provincie vier studienamiddagen georganiseerd voor professionelen, twee in het najaar 2009 (Malle en Antwerpen) en twee in het voorjaar 2010 (Mol en Mechelen).

Deze keer is het thema “Palliatieve zorg bij personen met dementie. Wanneer en hoe?”

Een arts van de werkgroep PAGE (Palliatieve Geriaters binnen de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen) geeft telkens een theoretisch kader. Na de pauze volgt er een interactieve casusbespreking en een panelgesprek.

De vier namiddagen samen zijn goed voor 12 uur vorming met in totaal 240 aanwezigen.

Vrije Vormingsmedewerkers

Voor in het begin van 2009 heeft het regionaal ECD Orion nog beroep gedaan op vier Vrije Vormingsmedewerkers. Twee van de vier Vrije Vormingsmedewerkers kunnen dit omwille van gewijzigde werkomstandigheden niet meer op zich nemen. Het regionaal ECD Orion kijkt uit naar andere oplossingen.

5. Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

Fitness en Dementie

Eind 2008 lanceerde de Koning Boudewijnstichting een projectoproep rond “Beter omgaan met personen met dementie”.

WZC Ten Kerselaere diende een project in met als titel “Fitness voor personen met een dementie”.

Waar bij een bewegings/fitness programma voor thuisverblijvende personen met dementie, samen met hun mantelzorger en/of verzorgende, zou worden opgezet.

Dit project werd goedgekeurd en WZC Ten Kerselaere, wiens zorgdirecteur zetelt in de stuurgroep van het regionaal ECD Orion, verzocht het regionaal ECD Orion om medewerking in dit project.

Het regionaal ECD Orion bood ondersteuning in de zoektocht naar een instrument voor kwaliteitsmeting voor, tijdens en na bewegingsprogramma.

Het regionaal ECD Orion zocht, in samenwerking met de wetenschappelijk medewerker van ECD Vlaanderen vzw, naar literatuur rond studies over dementie en de effecten van beweging op lichamelijk en psychosociaal vlak.

Amerikaanse en Nederlandse studies tonen een duidelijke verbetering van de kwaliteit van leven van cliënt en mantelzorger aan als er een professioneel ondersteund bewegingsprogramma wordt uitgewerkt. In België zijn er op dit vlak geen wetenschappelijke studies of uitgewerkte projecten. Dit project hoopt een aanzet hiertoe te zijn. Tevens hoopt dat dit project een aanzet kan zijn voor gefundeerd wetenschappelijk onderzoek in België over het effect van bewegingsprogramma's bij personen met een dementie (op lichamelijk en psychosociaal vlak). Het regionaal ECD Orion zal hiertoe contacten leggen met enkele onderzoekers uit de academische wereld.

Zorgpad Dementie

Regionaal ECD Orion maakt deel uit van een werkgroep rond de uitwerking van een Zorgpad Dementie binnen de provincie Antwerpen in de regio Malle-Zoersel. Dit zorgpad werd verder uitgewerkt in 2009 olv een thuiszorgdienst en zal uitgetest worden in 2010.

6. Signaalfunctie

Regionaal ECD Orion wil verschillende lacunes aangeven naar de verschillende overheden :

- > Regionaal ECD Orion wordt nog steeds regelmatig gecontacteerd door mantelzorgers met de vraag voor een consult/gesprek. Momenteel gebeurt dit enkel in complexe situaties en op doorverwijzing. Toch merken wij dat de nood aan (vooral psychische) ondersteuning bij de mantelzorgers groot is en dat daar nog steeds een gebrek aan aanbod is. Met de opstart van ons regionaal Inloophuis Dementie hopen wij deels aan deze nood tegemoet te kunnen komen.
- > Partners van personen met jongdementie komen bij ons regelmatig terecht met de klacht dat er weinig geschikte opvang voor deze mensen is en dat zij nog steeds terechtkomen in de psychiatrie of in de klassieke woon- en zorgcentra of dagverzorgingscentra waar de gemiddelde leeftijd veel hoger ligt. Het regionaal ECD Orion signaleert deze problematiek aan ECD Vlaanderen dat hierover een minisymposium organiseert in het Parlement, begin 2010. Het regionaal ECD Orion heeft ook een persoon met Jongdementie en haar mantelzorger aangebracht die een gefilmde getuigenis brengen op voornoemd symposium.
- > Mantelzorgers van personen met dementie klagen dikwijls over de lange weg die men aflegt alvorens men een diagnose krijgt. De partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen willen samen proberen daaraan iets te verhelpen door verschillende projecten op te zetten of aan projecten mee te werken rond de thema's Vroegdiagnostiek en Zorgpaden. In 2011 willen het regionaal ECD Orion en de partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen hierover ook een symposium voor huisartsen opzetten.
- > Tenslotte bemerken wij ook een grotere vraag naar beeldmateriaal (film, documentaire, reportages) over leven met dementie, het zorgtraject, noden van mantelzorgers. Mensen lijken steeds meer op zoek te zijn naar snelle en hapklare informatiebronnen. Bovendien herkennen mantelzorgers in het beeldmateriaal dikwijls hun gelijke(n).
- > Regelmatig bereikt ons ook de vraag naar Familiepraatgroepen (of oprichting daarvan) in de regio Antwerpen.

Dit zal zich begin van 2010 concretiseren in de oprichting van een familiepraatgroep in de regio Wilrijk o.l.v. de Alzheimerliga.

7. Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

> Samenwerking met andere regionale ECD's

Regionaal ECD Orion is deel van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen, samen met regionaal ECD Tandem – Turnhout en PGN in Lier. Het Dementienetwerk Provincie Antwerpen verspreidt gezamenlijk een folder, werkt samen aan bepaalde projecten die afgestemd worden in het in provinciaal medewerkersoverleg en ondersteunt provinciale activiteiten. Momenteel werkt regionaal ECD Orion als coördinator van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen

> Samenwerking met ECD Vlaanderen vzw

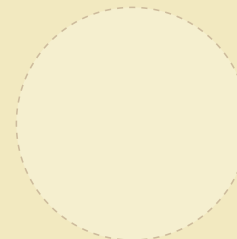
Regionaal ECD Orion leverde in 2009 een forse bijdrage aan het VTO-beleid van ECD Vlaanderen. Het regionaal ECD Orion maakt deel uit van de VTO-werkgroep en verzorgde tal van opleidingen van ECD Vlaanderen vzw (referentiepersoon dementie – basisdagen en keuzedagen-, impulsen, onderdompeling en intervisie).

Regionaal ECD Orion werkt actief mee aan de webapplicatie www.omgaanmetdementie.be (zie hierboven) en levert "materiaal/casussen" voor de werkgroep Jongdementie.

Paradox

Expertisecentrum Dementie
Oost-Vlaanderen

Wilgestraat 123 - 9000 Gent
t 09 233 14 38 - f 09 233 95 65
paradox@dementie.be

Directie *Dirk Dhondt*

Medewerkers

Christian Verelst: coördinator, ergotherapeut/maatschappelijk assistent, halftijds

Rika Eylenbosch: werd vervangen door Sabine Boerjan: projectverantwoordelijke, logopediste, halftijds

Nadine Praet: vormingsverantwoordelijke, ergotherapeute, halftijds

Ann Kestens: administratief medewerkster, grafisch vormgeefster, halftijds

Veerle De Bou: verantwoordelijke informatie en documentatie, verpleegkundige, 2/5 – gedetacheerd van het Wit Gele Kruis

Bestuurscollege

Hugo Bulté: voorzitter, algemeen coördinator Zusters Van Liefde Noord-Provincie

Mireille Buyck: Familiehulp, extern deskundige

Dirk Dhondt: algemeen directeur WZC Sint-Jozef VZW en ECD Paradox

Dr. Thierry Goetghebuer: huisarts en CRA WZC Sint-Jozef VZW

Marc Van Ooteghem: directeur PC Caritas

Mia De Caluwé: directeur Wit-Gele Kruis Oost-Vlaanderen

Verslaggeving door *Christian Verelst*, coördinator ECD Paradox

1. Informatieverstrekking

Informatieverstrekking betreft het actief en selectief verzamelen en actueel houden van documentatie over alles wat met dementie of met de zorg voor dementerende personen en hun omgeving te maken heeft. Deze informatie betreft zowel literatuur en audio-visueel materiaal als documentatie over diverse diensten en organisaties in de regio.

Informatieverstrekking gebeurde voornamelijk via onze uitgebreide bibliotheek, maar vragen bereikten ons ook telefonisch of per mail of via andere kanalen zoals vorming of via het Praatcafé Dementie.

Door informatieverstrekking en ondersteuning wil ECD Paradox mensen inzicht bijbrengen in de zorgsituatie of dit verruimen, zodat zij op een meer adequate wijze kunnen omgaan met de situatie. Dit kan inhouden dat zij op termijn zelf de problemen beter kunnen aanpakken, dat zij eerder preventief optreden of dat zij zich weerbaarder kunnen opstellen.

Aard van de vragen

Heel wat verschillende vragen bereikten ons over alle aspecten die te maken hebben met dementie. We zien wel een nadruk op vragen naar ondersteuning en relationele aspecten als vragen met betrekking tot een cliënt. Analoog met de voorbije jaren zien we een zeer grote groep vragen naar algemene vormingen.

Bibliotheek

Ook in 2009 was de bibliotheek van ECD Paradox online te raadplegen. In 2007 werd hiervoor de basis gelegd, in 2008 sterk uitgewerkt en verder gezet in 2009.

In de bibliotheek van ECD Paradox kunnen boeken, tijdschriften, DVD's en video's worden uitgeleend. Bezoekers kwamen meestal op afspraak.

Hadden we zelf niet de geschikte informatie in huis, konden we bezoekers steeds doorverwijzen naar het documentatiecentrum Fotondoc.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties in strikt uitzonderlijke gevallen

Net zoals de voorbije jaren zien we een dalende trend van het totaal aantal interventies. De nadruk lag wel duidelijk op niet cliëntgebonden hulpvragen, d.w.z. vragen naar informatie, vormingen, sprekers.

Dit dalend aantal interventies past binnen de opdracht van de expertisecentra dementie. We profileerden ons minder naar individuele hulpvragen en staken meer energie in de profilering naar de professionele zorgactoren.

Voor complexe vragen kan er echter nog steeds beroep worden gedaan op het expertisecentrum.

3. Sensibilisering

Door het organiseren of ondersteunen van sensibiliserende activiteiten wil ECD Paradox de bredere bevolking bereiken, hun kennis omtrent dementie verruimen en meewerken aan een positieve beeldvorming ten opzichte van de ziekte.

Ook de beeldvorming ten aanzien van de hulp- en dienstverlening aan dementerende personen en hun omgeving is een belangrijk aandachtspunt.

Praatcafé Dementie

De nood aan lotgenotencontact werd in Oost-Vlaanderen voornamelijk ingevuld via de negen Praatcafés Dementie. De Praatcafés Dementie zijn het resultaat van samenwerking van verschillende organisaties uit eenzelfde regio. Vanuit het ECD worden deze projecten voornamelijk inhoudelijk ondersteund en opgevolgd. Een medewerker van ECD Paradox nam telkens deel aan de 5 stuurgroepvergaderingen uit onze regio die telkens vijf keer samen kwamen. ECD Paradox ondersteunde in 2009 de Praatcafés Dementie in de regio's Vlaamse Ardennen, Gent, Lochristi, Leie & Schelde en Meetjesland. De andere regio's werden ondersteund door de collega's van ECD Meander.

In samenwerking met ECD Meander bracht ECD Paradox ook dit jaar de regio's samen op een provinciaal overleg. De praatcafés uit de provincie werden geëvalueerd en ervaringen werden uitgewisseld.

Een gemeenschappelijke folder en affichecampagne voor 2010 werd uitgewerkt met ondersteuning van de provincie Oost-Vlaanderen. Dit ter duidelijkheid en uniformiteit van het concept Praatcafé Dementie.

Affiche Praatcafé Dementie 2010

Folder Praatcafé Dementie 2010

Nieuwe folder en affiche

In het kader van een ruimere bekendmaking van de werking van het Expertisecentrum Dementie Paradox werd een nieuwe folder en affiche ontwikkeld. Daarbij hoort een passend beeld en slogan.

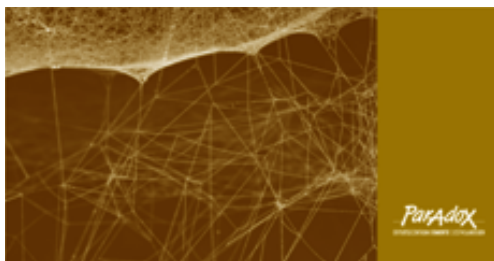
Het beeld symboliseert zowel de complexiteit van de ziekte als het belang van netwerken.

Onder het motto 'samen het web ontrafelen' willen we zowel naar professionele hulpverleners als mantelzorgers de boodschap geven om samen op pad te gaan, met het Expertisecentrum Dementie Paradox als mogelijke partner.

Vanuit onze opdracht om als tweedelijns organisatie te fungeren, werden de folders en affiches selectief verspreid met de nodige uitleg over de opdracht van de expertisecentra.

Affiche Paradox

Folder ECD Paradox

Informatiestand

Op verschillende plaatsen in de provincie stond ECD Paradox met een stand met informatie over dementie. Het doelpubliek was hier steeds zeer ruim. Zowel professionals als niet-professionals konden op deze manier kennismaken met het expertisecentrum.

Naast opendeurdagen in organisaties waren de welzijnsbeurs in Sint-Niklaas (ism ECD Meander) en de gezondheidsbeurs in Gent twee plaatsen waar een gevarieerd publiek de werking leerde kennen. Op de gezondheidsbeurs in Gent was dit gekoppeld aan een lezing over de ziekte.

Nieuwsbrief

We verstuurden in 2009 opnieuw tweemaal een nieuwsbrief. Via dit kanaal hielden we onze contactpersonen op de hoogte van de werking en activiteiten van het ECD.

Naast de nieuwsbrief verstuurden we ook twee nieuwsflashes, wat korte updates zijn van de evoluties in de wereld van dementie in de regio. Deze nieuwsflashes worden ad hoc verstuurd afhankelijk van ontwikkelingen.

Website

Op www.ecd-paradox.be staat alle informatie over de werking en activiteiten van ECD Paradox. Via deze website kunnen mensen ook inschrijven op de halfjaarlijkse nieuwsbrief. Projecten en initiatieven rond dementie, binnen de provincie Oost-Vlaanderen, krijgen een plaats op de website.

In 2009 werd onze website door 2192 unieke bezoekers bezocht. Dit is opnieuw een vermeerdering met bijna 25% ten opzichte van 2008, waar we al een stijging kenden van 16%.

Voor inhoudelijke informatie over dementie, verwezen we door naar onze bibliotheek of naar www.dementie.be.

3. Deskundigheidsbevordering

Gegeven vorming

In 2009 werden er 97 vormingen gegeven. Alles bij elkaar hebben wij in 399 vormingsuren 1569 mensen bijgeschoold.

Het overgrote deel van de vormingen had als doelpubliek professionals. Slechts 10 vormingsmomenten waren bedoeld voor uitsluitend een niet-professioneel publiek en 4 voor een gemengd publiek.

Opvallend was dat er 8 vormingen uitsluitend bedoeld waren voor studenten. Daarbij zijn er bovendien twee met als doelpubliek lagere schoolkinderen.

Ten opzichte van het werkjaar 2008 betekent dit een stijging van 59% van het aantal vormingsmomenten, maar geen evenredige stijging van het bereikte aantal personen (stijging van 35%). Hieruit besluiten we dat er binnen organisaties gekozen wordt voor meerdere kleinere groepen aan wie vorming wordt gegeven.

Op maat van de cliënt

Reeds in 2008 werd er een inspanning gedaan om de samenwerking met organisaties aan te scherpen. Dit resulteerde in 2009 in vormingen voor scholen met opleidingen in de verzorgende sector, maar ook in twee lagere scholen.

Daarnaast konden we in samenwerking met het intermutualistisch overleg in Oost-Vlaanderen een ganse studiedag organiseren rond het thema dementie, specifiek voor maatschappelijk assistenten vanuit de centra algemeen welzijnswerk. Ook het Expertisecentrum Dementie Meander verleende hierbij ondersteuning.

Opleiding muziek en dementie

In samenwerking met ECD Vlaanderen werd opnieuw een nieuwe cursus georganiseerd rond muziek en dementie.

Twee eigen lesgeefsters vanuit ECD Paradox (Nadine Praet) en ECD Meander (Annemie Van Neck) verzorgden deze 6-daagse cursus met inhoudelijke ondersteuning van Mari-
anne Hartmann.

Door het succes wordt in 2010 opnieuw een cursus aangeboden.

Werkgroep belevingsgerichte zorg

Het doel van de werkgroep is deelnemers een forum te bieden waarop ideeën, ervaringen en vragen uitgewisseld kunnen worden rond de implementatie van belevingsgerichte zorg. Om het overleg gestructureerd te kunnen laten verlopen, wordt er gewerkt aan de hand van thema's die worden aangereikt door de deelnemers zelf. Onderwerpen die uitgebreid aan bod kwamen in 2009 waren o.a. contextuele therapie, voeding en de belevingsgerichte benadering in al zijn facetten vanuit de theorie. Nieuw in het werkingsjaar 2009, was de verandering van lokatie. Om extra inspiratie op te doen, werd er gekozen om elke bijeenkomst te koppelen aan een bezoek aan de organisatie van een van de deelnemers.

Ook in 2010 zal dit forum verder gezet worden.

Werkgroep logopedie en dementie

In 2009 kwam de werkgroep, die bestaat uit leden van zowel de thuiszorg, residentiële zorg, ziekenhuizen als zelfstandigen, 3 keer samen.

Thema's die o.a. aan bod kwamen waren: fingerfoods, test en therapiemateriaal, slikproblemen en protocols, mondhygiëne en mondzorg, werkgroep logopedie en dementie Nederland, bespreking van casussen, rol van de logopedist bij malnutritie.

Vormingsprogramma ECD Vlaanderen

In 2009 werd er in de Gentse regio van start gegaan met intervisie, als opvolging van de opleiding referentiepersoon dementie.

De intervisie werd begeleid door Nadine Praet en loopt verder in 2010.

4. Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

Dit resultaatgebied gebeurde in Paradox o.a in samenwerking met de Artevelde Hogeschool. Ook samenwerkingen

met gezondheids- en welzijnsvoorzieningen en/of met individuele zorgverleners gaven stof tot het formuleren van onderzoeksvragen of het uitdenken van nieuwe concepten zodoende projecten uit te werken naar specifieke doelgroepen in de toekomst.

Bachelorproef- en stagebegeleiding

In 2008 startte een bachelorproef rond nachtelijke onrust en voeding die doorliep in 2009. Doel hierbij was tweeledig, enerzijds om verschillende benaderingswijzen in kaart te brengen en anderzijds om de verschillende benaderingswijzen te toetsen op hun efficiëntie.

De verschillende benaderingswijzen werden in kaart gebracht, maar de toetsing verliep moeizaam door het moeilijk bereiken van testpersonen. Daarom werd in het najaar een tweede oproep gedaan naar testpersonen in de hoop toch gegevens te verkrijgen vanop de werkvloer. Helaas werd deze bachelorproef voortijdig stopgezet.

In 2009 startte tevens een theoretische studie naar heden-daagse en nieuwe tendensen naar benaderingswijzen van personen met dementie. Deze studie loopt in samenwerking met ECD Vlaanderen en zal gefinaliseerd worden medio 2010.

5. Signaalfunctie

Op regionaal niveau nam het expertisecentrum deze taak op door actief deel te nemen aan verschillende overlegorganen. Een aantal van deze overlegmomenten zijn structureel georganiseerd, andere waren eenmalig.

Stuurgroepen Praatcafés Dementie

ECD Paradox participeerde aan de stuurgroepen van de Praatcafés Dementie. Deze stuurgroepen kunnen we beschouwen als regionale netwerken dementie. Het is een voorbeeld van samenwerking binnen één regio, waar het ECD een signaalfunctie heeft.

Nauwe samenwerking met het ECD Meander was hierbij onontbeerlijk om een provinciaal draagvlak te kunnen creëren.

Project- en werkgroepen

Naast de regionale georganiseerde netwerken, nam ECD Paradox ook een signaalfunctie op in overlegmomenten met verschillende organisaties en/of hulpverleners binnen eenzelfde thema. Zo participeerden we aan een werkgroep rond jongdementie, namen we verder de coördinerende functie op van de werkgroep logopedie en dementie, participeerden we aan verschillende regionale welzijnsoverlegmomenten, coördineerden we de werkgroep belevingsgerichte benadering.

Provinciaal overleg

Om de tendensen met betrekking tot dementie op provinciaal vlak te kunnen blijven situeren komen ECD Paradox, ECD Meander en een afgevaardigde van de provincie Oost-Vlaanderen tweemaal per jaar samen om zaken uit te wisselen. Ook in 2009 was dit niet anders.

Provinciale overlegplatformen

Dhr. Dhondt, directeur van ECD Paradox, nam deel aan diverse provinciale overlegplatformen. Zo nam hij in 2009 deel aan de Provinciale adviesraad thuiszorg (PRATO), het Platform Zelfzorg Oost-Vlaanderen (Plazzo) en de BAG (BeleidsAdviesGroep) Zorg. Op regelmatige tijdstippen had dhr. Dhondt overleg met de directie van het Wit-Gele Kruis.

Overleg met Vlaamse en Federale Overheid

Dhr. Dhondt, directeur van ECD Paradox, zetelde in de werkgroep ICOZ van het Verbond der Verzorgingsinstellingen (VVI).

Ook vanuit zijn functie als lid van de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen waren er overlegmomenten voorzien met de Vlaamse Overheid.

7. Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Provinciale samenwerking

Er is een zeer nauwe samenwerking met het collega ECD Meander in onze provincie.

We kwamen tweemaal structureel samen voor overleg rond de algemene afstemming. Los van deze samenkomsten, waren er verscheidene overlegmomenten in het kader van specifieke projecten zoals de opleiding rond muziek en dementie, de praatcafés,

Collega ECD's

Contacten met collega ECD's uit andere provincies verliepen ad hoc. Uitwisseling van informatie, ondersteuning rond hulpvragen en vormingsvragen,... zijn zaken die in een aangename sfeer verliepen.

Het medewerkersoverleg met de collega's van alle expertisecentra in Vlaanderen werd telkens actief bijgewoond.

ECD Vlaanderen

Ook met het ECD Vlaanderen werd nauw samengewerkt. Actieve aanwezigheid op de werkgroep VTO was hierbij essentieel om afspraken te kunnen maken en een planning te opstellen.

Daarnaast ondersteunde ECD Paradox bij de implementatie van een door ons ontwikkeld registratieprogramma voor vormingen voor ECD Vlaanderen (en voor de regionale collega ECD's).

Sophia

Expertisecentrum Dementie
West-Vlaanderen

Budastraat 20 – 8500 Kortrijk
t 056 32 10 75 – f 056 32 12 00
sophia@dementie.be

Medewerkers

Algemeen directeur
Dhr. W. Baeckelandt

Opdrachten:

- > coaching van medewerkers ECD Sophia
- > coördinator interne en externe contacten
- > voorzitter van de Raad van Bestuur vzw ECD Vlaanderen

Medewerkers ECD Sophia

Mevr. An Lootens (lic. in de klinische psychologie)
> werkte halftijds van 01/01/2009 tot 31/12/2009
neemt deel aan de werkgroep jongdementie

Mevr. I. Masselis (gegr. in de psychologie)
> werkte 4/5de van 01/01/2009 tot 31/12/2009
(ouderschapsverlof)
> neemt deel aan het VTO-overleg ECD Vlaanderen

Intern overleg directie – medewerkers ECD Sophia:

- > Bespreking van ondernomen acties en geplande activiteiten
- > Data: 12/03 – 26/03 – 28/05 – 30/06 – 14/12

Resultaatgebieden

1. Informatieverstrekking

ECD Sophia beschikt over een basisgamma aan literatuur.

Deze literatuur wordt ter beschikking gesteld in onze bibliotheek maar wordt ook telkens meegenomen naar activiteiten buitenshuis, zoals vb. praatcafé dementie, vormingen, praatgroepen.

Daar wordt ook telkens de folder van ECD Sophia ter beschikking gesteld.

Personen met gerichte literatuurvragen (vb. studenten in kader van eindwerk ed.) verwijzen we door naar het documentatiecentrum van Foton.

Daarnaast werden wij ook uitgenodigd op verschillende vergaderingen en scholen om de werking van ECD Vlaanderen en ECD Sophia voor te stellen.

Wij hebben ook een aantal diensten zelf bezocht om de werking van deze diensten te leren kennen, onze werking van het ECD toe te lichten en te bekijken hoe er samengewerkt kan worden in de zorg voor personen met dementie en hun omgeving.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties in strikt uitzonderlijke gevallen

Complexe zorg- en begeleidingssituaties kunnen betrekking hebben op de leeftijd van de persoon met dementie, de manier van omgaan met de persoon met dementie, bemoeilijkte gezinsrelaties, ...

De mantelzorger wordt dan, al dan niet samen met de persoon met dementie, uitgenodigd voor een eerste gesprek. Vervolgens wordt dan bekeken binnen onze netwerking of er een gepaste doorverwijzing kan gebeuren.

De laatste jaren merken we gestaag meer aanvragen van mantelzorgers van personen met jongdementie. Op regelmatige basis vinden individuele contacten met hen plaats. De complexe problematiek zijnde van stopzetting van het werk, relatiemoeilijkheden, zoektocht naar hulpmiddelen en tegemoetkomingen, verliesverwerking, omgaan met gedragsveranderingen, ... komen aan bod. De meest prangende vraag blijft de opvangmogelijkheden voor deze doelgroep. Dagopvang aangepast aan de specifieke noden van elke individuele persoon met jongdementie is erg schaars.

ECD Sophia wordt ook meer geconfronteerd met situaties van misbehandeling van de persoon met dementie.

3. Sensibilisering

Tentoonstelling 'Dementie uit de mist'

Ieder jaar wordt over de hele wereld op 21/09 een 'dag van dementie' georganiseerd. De Vlaamse Alzheimerliga en de Expertisecentra dementie Vlaanderen willen deze gebeurtenis ieder jaar aangrijpen om de problematiek van dementie ook op een positieve manier in beeld te brengen.

De werelddag dementie had dit jaar plaats in Turnhout.

Hier in Kortrijk wilden we de werelddag dementie ook niet ongezien voorbij laten gaan.

In samenwerking met de Openbare Bibliotheek Kortrijk en de speeltheek werd er in de week van 21/09 een tentoonstelling op touw gezet.

We gebruikten de tentoonstelling 'Dementie uit de mist' die een aantal jaren geleden ontwikkeld werd door onze collega's van ECD Meander uit Dendermonde. De tentoonstelling bestond uit foto's, teksten, gedichten,... De tentoonstelling werd aangevuld met foldermateriaal en een boekenstand vanuit de Openbare Bibliotheek.

Daarnaast werd ook de speeltheek in de kijker gesteld. Dit is een plaats waar mensen spel-, herinnerings- of activiteitsmateriaal kunnen ontlenuen. Eén van hun doelgroepen is personen met dementie en we wilden de werelddag dementie aangrijpen om familieleden van personen met dementie op de hoogte te stellen van deze dienstverlening en zijn mogelijkheden.

Praatcafé dementie Ieper - Kortrijk

In Kortrijk ging het praatcafé dementie 4 keer door in 2009.

Thema's op die avonden waren: 'Help, ik vergeet!', 'Depressie en dementie', Toneelvoorstelling 'Mist' door Leen Persijn en 'Comfortzorg'.

Gemiddeld kwamen er zo'n 35 familieleden naar het praatcafé dementie.

Naar de toneelvoorstelling 'Mist' kwamen ongeveer een 180-tal personen. Deze culturele activiteit stond ook open voor professionele hulpverleners.

Naar Ieper kwamen er ook gemiddeld zo'n 35 personen.

In Ieper werd het praatcafé dementie ook 4 keer georganiseerd.

De thema's die in Ieper aan bod kwamen: 'In het land van de driesprong', 'Palliatieve zorg', Toneelvoorstelling 'Mist' en 'Sociale kaart in de thuiszorg'.

De toneelvoorstelling 'Mist' werd voor de regio Ieper op 2 verschillende locaties georganiseerd, om de verplaatsingen voor de doelgroep te beperken. De voorstelling in Poperinge trok een 125-tal personen aan. Naar de voorstelling in Geluwe kwamen ongeveer een 135 personen.

De consultants van het ECD Sophia waren op al deze praatcafés aanwezig met een boekenstand en om informatie te geven en vragen te beantwoorden van de aanwezige familieleden.

De consultants maken ook deel uit van de stuurgroep van het praatcafé dementie. Deze stuurgroep kwam in 2009 2 keer bijeen, namelijk op 19/03 en 10/12.

In 2008 werd een promotiefilm gemaakt over de werking van het praatcafé dementie Ieper - Kortrijk. De consultants van ECD Sophia engageerden zich om deze promotiefilm te tonen op vormingsactiviteiten en overlegmomenten. Op die manier werd geprobeerd familieleden en professionele hulpverleners te laten kennis maken met het concept 'praatcafé' en hen te overtuigen van de meerwaarde hiervan.

Praatgroep voor familieleden van personen met dementie – Vlaamse Alzheimerliga

In 2009 gingen we van start met het tweede werkjaar van de praatgroep.

Deze praatgroep ging 5 keer door in 2009 en werd begeleid door 2 ervaringsdeskundigen vanuit de Vlaamse Alzheimerliga.

Gemiddeld 5 personen woonden deze bijeenkomsten bij.

Wij stellen onze vergaderzaal van ECD Sophia iedere keer ter beschikking voor deze samenkomsten van de praatgroep.

De groepsbegeleiders kunnen steeds rekenen op de ondersteuning van de consulenten van ECD Sophia. Regelmatig worden zij door de consulenten van ECD uitgenodigd om programmatie, thema's, mogelijke sprekers, ed. samen te bekijken. Ook kunnen zij steeds bij de consulenten terecht met hun zorgen, vragen, problemen,...

Er is ook telkens een consulente van ECD Sophia op iedere bijeenkomst aanwezig in functie van de logistieke ondersteuning.

Daarnaast bekijkt ECD Sophia ook de afstemming van het praatcafé dementie en deze praatgroep, op vlak van programmatie, thema's en sprekers.

Netwerking professionelen

Dialogen rond dementie

In 2008 groeide steeds meer en meer de vraag van professionele hulpverleners uit het werkveld naar een forum waarop zij elkaar op geregelde tijdstippen kunnen ontmoeten, ervaringen kunnen uitwisselen en van elkaar kunnen leren.

In 2008 namen de consulenten van ECD Sophia de tijd om zich te verdiepen in verschillende concepten, deze te vertalen naar de regio Kortrijk en de voor- en nadelen eruit te halen.

Na deze verdieping besloten de consulenten om van start te gaan met 'dialogen rond dementie' voor professionele hulpverleners naar een voorbeeld van onze collega-ECD's Memo en Memo 2.

De 'dialogen rond dementie' staan voor:

- > reflectiemomenten in kleine groep met andere professionals en professionelen in spe
- > thema's die aspecten van de relatie tussen professionele zorgverlener en zorgvrager belichten
- > praktijkgerichte infomomenten, met een korte theoretische inleiding

- > praktijkgetuigenissen en de kans om ervaringen en tips uit te wisselen met andere professionele zorgverleners

Er werd een programma opgemaakt voor 4 dialogen, nl. op 06/10/09, 08/12/09, 02/02/10 en 04/05/10.

De uitnodiging werd verstuurd naar 170 thuiszorg- en residentiële voorzieningen uit de zorgregio Kortrijk. Tevens werden ook laatstejaarsstudenten uitgenodigd.

De dialoog start 's middags met een broodjeslunch, een informeel moment waarbij we zien dat de deelnemers elkaar en hun voorzieningen leren kennen en ervaringen uitwisselen. Daarna is er gedurende een 10-tal minuten een theoretische kadering van het thema door een consulent van het ECD.

Dan getuigen 2 mensen vanuit het werkveld, telkens een professionele hulpverlener uit de thuiszorg en iemand vanuit de residentiële sector.

Daarna laten we de aanwezigen aan het woord met hun vragen, bedenkingen,... en komt de interactie echt op gang.

Uit de evaluaties van de 2 voorbije dialogen kunnen we opmaken dat de deelnemers dit concept erg waarderen.

De eerste 2 dialogen waren telkens volzet, we telden iedere keer 30 deelnemers.

Verkenning werkveld regio Kortrijk

In 2009 gingen de consulenten van ECD Sophia bij een aantal voorzieningen op bezoek.

Dit met de bedoeling om de werking van ECD Sophia voor te stellen, de dienstverlening van diverse organisaties beter te leren kennen en te bekijken hoe er evt. samengewerkt kan worden.

Deze bezoeken zorgden telkens voor hele boeiende gesprekken over mogelijkheden en tekorten in de dienstverlening voor personen met dementie en hun omgeving.

De consultants van ECD Sophia gingen langs bij:

- > WZC De Pottelberg die vnl. vraag hadden naar coaching van het team bij complexe zorgsituaties.
- > De Lovie Poperinge, een grote voorziening voor personen met een beperking. De consultants gingen hier op bezoek om meer te weten te komen over hun specifieke werking rond personen met een beperking en dementie. Meer en meer worden we immers geconfronteerd met vragen rond ouder wordende personen met een beperking en een dementieproblematiek. Om ons in deze thematiek te verdiepen is een bezoek aan dergelijke voorziening zeker de moeite waard.
- > CGG Mandel en Leie, om te bekijken of zij personen met dementie en hun omgeving kunnen begeleiden.
- > OCMW Menen, eerst en vooral om de regio Menen dieper te verkennen en omdat ze vanuit het OCMW op zoek waren naar mogelijke ondersteuningsvormen voor personen met dementie en hun omgeving.
- > Mannenopvangcentrum Oikonde Kortrijk. Zij worden in deze dienstverlening soms geconfronteerd met oudere mannen met verwardheid, beginnende dementie, ziekte van Korsakov,... Het betreft hier mannen met weinig of geen mantelzorg, waardoor inschatting van de vergeetachtigheid niet altijd evident is.
- > SIT Zuid-West-Vlaanderen: in het SIT stelden we vooral de werking van ECD Sophia voor.
Het SIT Zuid-West-Vlaanderen bestaat uit verschillende LST's, lokale steunpunten thuiszorg. Voor Zuid-West-Vlaanderen zijn er 8 LST's. Er werd met het SIT de afspraak gemaakt dat de consultants van het ECD bij elk van deze LST's zouden langsgaan om de werking van het ECD voor te stellen en heel lokaal te kunnen beluisteren wat noden en behoeften zijn in het werken met personen met dementie en hun omgeving.
- > Ondertussen werden reeds 4 LST's bezocht. De rest van de bezoeken staan geprogrammeerd in 2010. Na al deze bezoeken worden de noden en behoeften van deze lokale professionele hulpverleners geïnventariseerd in een rapport.

4. Deskundigheidsbevordering

Vorming op Vlaams niveau

Opleiding tot referentiepersoon dementie

In 2009 werd er opnieuw een opleiding tot referentiepersoon georganiseerd in Boeverbos, Brugge. 26 deelnemers kwamen samen voor 7 basisdagen, 3 keuzedagen en een projectdag.

De begeleiding en logistieke ondersteuning van deze opleiding werd ook in 2009 terug volledig opgenomen door de consultants van ECD Sophia.

Vanuit ECD Vlaanderen werden in 2009 focusgroepen opgezet om inzicht te krijgen in het functioneren van de referentiepersonen dementie in de Vlaamse zorgorganisaties.

In het totaal werden er 5 focusgroepen opgezet, waarvan er 3 doorgingen in West-Vlaanderen.

2 van deze 3 focusgroepen werden (be)geleid door een consulente van ECD Sophia.

De 3 focusgroepen die doorgingen in West-Vlaanderen waren er één voor referentiepersonen zelf, één voor leidinggevenden en één voor directies.

Heel wat waardevolle informatie werd genoteerd uit deze verschillende focusgroepen en samengebracht in een lijvig verslag door de wetenschappelijk medewerker van ECD Vlaanderen.

Impuls dementie

In 2009 gingen er 2 impulsen dementie door die alle twee werden begeleid door een consulente van ECD Sophia, namelijk:

- > 'Casuïstiek ethiek' op 12/05, gebracht door Linus Van Laere
- > 'Zinnige activiteiten voor personen met dementie' op 28/05, gebracht door Annemie Van Neck.

Vorming op maat

In 2009 werden in het totaal 30 uren vorming gegeven, waarvan 15,5 uren aan niet-professionelen en 14,5 uren aan professionelen.

We hebben via onze vormingen in het totaal 527 personen bereikt, waarvan 345 niet-professionelen en 182 professionals.

De vormingen gegeven voor niet-professionelen bestonden meestal uit de basis, nl. wat is dementie en hoe omgaan met dementie.

Voor professionelen betrof het meer vormingen op maat.

Gevolgde vorming

De consultants van ECD Sophia namen deel aan volgende vormingen:

- > 21/04 studiedag competenties, ECD Vlaanderen
- > 12/05 Impuls 'Casuïstiek ethiek', Linus Van Laere
- > 28/05 Impuls 'Zinnige activiteiten voor personen met dementie', Annemie Van Neck
- > 10 en 11/06 Studiebezoek De Hazelaar, Tilburg, Nederland
- > 10/06 bezoek afdeling personen met jongdementie en gesprek psychologe

- > 11/06 studiedag 'Video-interactie Begeleiding'
- > 09/10 'Ik verlies elke dag', Zorgsaam, Wijgmaal
- > 11/12 Presentie in de zorg voor personen met dementie, medewerkersoverleg ECD Vlaanderen

5. Signaalfunctie

Samenwerking ECD Vlaanderen

Aanwezigheid van allebei de consultants op medewerkersoverleg: 29/01 – 18/06 – 26/11 – 11/12

Deelname VTO-overleg door consultant ECD Sophia

Samenwerking SIT

Gedurende het jaar 2009 werden de voorbereidingen getroffen voor de omvorming van het SIT tot SEL. Er vonden installatievergaderingen plaats in Midden-West Vlaanderen, Noord-West Vlaanderen, Oostende-Veurne en Zuid-West Vlaanderen. Telkens was er een consultant van ECD Sophia aanwezig.

Samenwerking Alzheimerliga West-Vlaanderen

Op regelmatige tijdstippen werd samengekomen met de 2 begeleiders van de praatgroep in functie van de verdere uitbouw van deze praatgroep.

Samenwerking 'De Misthoorn' Ingelmunster

De Misthoorn is een initiatief van woon- en zorgcentrum Maria Rustoord, OCMW en gemeente Ingelmunster.

De Misthoorn wil voor de inwoners van Ingelmunster een aanspreekpunt zijn, dicht in de buurt, waar men terecht kan met alle vragen rond dementie.

ECD Sophia maakte deel uit van de ad-hoc werkgroep dementie voor de opstart van dit initiatief.

Het ECD Sophia engageert zich verder tot volgende dienstverlening voor de Misthoorn:

- > input informatie en nieuwe ontwikkelingen inzake dementie
- > intervisie
- > vorming
- > ECD Sophia maakt deel uit van de verdere adviesgroep.

Samenwerking met de moederorganisatie

In 2009 werd de vraag gesteld door Woon- en Zorghotel H. Hart om te voorzien in een volledig vormingsprogramma rond dementie.

In 2009 werden daartoe 2 basisvormingen rond dementie gegeven voor zorg- en verpleegkundigen en paramedici van het Woon- en Zorghotel.

Tevens werd er een vorming gegeven voor alle vrijwilligers van het H. Hart.

Voor 2010 werd de vraag gesteld naar een vorming op maat, nl. rond het belevingsgericht werken met personen met dementie.

Voor de 3 afdelingen voor personen met dementie wordt een vormingsprogramma uitgewerkt dat in de loop van 2010 aangeboden wordt.

Onderwerpen die aan bod zullen komen zijn:

- > de belevingswereld van de persoon met dementie
- > het belevingsgericht denkkader
- > moeilijk hanteerbaar gedrag

Vermissingen van personen met dementie ism. politiezone Vlas

In 2009 werd ook verder gewerkt met het ontwikkelen van een stappenplan inzake vermissing van personen met dementie ism de dienst politiezone slachtofferzorg van de politiezone Vlas zijnde Kortrijk, Kuurne en Lendeledede en naar voorbeeld van het bestaande protocol inzake vermissing dat werd opgesteld door ECD Orion en de politiezone Hekla. Daartoe vonden startvergaderingen plaats met enerzijds de residentiële sector en het ziekenhuis en anderzijds de thuiszorg. Ook vertegenwoordigers vanuit justitie en parket waren aanwezig. Beide sectoren gaven aan zich te engageren om te komen tot een protocol inzake vermissing. Daartoe werd ook een ad-hoc-werkgroep aangesteld, die dan terugkoppelt naar de volledige groep. Bedoeling is om in 2010 een afgewerkt draaiboek te hebben inzake vermissing van personen met dementie.

Tandem

Expertisecentrum Dementie Antwerpen

Graatakker 4
2300 Turnhout
t/f 014 47 83 71
tandem@dementie.be

Medewerkers

Voorzitter: *Felix Vanbel, Stefaan Voet (vanaf 2 december 2009)*

Coördinatieteam: *Felix Vanbel/Stefaan Voet, Bob Van de Putte, Diane Vanspringel, Annik Van Bouwel/Hilde Stroobants (vanaf 16 april 2009), Karine Soenen*

Inleiding

2009 was voor Tandem weerom een goed gevuld werkjaar met veel variatie. Zo werd ons aanbod vorming ook dit werkjaar aangepast aan de noden en behoeften van zowel professionals als niet-professionals.

*Centraal stonden in 2009 de vele verschillende projecten waar Tandem aan (mee)werkte. Vooral de docureeks *Pluk de dag*, over het leven met dementie, was een intensief project en oogstte veel succes en voldoening. Ook de projectwerking en de afsluitende studiedag rond competenties werd erg gewaardeerd door het werkveld. Tot slot verleende Tandem ook haar actieve medewerking aan de webapplicatie, wat resulteerde in een knappe website voor mantelzorgers.*

1. Informatieverstrekking

De webapplicatie

De webapplicatie voor mantelzorgers is een initiatief dat gegroeid is door samenwerking tussen ECD Vlaanderen en de regionale ECD's Tandem, Orion, Memo en Meander.

Samen werd een website (www.omgaanmetdementie.be) ontwikkeld voor mantelzorgers met videogetuigenissen van personen met dementie, families en hulpverleners, praktische omgangstips en nuttig advies en informatie.

De website is opgebouwd rondom de fasen in het dementieproces:

- > Er is iets niet pluis
- > Wat is er aan de hand?
- > Het krijgt een naam
- > 100.000 vragen en gevoelens
- > Wat nu?
- > Gedeelde zorg

In 2009 werden de eerste drie delen van de website gerealiseerd.

Nu al is duidelijk dat mantelzorgers veel houvast vinden in deze website, onder andere door de herkenning van hun eigen situatie in de verhalen van andere mantelzorgers.

Informatiesessies voor mantelzorgers

In samenwerking met de lokale dienstencentra in Turnhout en Herentals vonden er allerlei informatiesessies voor mantelzorgers plaats. Het opzet van deze informatiesessies is om mantelzorgers een forum aan te bieden waar ze geïnformeerd worden over het ziektebeeld dementie, met hun vragen terecht kunnen en ervaringen kunnen uitwisselen. Deze sessies worden bewust kleinschalig gehouden om

maximale betrokkenheid van de mantelzorgers te garanderen. In 2009 werden twee nieuwe thema's aangeboden: 'Hoe dementie te voorkomen?' en 'Vergeetachtig, moet ik mij zorgen maken?'.

Het informatiemapje en informatiebrochures voor mantelzorgers

Het infomapje met een overzicht van alle ontmoetingsmomenten en vormingen i.v.m. dementie die in de regio Turnhout plaatsvinden, werd in 2009 verder verspreid. We blijven immers vaststellen dat mensen moeilijk hun weg vinden naar informatie wanneer ze die nodig hebben.

Ook de brochure 'Dementie, je staat er niet alleen voor', die reeds in 2007 werd uitgewerkt met steun van de Provincie Antwerpen, werd in 2009 heruitgegeven. De inhoud van de brochure werd grondig herwerkt en geactualiseerd. Ze richt zich tot zowel professionele zorgverleners als mantelzorgers van personen met dementie en biedt goede en verstaanbare informatie over diverse aspecten i.v.m. dementie.

Om onze eigen werking te verduidelijken en om de contactgegevens aan mantelzorgers te bezorgen, ontwikkelde het Dementienetwerk Provincie Antwerpen een nieuwe informatiefolder. Deze folder heeft een algemeen luik enerzijds én een afzonderlijk luik, specifiek voorbehouden voor resp. Tandem, Orion of PGN.

Het praatcafé dementie

In 2009 werd begonnen met de voorbereidende contacten en vergaderingen ter oprichting van een praatcafé dementie voor het arrondissement Turnhout. We kregen immers vrij regelmatig het signaal dat het praatcafé 'Dwaallicht' te Malle te verafgelegen was voor een aantal bewoners van het arrondissement Turnhout.

Op initiatief van Tandem werd een stuurgroep samengesteld om dit praatcafé verder voor te bereiden. Een intense samenwerking met de Alzheimerliga en het OCMW van Turnhout werd aangevuld met vertegenwoordigers uit woon- en zorgcentra, thuiszorgdiensten, mutualiteiten, ziekenhuizen, apothekers, uit de ruime Turnhoutse regio. Er werd veel aandacht besteed aan het contacteren van de juiste partners om dit praatcafé uit te bouwen, het zoeken naar een geschikte locatie en praktische afspraken omtrent de werking van het praatcafé. Het eerste praatcafé is gepland op 15 maart 2010.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

In de loop der jaren heeft Tandem vzw een uitgebreid netwerk uitgebouwd. De bestuursorganen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de residentiële, ziekenhuis-en

thuiszorgsector. Op deze manier creëert Tandem een platform tot communicatie en interactie met alle relevante actoren binnen de zorg aan personen met dementie en kunnen we anticiperen op complexe zorgsituaties: Door deze uitgebreide contacten houden we voeling met de sector en de noden van de verschillende doelgroepen.

Ondanks deze pro-actieve benadering, bereikten ons toch nog heel wat complexe hulp-en adviesvragen, meestal na doorverwijzing via sociale diensten of zorginstanties. Vaak is het eerste contact telefonisch en kunnen we via die weg reeds een antwoord geven op de gestelde vragen. In zo'n 15 situaties bleek dit onvoldoende en vond een gesprek plaats met de mantelzorgers of namen we deel aan een zorgoverleg georganiseerd door andere organisaties. We merken dat deze vragen naar ondersteuning en advies in complexe zorgsituaties, vnl. in de thuiszorg, almaar toeneemt en zich niet beperkt tot de nood aan 1 gesprek. Het zal een uitdaging zijn om in de komende jaren voldoende aan deze noden te kunnen beantwoorden.

Naast deze consultants met mantelzorgers, werd Tandem het voorbije jaar ook door zo'n 20 studenten gecontacteerd met de vraag naar verdere informatie omtrent dementie. Het gaat dan zowel over leerlingen secundair onderwijs als studenten hoger onderwijs.

3. Sensibilisering

'Pluk de Dag' – een docureeks over leven met dementie

Tandem werkte in samenwerking met ECD Orion en PGN (Psychogeriatrisch netwerk) te Lier en RTV Kempen/Mechelen een docureeks uit over het leven met dementie. Dit project werd mede mogelijk gemaakt door ondersteuning van de Koning Boudewijnstichting, de Provincie Antwerpen, vzw Oever en Cera.

Deze reeks werd vanaf 7 oktober 2009 wekelijks uitgezonden op RTV Kempen/Mechelen en eindigde op 25 november 2009. Zeven weken lang werd het lief en leed van een vijftal personen met dementie en hun verzorgers gevolgd. Het gaat om mensen die zowel thuis als in een woon- en zorgcentrum verblijven. Op een boeiende, soms grappige, en soms ontroerende manier waren we getuige van het dagelijks leven van deze mensen en hun verzorgers.

De reeks biedt de kijker een ideale kans om meer zicht te krijgen op wat dementie nu precies inhoudt en vooral op wat het betekent om te leven mét dementie. De term 'Pluk de Dag' sluit aan bij dit leven. Personen met dementie en hun verzorgers leven meer en meer in het nu en plukken het moment. De reeks toont dat naast de moeilijke gevolgen van de ziekte er ook ruimte is voor vredige en gelukkige momenten en dat er wel degelijk mooie, verrassende en verrijkende contacten mogelijk zijn met personen met dementie. Kortom, de reeks toont dementie in al zijn facetten.

We bereikten met deze reeks maar liefst 334.000 kijkers waarvan 56.000 kijkers buiten het zendgebied. Het week-gemiddelde bedroeg 105.000 kijkers, waarvan 45% mannen en 55% vrouwen. De leeftijden van de kijkers kunnen we als volgt groeperen: 17% van de kijkers is 12 tot 34 jaar, 48% is 35 tot 54 jaar en 35% is 55+. Zowel deze cijfers als ook de vele positieve reacties die we mochten ontvangen, tonen aan dat er zeer veel mensen zowel gevoeliger gemaakt werden voor het ziektebeeld dementie als ook beter geïnformeerd werden.

Aansluitend op de reeks vond tijdens het laatste weekend van de Nationale ouderenweek ook een 'Pluk de dag - activiteitenweekend' plaats. In het arrondissement Turnhout werkten hieraan 10 woon- en zorgcentra en thuiszorgdiensten mee. Ze zetten tijdens één of meerdere dagen de deuren open voor geïnteresseerde bezoekers en boden een zeer gevarieerd aanbod van activiteiten aan.

Teenager meets Alzheimer

Dit project is nu reeds aan zijn vierde jaargang bezig. De doelstelling blijft nog steeds actueel: de kloof dichtens tussen de oudere en jongere, de sociale leefwereld van de jongere uitbreiden en het taboe rond dementie doorbreken.

De ervaringen binnen dit project blijven positief voor alle betrokkenen: kinderen, personen met dementie en leerkrachten. In 2009 gaven we vanuit Tandem nog de coördinerende ondersteuning, maar lag het initiatief reeds meer bij de scholen zelf. Voor 2010 dient zich de vraag aan hoe dit project kan overgedragen worden aan de verschillende participanten op zo'n manier dat het project kan blijven doorlopen. Tandem dient immers te beschikken over voldoende ruimte en mogelijkheden om te kunnen inspelen op nieuwe tendenzen en nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

Werelddag dementie

De werelddag dementie vond dit jaar plaats op zaterdag 19 september 2009 te Turnhout en kon rekenen op zo'n 120 deelnemers. Deze dag stond in het teken van 'jongdementie' en 'dementie als belasting voor de familieleden'. Sprekers waren Prof. Christine Van Broekhoven en klinisch ouderenpsycholoog Luc Van de Ven.

Tandem werkte samen met de Alzheimerliga om deze dag te organiseren, bekend te maken en ter plaatse te begeleiden.

4. Vorming en deskundigheidsbevordering

Organisatie van een algemeen informierend en sensibiliserend vormingsaanbod

Het afgelopen jaar hebben we o.a. volgende thema's behandeld in vormingen:

- > Omgaan met dementie
- > Zinnige dagbesteding
- > Omgaan met familie
- > Omgaan met verlies
- > Effectief omgaan met roepgedrag (ism HIVSET te Turnhout)

Daarnaast organiseerden we ook enkele vormingen op maat.

Ook de basisvormingen rond "wat is dementie?" worden nog steeds aan verschillende doelgroepen aangeboden, zowel aan zorgkundigen en verpleegkundigen als aan paramedici en alle andere medewerkers en vrijwilligers, vnl. in woon- en zorgcentra.

We merken ook dat er meer vraag komt naar vorming die inspeelt op specifieke en concrete elementen uit de complexe zorg aan personen met dementie.

Navormen van referentiepersonen dementie: intervisiemomenten

Na de opleiding referentiepersoon dementie krijgen de afgestudeerden de kans om deel te nemen aan intervisiemomenten bij het regionaal expertisecentrum. In het najaar 2008 startte er in Turnhout een intervisiegroep niveau 2 (leidinggevend). Deze groep liep verder in 2009 en eindigde op 24 september 2009.

Vormingsmomenten georganiseerd door Tandem

Opleiding contactclowns; De kunst en kracht van eenvoud in het contact

Dementie stelt ons voor de enorme uitdaging om altijd opnieuw en op steeds andere manieren contact te krijgen met de persoon met dementie. Er zijn hiertoe reeds verschillende methodieken ontwikkeld die gebruikt worden op de werkvloer, namelijk snoezelen, massage, muziektherapie...

De figuur van de clown kunnen we beschouwen als één van de methodieken om contact te krijgen met personen met dementie. De eigenschappen van de clown - in het hier-en-nu leven, nieuwsgierigheid, openheid, echtheid, alertheid, behoefte aan zien en gezien worden - zijn dankbare instrumenten om het contact met personen met dementie tot stand te brengen.

In 2009 vond de opleiding contactclowns plaats in WZC Zusterhof te Geel. Er namen twintig personen deel aan deze cursus. De deelnemers waren zowel animatoren, verzorgenden als ergotherapeuten. Alle deelnemers hebben op één of andere manier de figuur van de clown geïntegreerd in hun dagelijks functioneren. In 2010 worden er terugkommomenten voorzien waarbij het accent ligt op het uitwisselen van ervaringen.

Studiedagen 'palliatieve zorg bij dementie'

Deze studiedagen kregen vorm door de samenwerking tussen het Dementienetwerk Provincie Antwerpen en de vier netwerken voor palliatieve zorg in de provincie Antwerpen. Elke studiedag kreeg hetzelfde stramien: er wordt gestart met een plenair gedeelte, waarna er opgesplitst wordt in 3 werkgroepen van telkens 20 personen. Een plenair gedeelte met panelgesprek sluit elke studiedag af.

In 2009 gingen er reeds 2 van de 4 studiedagen door, met name in het arrondissement Antwerpen. In maart 2010 volgen nog de studiedagen voor het arrondissement Turnhout (in Mol) en voor het arrondissement Mechelen (in Mechelen). De inschrijvingen voor deze studiedagen kenden veel succes. Reeds snel na het versturen van de uitnodigingen waren alle 4 studiedagen volzet.

	Aantal uren	Aantal aanwezigen	Professionelen	Niet-professionelen
2009	207	1716	142	65

5. Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

Project Competenties

Dit project is ontstaan binnen Tandem en is later uitgegroeid tot een samenwerkingsverband met ECD Vlaanderen. Binnen dit project is de hoofddoelstelling steeds geweest om een betere afstemming te krijgen tussen onderwijs en werkveld voor wat betreft kwaliteit van zorg aan personen met dementie. Hiertoe werd een competentieprofiel uitgewerkt dat aan de sector (diverse zorgsettings en onderwijsinstellingen) werd voorgelegd. Op deze manier werd het competentieprofiel een door de sector gedragen werkinstrument.

De bevraging heeft drie fasen doorlopen. De eerste fase was een puur verkennende fase. Het doel was om de lijst van competenties te toetsen naar volledigheid, helderheid van taal en eenduidigheid van de competenties. In de tweede fase van de bevraging werd gevraagd om voor elke competentie de belangrijkheid te scoren op een puntenschaal. In de laatste fase werd nagegaan in hoeverre de respondent vindt dat hij deze competentie voldoende heeft verworven en of deze competentie generiek of specifiek is.

De resultaten van het project en de mogelijkheden die het competentieprofiel kan bieden aan de sector onderwijs en zorg werden voorgesteld op de studiedag 'Competenties' die doorging op 21 april 2009 in het Vlaams Parlement te Brussel. Er namen 200 personen deel aan deze studiedag.

Het belangrijkste resultaat van dit project is dat er eindelijk voor zowel verpleegkundigen als verzorgenden een competentieprofiel voorligt dat aangeeft welke competenties in de zorg voor personen met dementie als basiscompeten-

ties dienen te worden beschouwd, welke op een verdiepingsniveau en welke op een expertniveau dienen te worden gesitueerd.

Een samenvatting van de belangrijkste resultaten van dit project en het competentieprofiel zelf, zijn als brochure te verkrijgen bij ECD Vlaanderen en bij ECD Tandem.

Referentiepersoon dementie

Reeds in 2008 werden door Tandem in samenwerking met de directies van de woon- en zorgcentra in het arrondissement Turnhout, de knelpunten rond de implementatie van de referentiepersoon dementie in de organisatie geïnventariseerd. In het voorjaar van 2009 vonden dan in samenwerking met ECD Vlaanderen en de regionale ECD's Tandem, Sophia en Foton, 5 focusgroepen plaats.

Doelstellingen van deze focusgroepen waren:

- > Inzicht krijgen in sterktes/zwaktes van de huidige werking van de referentiepersoon dementie
- > Voorwaarden benoemen tot optimale uitoefening van de mandaatsfunctie
- > Mogelijke verbeteringsscenario's uitschrijven op het niveau van persoon, opleiding en organisatie

Van deze focusgroepen werd door ECD Vlaanderen een uitgebreid verslag opgemaakt dat inspirerend kan werken voor directies van woon- en zorgcentra en de referentiepersonen zelf. Naar de toekomst toe zal er een brochure uitgewerkt worden 'mandaat referentiepersoon dementie' die houvast dient te geven in de uitoefening van deze functie. Er zal tevens een website referentiepersoon dementie worden ontwikkeld waar o.a. goede praktijken en belemmerende en faciliterende factoren binnen de organisatie terug te vinden zullen zijn.

6. Signaalfunctie

Informatiesessies voor mantelzorgers

In 2009 werden twee nieuwe thema's aangeboden in de informatiesessies aan mantelzorgers: 'Hoe dementie te voorkomen?' en 'Vergeetachtig, moet ik mij zorgen maken?'. We merkten immers dat mantelzorgers zich vragen stellen over het ontstaan van dementie en of men zelf enige greep kan hebben op het voorkomen van deze ziekte. We merkten ook een grote angst bij vnl. senioren dat geheugenklachten de voorbode zijn van beginnende dementie. Correcte informatie is in deze materie zeer belangrijk.

Technologie in de thuiszorg aan personen met dementie

Tandem nam eind 2009 deel aan de werkgroep 'innovatieve ideeën in de thuiszorg' die in de schoot van Welzijnszorg

Kempen werd opgericht. Concrete aanleiding was de voorstelling door het OCMW van Oud-Turnhout en het OCMW van Laakdal van enkele domotica-projecten rond huisvesting en zorgverlening op maat van hun ouder wordende inwoners. De opzet van de werkgroep is om zeer concrete ideeën te detecteren en te verzamelen die lokale besturen kunnen aanwenden om hun zorg- en dienstverleningsopdracht, namelijk het voorzien van betaalbare, toegankelijke en kwaliteitsvolle zorg voor hulpbehoevende ouderen, te ondersteunen.

Tandem stelde er de resultaten van het E-Tandemproject (2005-2006) en E-Tandem Live project (2006-2007) voor, waarbij de technologische ondersteuning van thuiszorg aan personen met dementie werd onderzocht en getest.

De werkgroep wil verder bouwen op de resultaten van deze projecten en zal in 2010 volgende belangrijke elementen verder onderzoeken:

- > De ontwikkeling van de technologie zoals getest in het E-Tandem Live project
- > De rol van de lokale besturen: aanbieden van zorg en/of je rol met betrekking tot zorg.

Tandem zal blijven participeren aan deze werkgroep zodat de doelgroep 'personen met dementie' in het vizier blijft.

7. Loyaliteit en samenwerking

Als netwerkorganisatie is Tandem voortdurend in interactie en in samenwerking met andere organisaties. Zo was ECD Tandem ook in 2009 actief lid van de stuurgroep Nachtzorg Kempen en van het Overleg Netwerken.

Tandem maakt ook deel uit van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen dat bestaat uit ECD Tandem, ECD Orion en PGN Lier. Dit netwerk staat in nauw overleg met de pro-

vincie Antwerpen en maakt het mogelijk om projecten op te zetten waar de inwoners van de ganse provincie Antwerpen baat bij hebben. In 2009 konden we dan ook vanuit deze nauwe samenwerking en dynamisch en ruim aanbod van projecten uitwerken.

Tandem werkte ook in 2009 nauw samen met ECD Vlaanderen in onder andere volgende projecten:

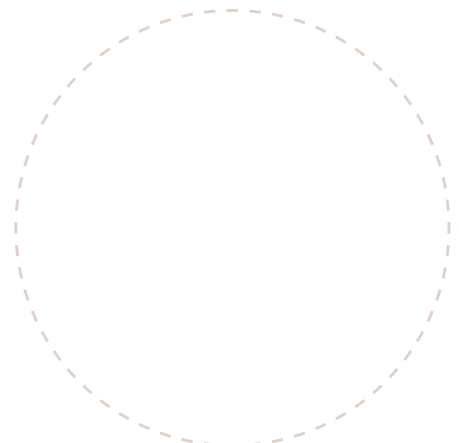
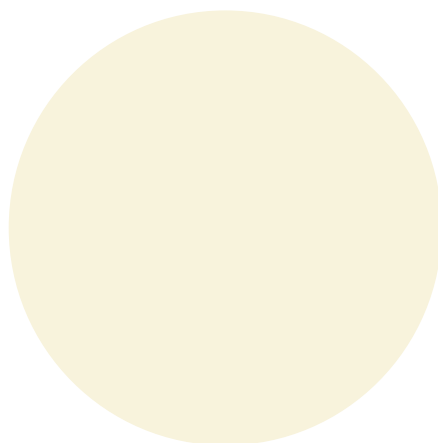
- > Webapplicatie
- > Project Competenties
- > Intervisie aan referentiepersonen dementie
- > Focusgroepen referentiepersoon dementie

Deze samenwerking behelst enerzijds het signaleren van noden en leemtes in de zorg aan personen met dementie en anderzijds maakt deze samenwerking het mogelijk dat projecten een Vlaams draagvlak krijgen.

De medewerkers van Tandem nemen verder ook deel aan het medewerkersoverleg dat wordt ingericht door ECD Vlaanderen zodat elk regionaal centrum geïnformeerd blijft over nieuwe ontwikkelingen op Vlaams en regionaal vlak. Daarnaast participeert Tandem ook in de VTO-werkgroep van ECD Vlaanderen waar het vormingsaanbod (opleiding referentiepersoon dementie, impulsdagen) inhoudelijk en organisatorisch vorm krijgt.

8. Besluit

De werking van Tandem werd in 2009 vooral gekenmerkt door een intensieve samenwerking met verschillende partners aan velerlei projecten. Op die manier konden we goed inspelen op de zeer verscheiden noden en behoeften van zowel professionals als niet-professionals. Bovendien bereikten we andere en meer mantelzorgers en geïnteresseerden dan via de eerder traditionele vormingsactiviteiten.

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8 – B-2018 Antwerpen
t/f 070 224 777 – info@dementie.be

website: www.dementie.be

Reknr. 735-0189977-39